

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

راهنمای هنر آموز

مراقبت از سلامت کودک

رشته تربیت کودک

گروه بهداشت و سلامت

شاخه فنی و حرفه‌ای

پایه دهم دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

راهنمای هنرآموز مراقبت از سلامت کودک - ۲۱۰۸۲۷

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

معصومه صادق، فاطمه قاسم‌زاده، سارا فرجاد، شهربانو سرداری، اکرم دهقانی و سکینه راه‌پیما (اعضای شورای برنامه‌ریزی)

فاطمه قاسم‌زاده، اکرم دهقانی، شهربانو سرداری، معصومه صادق، سارا فرجاد و سکینه راه‌پیما (اعضای گروه تألیف)

اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

جواد صفری (مدیر هنری) - طاهره حسن‌زاده (طراح جلد) - زهره بهشتی‌شیرازی (صفحه‌آرا)

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهیدموسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۹۲۶۶۸۸۳، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌گاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج -

خیابان ۶۱ (دارو پخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۰۴۴۹۸۵۱۶۰/ صندوق پستی:

۱۳۹-۳۷۵۱۵

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

چاپ دوم ۱۳۹۷

نام کتاب:

پدیدآورنده:

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

مدیریت آماده‌سازی هنری:

شناسه افزوده آماده‌سازی:

نشانی سازمان:

ناشر:

چاپخانه:

سال انتشار و نوبت چاپ:

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

دست توانای معلم است که چشم انداز آینده ما را ترسیم می کند.

امام خمینی (قدّس سرّه الشّریف)

فصل اول: کلیات ۱

- ۲. تعاریف و اصطلاحات ..... ■
- ۹. اهداف و ساختار کتاب ..... ■
- ۱۲. اهمیت و ضرورت رشته تحصیلی تربیت کودک ..... ■
- ۱۳. هدایت تحصیلی - حرفه‌ای ..... ■

فصل دوم: معرفی واحدهای یادگیری ۱۵

- ۱۶. شایستگی‌های مورد انتظار ..... ■
- ۱۸. مسیر یادگیری درس مراقبت از سلامت کودک ..... ■
- ۱۹. اهداف تفضیلی درس ..... ■
- ۲۱. بودجه‌بندی زمانی درس ..... ■

فصل سوم: آشنایی با روش‌های نوین تدریس ۲۵

- ۲۶. روش‌های نوین تدریس ..... ■
- ۳۹. طرح درس ..... ■

فصل چهارم: راهنمای تدریس واحدهای یادگیری ۴۵

- ۴۶. واحد یادگیری ۱: توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی ..... ■
- ۶۱. واحد یادگیری ۲: نظارت بر بهداشت فردی کودک ..... ■
- ۷۷. واحد یادگیری ۳: کنترل بیماری‌های شایع کودکان ..... ■
- ۹۲. واحد یادگیری ۴: نظارت بر تغذیه سالم کودک ..... ■
- ۹۸. واحد یادگیری ۵: انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث ..... ■

فصل پنجم: مراکز، رسانه‌ها، مواد و منابع یادگیری، ارزشیابی و صلاحیت حرفه‌ای

- هنرآموز ۱۰۹.....
- مراکز یادگیری ۱۱۰
  - رسانه‌های یادگیری ۱۱۰
  - منابع یادگیری ۱۱۱
  - مواد یادگیری ۱۱۱
  - ارزشیابی پیشرفت تحصیلی ۱۱۱
  - صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرآموزان ۱۲۱

فصل ششم: استاندارد فضا

- تجهیزات و وسایل کارگاه فعالیت‌های بهداشتی ۱۲۴
- تجهیزات و وسایل کارگاه فعالیت‌های هنری و خلاق ۱۲۹

فصل هفتم: ایمنی و بهداشت در کارگاه‌های تخصصی

- مقررات ایمنی کارگاه‌های هنرستان ۱۳۶
- آیین‌نامه انضباطی ۱۳۷

فصل هشتم: جداول و ضوابط

- منابعی برای یادگیری بیشتر ۱۴۳

منابع ۱۴۴.....

موضوع اولین هدف عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مربوط به پرورش تربیت یافتگانی است که با درک مفاهیم اقتصادی در چارچوب نظام معیار اسلامی از طریق کار و تلاش و روحیه انقلابی و جهادی، کارآفرینی، قناعت و انضباط مالی، مصرف بهینه و دوری از اسراف و تبذیر و با رعایت وجدان، عدالت و انصاف در روابط با دیگران در فعالیت‌های اقتصادی در مقیاس خانوادگی، ملی و جهانی مشارکت می‌نمایند. همچنین سند برنامه ملی درسی جمهوری اسلامی ایران «حوزه تربیت و یادگیری کار و فناوری» به قلمرو و سازماندهی محتوای این آموزش‌ها پرداخته است.

در برنامه‌های درسی فنی و حرفه‌ای علاوه بر اصول دین‌محوری، تقویت هویت ملی، اعتبار نقش یادگیرنده، اعتبار نقش مرجعیت معلم، اعتبار نقش پایه‌ای خانواده، جامعیت، توجه به تفاوت‌های فردی، تعادل، یادگیری مادام‌العمر، جلب مشارکت و تعامل، یکپارچگی و فراگیری، اصول تنوع‌بخشی آموزش‌ها و انعطاف‌پذیری به آموزش بر اساس نیاز بازار کار، اخلاق حرفه‌ای، توسعه پایدار و کاهش فقر و تولید ثروت، شکل‌گیری تدریجی هویت حرفه‌ای توجه شده است.

مطالبات اسناد بالادستی، تغییرات فناوری و نیاز بازار کار داخل کشور و تغییر در استانداردها و همچنین توصیه‌های بین‌المللی، موجب شد تا الگوی مناسب که پاسخگوی شرایط مطرح‌شده باشد طراحی و برنامه‌های درسی بر اساس آن برنامه‌ریزی و تدوین شوند. تعیین سطوح شایستگی و تغییر رویکرد از تحلیل شغل به تحلیل حرفه و توجه به ویژگی‌های شغل و شاغل و توجه به نظام صلاحیت حرفه‌ای ملی، تلفیق شایستگی‌های مشترک و غیرفنی در تدوین برنامه‌ها از ویژگی‌های الگوی مذکور و برنامه‌های درسی است. بر اساس این الگو فرایند برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی در دو بخش دنیای کار و دنیای آموزش طراحی شد. بخش دنیای کار شامل ده مرحله و بخش دنیای آموزش شامل پانزده مرحله است. نوع ارتباط و تعامل هر مرحله با مراحل دیگر فرایند به صورت طولی و عرضی است، با این توضیح که طراحی و تدوین هر مرحله متأثر از اعمال موارد اصلاحی مربوط به نتایج اعتباربخشی آن مرحله یا مراحل دیگر می‌باشد.

توصیه سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی بر تدوین اجزای بسته آموزشی جهت تسهیل و تعمیق فعالیت‌های یاددهی-یادگیری، کارشناسان و مؤلفان را بر آن داشت

تا محتوای آموزشی مورد نظر را در شبکه‌ای از اجزای یادگیری با تأکید بر برنامه‌دستی رشته، برنامه‌ریزی و تدوین نمایند. کتاب راهنمای هنرآموز از اجزای شاخص بسته آموزشی است و هدف اصلی آن توجیه و تبیین برنامه‌های درسی تهیه شده با توجه به چرخش‌های تحولی در آموزش فنی و حرفه‌ای و توصیه‌هایی برای اجرای مطلوب آن می‌باشد.

کتاب راهنمای هنرآموز در دو بخش تدوین شده است.

بخش نخست مربوط به تبیین جهت‌گیری‌ها و رویکردهای کلان برنامه درسی است که کلیات تبیین منطق برنامه درسی، چگونگی انتخاب و سازماندهی محتوا، مفاهیم و مهارت‌های اساسی و چگونگی توسعه آن در دوره، جدول مواد و منابع آموزشی را شامل می‌شود.

بخش دوم مربوط به طراحی واحدهای یادگیری است و تبیین منطق واحد یادگیری، پیامدهای یادگیری، ایده‌های کلیدی، طرح پرسش‌های اساسی، سازماندهی محتوا و تعیین تکالیف یادگیری و عملکردی با استفاده از راهبردهای مختلف و در آخر تعیین روش‌های ارزشیابی را شامل می‌شود.

همچنین در قسمت‌های مختلف کتاب راهنمای هنرآموز با توجه به اهمیت آموزش شایستگی‌های غیرفنی به آموزش مدیریت منابع، ایمنی و بهداشت، یادگیری مادام‌العمر و مسئولیت‌پذیری تأکید شده است.

مسلماً اجرای مطلوب برنامه‌های درسی، نیازمند مساعدت و توجه ویژه هنرآموزان عزیز و بهره‌مندی از صلاحیت‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی مناسب ایشان می‌باشد.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش

فصل ۱

کلیات

تعاریف و اصطلاحات

■ **رویکرد برنامه درسی ملی:** منظور از این اصطلاح، جهت‌گیری آموزش‌های مدرسه‌ای بر اساس فلسفه تربیتی نظام حاکم بر جامعه و انتظارات رهبران، مردم و نهادها از برنامه درسی ملی است. این رویکرد، رویکرد فطرت‌گرای توحیدی نام دارد که مقصد عالی آن، شکوفایی گرایش‌های الهی در انسان و تربیت انسان خلیفه الله است.

■ **دنیای کار:** شامل کار مزدی، پیگیری حرفه و شغل در زندگی در همه جنبه‌های زندگی اجتماعی است. دنیای کار از دنیای آموزش و زندگی شخصی متمایز است. دنیای کار اعم از زندگی شغلی، بازار کار، محیط واقعی کار و بنگاه‌های اقتصادی است.

■ **محیط کار:** موقعیتی است که افراد در آن کار می‌کنند و گستره‌ای وسیع از فضاها از خانه تا کارخانه بزرگ را شامل می‌شود.

■ **بنگاه اقتصادی:** محلی که در آن فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر استاندارد ملی طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی صورت می‌گیرد.

■ **صلاحیت حرفه‌ای:** مجموعه‌ای از شایستگی‌های حرفه‌ای است که با توجه به سطح، نوع و وسعت آنها به سطوح دیگر تقسیم خواهند شد.

■ **آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای (TVET):** آموزش و تربیت در قلمرو دنیای کار جهت زمینه‌سازی، آمادگی، نگهداشت و ارتقاء شغلی و حرفه‌ای را گویند. آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای واژه‌ای جامع است که به جنبه‌هایی از فرآیند آموزشی و تربیتی، دربرگیرنده، مطالعه فناوری‌ها و علوم وابسته، کسب نگرش‌ها و مهارت‌های عملی، فهم و دانش مرتبط با حرفه‌ها را در بخش‌های گوناگون اقتصادی و زندگی اجتماعی، علاوه بر آموزش عمومی، ارجاع و اطلاق می‌شود. این واژه اعم از آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی، غیررسمی و سازمان‌نیافته است. همچنین این آموزش‌ها شامل طیف وسیعی از فرصت‌های توسعه مهارت‌ها است که با بافت‌های ملی و محلی هماهنگ می‌گردد. یادگیری برای یاد گرفتن و رشد سواد و مهارت‌های محاسبه، مهارت‌های عرضی (غیر فنی) و مهارت‌های شهروندی نیز از مؤلفه‌های جدایی‌ناپذیر آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای می‌باشند.

■ **شغل (Job):** واژه شغل «استخدام شدن برای ارائه خدمت و یا برای مدتی خاص» می‌باشد. شغل محدود به زمان و فرد کارفرما است. شغل مجموعه از کارها و وظایف مشخص است که در یک جایگاه خاص تعریف می‌شود. یک شخص ممکن است در یک حرفه در زمان‌های گوناگون مشاغل متفاوت داشته باشد.

■ **حرفه (Occupation):** مجموعه‌ای از مشاغل دنیای کار است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد. حرفه مشغولیت اصلی فرد در طول زندگی است. استاندارد حرفه‌ای، حداقل‌های مورد انتظار دنیای کار در یک حرفه را نشان می‌دهد. حرفه مرتبط با فرد و نقش وی در بازار و دنیای کار است (مانند حسابداری، خانه دار، جوشکار، پرستار، مهندس ساختمان). اکثر حرفه‌ها در بخش‌های مختلف وجود دارد در حالی که برخی از حرفه‌ها (مهندس معدن) مربوط به بخش خاصی است. یک حرفه مجموعه‌ای از مشاغل است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد.

■ **وظیفه (Duty):** وظیفه عبارت است از مسئولیت و نقش اصلی مشخصی که در یک جایگاه شغلی یا حرفه برای شخص در نظر می‌گیرند. برای مثال از وظایف اصلی یک تعمیرکار خودرو می‌توان به تعمیر سیستم مولد قدرت، تعمیر سیستم انتقال قدرت و... اشاره کرد. از تکنسین مکاترونیک انتظار می‌رود نگهداری و تعمیرات سیستم‌های کنترل عددی را به عنوان وظیفه انجام دهد.

■ **تکلیف کاری (Task):** یک تکلیف کاری فعالیت مشخصی است که دارای ابتدا و انتها می‌باشد و شامل مراحل منطقی است. معمولاً هر وظیفه به چندین تکلیف کاری تقسیم می‌شود. به طور مثال، یکی از تکالیف کاری وظیفه «تعمیر سیستم مولد قدرت»، تنظیم سیستم جرقه می‌باشد.

■ **شایستگی (Competency):** مجموعه‌ای اثبات شده از دانش، مهارت و نگرش مورد نیاز جهت انجام یک تکلیف کاری، بر اساس استاندارد راه شایستگی گویند. شایستگی‌ها در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سه دسته شایستگی‌های فنی، غیر فنی و عمومی تقسیم‌بندی می‌شوند.

■ مرحله کار – Step

فعالیت‌های لازم برای انجام یک تکلیف کاری را «مرحله کار» می‌گویند. مراحل انجام کار یک رویه مشروح انجام کار است. معمولاً هر تکلیف کاری از سه یا چند مرحله کار تشکیل شده است.

حرفه: خانه‌دار

وظیفه: نگهداری حیاط

کار: چمن زدن

مرحله کار: روش نمودن چمن زن

■ استاندارد عملکرد (Performance Standard)

شایستگی‌های حرفه‌ای دنیای کار براساس استاندارد عملکرد استوار است. آن سطح شناخته شده و قابل قبول برای انجام یک کار در یک حرفه یا شغل را استاندارد عملکرد آن کار می‌نامند. معمولاً در استاندارد عملکرد شرایط انجام کار، عملکرد و معیار ارزیابی آورده می‌شود (رجوع به نمون برگ‌های ارزشیابی در انتهای

مقاله). در ادامه نمونه‌هایی از استاندارد عملکرد آورده شده است:
نمونه ۱: استاندارد عملکرد جهت انجام کار «بررسی پمپ‌ها و سیالات» در حرفه مکترونیک:

بررسی پمپ‌ها و سیالات طبق چک‌لیست به‌طوری که پمپ‌ها طبق مشخصات کار کرده و لزجت و سطح روغن طبق مشخصات سازنده باشد.

نمونه ۲: استاندارد عملکرد جهت انجام کار «رسم مدارها و نقشه‌های الکتریکی با رایانه» در حرفه برق کار ماهر:

رسم نقشه‌های مدارهای فرمان با نرم‌افزار نقشه‌کشی و در فرمت برداری به نحوی که مطابق با نقشه دستی موجود بوده و علائم به کار رفته در آن با استاندارد IEC مطابق باشد.

نمونه ۳: استاندارد عملکرد جهت انجام کار «اجرای عملیات اولیه تراشکاری» در حرفه ماشین کار عمومی:

اجرای عملیات اولیه تراشکاری (روتراشی - پله تراشی - پیشانی تراشی) با استفاده از ماشین تراش و ابزارهای تراش به‌صورتی که قطعه کار با دقت ابعادی با تolerانس $\pm 0.1 \text{ mm}$ و پرداخت سطح $Ra 1/6$ حاصل شود.

■ مهارت (skills) (شامل تفکر و عمل):

توانایی عضلات و ایجاد هماهنگی بین آنها و یا به عبارتی هماهنگی بین اعمال روانی، حرکتی را مهارت گویند. البته از سطوح بالایی حوزه شناختی نیز به عنوان مهارت یاد می‌شود. در هر تکلیف کاری حداقل سه و حداکثر شش مرحله کاری وجود دارد که هر مرحله شامل دانش و مهارت است به‌نحوی که انجام هر مهارت مستلزم کاربرد دانش است و تعریف مذکور عملیاتی کردن مهارت را مدنظر دارد. بنابراین هر شایستگی (تکلیف کاری) می‌تواند از چندین مهارت تشکیل شده باشد.

■ ویژگی‌ها و شاخص‌های مهارت

- سرعت
- دقت
- تکرارپذیری
- تنوع شرایط و کاربرد
- تنوع وسایل و تجهیزات
- کنترل حرکت
- کنترل مکان
- کنترل نیرو
- یادگیری تدریجی و مرحله‌ای
- مبتنی بر تجارت گسترده
- پایداری

- سازگار با یادگیری مغز محور
- کنترل متغیرها
- عنصر اصلی شایستگی

■ دانش (knowledge) (شامل علم)

با توانایی‌های ذهنی - عقلانی از قبیل کسب دانش، رشد مهارت‌های ذهنی، قدرت تجزیه تحلیل را دانش گویند.

■ نگرش (Attitude) (شامل اخلاق و باور)

نگرش به توانایی‌هایی گفته می‌شود که به جنبه احساسی و عاطفی، ارزش، علائق و نگرش مربوط می‌شود. توانایی مشارکت فعال توأم با علاقه مثالی از این نوع توانایی است. نگرش در واقع نوعی مهارت ذهنی و عملی است.

■ **سطح شایستگی انجام کار:** صرف نظر از اینکه یک تکلیف کاری در چه سطح صلاحیت حرفه‌ای انجام می‌شود، انجام هر کار ممکن است با کیفیت مشخصی در محیط کار مورد انتظار باشد. سطح کیفی شناخته شده از یک شخص در محیط کار را سطح شایستگی مورد انتظار و نیاز گویند. سطح شایستگی انجام کار معیار اساسی ارزشیابی می‌باشد. در بین کشورهای مختلف نظام سطح‌بندی شایستگی گوناگونی وجود دارد اما نظام چهار سطحی معمول‌ترین آنها به نظر می‌رسد.

■ **چارچوب صلاحیت ملی (NQF):** چارچوبی است که صلاحیت‌ها، مدارک و گواهینامه‌های در سطوح و انواع مختلف را به‌صورتی منسجم و همگون براساس مجموعه‌ای از معیارها و شاخص‌های توافق شده به هم ارتباط می‌دهد. در این چارچوب به مهارت و تجربه در کنار دانش ارزش ویژه‌ای داده می‌شود. زمان و مکان یادگیری ارزش کمتری دارد.

■ **سطح صلاحیت (Level of Qualification):** سطح صلاحیت عبارت است از سطح حرفه یا شغلی در چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای ملی که تکالیف کاری باید در آن طراحی و تدوین گردد. نظام‌های سطح‌بندی گوناگونی در بین کشورها وجود دارد. سطح صلاحیت مهندسی (حرفه‌ای) پنج در نظر گرفته شده است که به طبع آن تکنسین فنی یا حرفه‌ای دارای سطح چهار می‌باشد. صلاحیت حرفه‌ای در اروپا EQF به هشت سطح تقسیم بندی شده است.

■ **برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای:** برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای مجموعه‌ای از استانداردهای دنیای کار، اهداف، محتوا، روش‌ها، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات، زمان، فضا، استاندارد شایستگی‌ها، مواد آموزشی و استاندارد ارزشیابی است که دانش‌آموز (هنرجو)، کارآموز یا مربی را برای رسیدن به آن اهداف در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هدایت می‌نماید. دامنه شمول برنامه درسی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دنیای کار و دنیای آموزش را در بر می‌گیرد.

معمولاً در نظام‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشورها سه نوع استاندارد، متصور می‌شوند:

۱ استاندارد شایستگی حرفه‌ای؛ شایستگی یا مهارت، که توسط متولیان صنعت، بازار کار و اتحادیه‌ها، صنوف و ... تهیه می‌شود. در این استاندارد، وظایف، کارها و صلاحیت‌های هر شغل یا حرفه مورد توجه قرار می‌گیرند.

۲ استاندارد ارزشیابی؛ براساس استاندارد شایستگی حرفه‌ای و دیگر عوامل مؤثر توسط گروه‌های مشترکی از حوزه‌های گوناگون تهیه می‌شود و منجر به اعطای گواهینامه یا مدرک صلاحیت حرفه‌ای می‌گردد.

۳ استاندارد آموزشی (برنامه درسی)؛ بر اساس استانداردهای شایستگی حرفه و ارزشیابی توسط ارائه دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تهیه می‌گردد. در این استاندارد اهداف دروس، محتوا، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات آموزشی و ... در اولویت قرار دارد.

■ **آموزش مبتنی بر شایستگی:** رویکردی در آموزش فنی و حرفه‌ای است که تمرکز بر شایستگی‌های حرفه‌ای دارد. شایستگی‌ها را به عنوان پیامدهای آموزشی در نظر می‌گیرد و فرایند نیازسنجی، طراحی و تدوین برنامه درسی و ارزشیابی بر اساس آنها انجام می‌شود. شایستگی‌ها می‌توانند به شایستگی‌های فنی (در یک حرفه یا مجموعه‌ای از حرفه‌ها)، غیرفنی و عمومی دسته‌بندی شوند. رسیدن فراگیران به حداقلی از همه شایستگی‌ها به عنوان هدف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این رویکرد مورد توجه قرار می‌گیرد.

■ **استاندارد شایستگی حرفه:** استاندارد شایستگی حرفه تعیین‌کننده فعالیت‌ها، کارها، ابزارها و شاخص‌هایی برای عملکرد در یک حرفه می‌باشد.

■ **هویت حرفه‌ای:** برآیند مجموعه‌ای از باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات فرد در مورد حرفه است. بنابراین به دلیل تغییرات این مجموعه در طول زندگی حرفه‌ای، هویت حرفه‌ای قابلیت تکوین در مسیر تعالی را دارد.

■ **گروه تحصیلی - حرفه‌ای (چند رشته‌ای تحصیلی - حرفه‌ای):** چند رشته تحصیلی - حرفه‌ای که در کنار هم قرار می‌گیرند تا فراگیر را برای انتخاب مبتنی بر علائق، تصحیح در موقعیت بر اساس استعداد و حرکت در مسیر زندگی با توجه به استانداردهای راهنمایی و هدایت تحصیلی - حرفه‌ای به صورت منطقی یاری رساند. چند رشته‌ای‌ها ممکن است با توجه به شرایط و امکانات منطقه‌ای هم‌خانواده، غیر هم‌خانواده، شایستگی‌های بزرگ مبتنی بر گروه‌های فرعی حرفه و شایستگی‌های طولی برای کسب کار باشد. گروه‌بندی تحصیلی - حرفه‌ای باعث شکل‌دهی هویت حرفه‌ای و تکوین آن در طول زندگی خواهد شد.

■ **رشته تحصیلی - حرفه‌ای:** مجموعه‌ای از صلاحیت‌های حرفه‌ای و عمومی است که آموزش و تربیت بر اساس آن اجرا و ارزشیابی می‌گردد.

■ **اهداف توانمندسازی:** اهداف توانمندسازی اهدافی است که بر اساس شایستگی‌ها، استاندارد عملکرد و اقتضانات یاددهی - یادگیری جهت کسب شایستگی‌ها توسط دانش‌آموزان تدوین می‌گردد. اهداف توانمندساز با توجه به رویکرد شکوفایی فطرت شامل پنج عنصر: تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق و چهار عرصه ارتباط متربی با خود، خدا، خلق و خلقت است که با محوریت ارتباط با خدا تعریف، تبیین و تدوین می‌شوند. با توجه به اینکه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی فرایند تکوین و تعالی هویت حرفه‌ای متریبان است و هویت متریبان برآیند نوع ارتباط آنان با خدا، خود، خلق و خلقت می‌باشد، بنابراین اهداف تربیت با توجه به این عرصه‌ها قابل تبیین خواهد بود، این عرصه‌ها به گونه‌ای جامع، یکپارچه و منطقی کلیه ساحت‌های تربیتی^۱ را دربرمی‌گیرد.

■ **یادگیری یک‌پارچه و کل‌نگر:** یادگیری همه‌جانبه، یادگیری یک موضوع از ابعاد مختلف در برنامه درسی ملی به ارتباط عناصر اهداف درسی و تربیتی و عرصه‌های چهارگانه گفته می‌شود.

■ **یادگیری:** فرایند ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار یادگیرنده. یادگیری ممکن است از طریق تجربه عینی (از طریق کار، تمرین و ...)، به صورت نمادین (از طریق اشکال، اعداد و نمادها)، به شیوه نظری (توضیحات کلی) یا به شیوه شهودی (ذهنی یا روحانی) صورت گیرد.

■ **فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته:** فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته بر اساس اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخه فنی و حرفه‌ای طراحی می‌گردد. در تدوین فعالیت‌های یادگیری در دروس مختلف شاخه فنی و حرفه‌ای بر اساس برنامه درسی ملی ایران و حوزه یادگیری کار و فناوری، دیدگاه فناورانه حاکم خواهد بود. انتخاب فعالیت‌های یاددهی - یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به منظور تحقق شایستگی‌ها بر اساس اصولی از قبیل تقویت انگیزه دانش‌آموزان، درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی دنیای کار، فعال نمودن دانش‌آموزان استوار است.

■ **محتوا:** محتوای آموزشی مبتنی بر اهداف توانمندساز و فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته می‌باشد. محتوی مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه‌های دینی و قرآنی، مجموعه‌ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه‌ها را به صورت پیوسته فراهم می‌آورد. همچنین محتوای دربرگیرنده مفاهیم و مهارت‌های اساسی و ایده‌های کلیدی مبتنی بر شایستگی‌های مورد انتظار از

۱- ساحت‌های تعلیم و تربیت بر اساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، عبارت‌اند از: اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی و سیاسی، زیستی و بدنی، زیباشناختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای و علمی و فناورانه

دانش‌آموزان است و برگرفته از یافته‌های علمی و معتبر بشری می‌باشد. تناسب محتوی با نیازهای حال و آینده، علایق، ویژگی‌های روانشناختی دانش‌آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش از الزامات محتوا است.

■ **بسته تربیت و یادگیری:** بسته تربیت و یادگیری، به مجموعه‌ای هماهنگ از منابع، مواد و رسانه‌های آموزشی اطلاق می‌شود که در یک بسته واقعی یا به صورت اجزایی هماهنگ با نشان و برند مؤسسه تولیدکننده تهیه و برای یک یا چند پایه تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حال حاضر با گسترش فناوری‌های نوین و ICT، بسته آموزشی با نرم افزارهای آموزشی، لوح فشرده و سایت‌های اینترنتی تکمیل می‌شود. طراحی و تهیه بسته یادگیری بر اساس ماکت بسته تربیت و یادگیری انجام می‌پذیرد.

بسته تربیت و یادگیری می‌تواند شامل گستره‌ای از منابع و رسانه‌های آموزشی یا حاوی تعدادی کتاب و کتابچه، برگه‌های کار، لوح فشرده، فیلم آموزشی و حتی برخی وسایل کمک آموزشی و ابزارها باشد. در کنار بسته سخت افزاری، استفاده از امکانات نرم افزاری و اینترنت نیز می‌تواند به تکمیل یک بسته آموزشی کمک کند. می‌توان بسته تربیت و یادگیری را به دو گروه کلی شامل منابع اصلی و منابع تکمیلی تقسیم نمود. منابع اصلی شامل کتاب راهنمای هنرآموز، کتاب درسی و کتاب کار می‌شوند.

لذا بسته تربیت و یادگیری شامل اجزای زیر می‌باشد:

۱ کتاب درسی؛	۲ راهنمای هنرآموز؛
۳ کتاب همراه هنرجو؛	۴ کتاب کار؛
۵ نرم افزار دانش آموز؛	۶ فیلم هنرجو؛
۷ شبیه سازها؛	۸ فیلم هنرآموز؛
۹ پوستر	۱۰ ...

اهداف و ساختار کتاب

سال‌های پیش از دبستان، مرحله شکل‌گیری شخصیت کودک است. کودکان این سال‌ها را با کنجکاوی و توجه نسبت به خود و اطرافیان و دنیای پیرامونشان سپری می‌کنند. در این سال‌های طلایی، چنانچه محیط و آموزش غنی باشد، هوش شکوفا می‌شود، استعدادها پرورش می‌یابد و کودکان می‌توانند از حداکثر توانایی‌های خود بهره‌مند گردند. کودک امروز، نوجوان فردا و سازنده آینده کشور است. بنابراین، سرمایه‌گذاری برای وی، منبع ثروت انبوهی برای آینده کشور خواهد شد. اما چگونه این مهم رخ خواهد داد؟ زمانی که کودکان و نیازهایشان را بشناسیم، آنها را باور کنیم و با آگاهی و دانش، مسیری هموار را برایشان مهیا سازیم؛ مسیری به سمت نور و روشنائی، مسیری که با مشعل علم بتوان آینده را روشن‌تر دید و خوشبختانه این مسئله‌ای است که نظام آموزشی کشور نیز بدان توجه داشته و با اهمیت دادن به دوره‌های پیش از دبستان و توجه به تربیت مربیان دل‌سوز و آگاه در رشته تربیت کودک در مقطع دوم متوسطه، در این مسیر گام برداشته است.

در این راستا، کتاب مراقبت از سلامت کودک یکی از ۶ درس کارگاهی تخصصی این رشته به منظور ارائه ۸ واحد نظری و عملی تهیه شده است. هدف اصلی این کتاب آشنا کردن هنرجویان با نیازهای همه‌جانبه کودکان از نظر سلامت و ارائه فعالیت‌هایی در این راستا است. بر همین اساس مطالب این کتاب، ضمن ارائه فعالیت‌های مختلف و بیان یافته‌های علمی و تحقیقی و ضرورت‌ها، کمک می‌کند تا علاوه بر شناخت نیازهای کودکان در این زمینه، برنامه آموزشی گام‌به‌گام از طریق فعالیت‌های مختلف تهیه، اجرا و ارزشیابی گردد.

هدف کلی کتاب، آشنا نمودن هنرآموزان با مفهوم سلامت و نقش و اهمیت آن در آموزش و پرورش کودکان و نحوه آموزش آن از طریق تمرین‌ها، بازی‌ها و فعالیت‌های مختلف است.

محتوای اصلی این درس، شامل ۵ واحد یادگیری (فصل) است، که به‌طور خلاصه در زیر به آنها اشاره می‌شود:

واحد یادگیری اول: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت رشد کودکان، عوامل مؤثر در رشد آنها، آشنا نمودن آنها با روش‌ها، فنون و فعالیت‌های گوناگون جهت پرورش شاخص‌های رشد کودکان است.

واحد یادگیری دوم: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت

بهداشت فردی کودکان، آشنا نمودن آنها با روش‌ها، فنون و فعالیت‌های گوناگون و نحوه آموزش بهداشت فردی به کودکان از طریق تمرین‌ها، بازی‌ها و فعالیت‌های مختلف است.

واحد یادگیری سوم: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با نشانه‌های بیماری‌های شایع کودکان، جداسازی و ارجاع کودک بیمار به مراکز درمانی از طریق تمرین‌ها و فعالیت‌های آموزشی گوناگون است.

واحد یادگیری چهارم: هدف این بخش، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت تغذیه در سلامت کودکان، گروه‌های غذایی نحوه برنامه‌ریزی و اجرای آن برای دوره‌های پیش از دبستان است. همچنین، کنترل بهداشت مواد غذایی و نحوه طبخ آن را در مراکز پیش از دبستان از طریق تمرین‌ها، بازی‌ها و فعالیت‌های مختلف، آموزش می‌بینند.

واحد یادگیری پنجم: هدف این فصل، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت انجام کمک‌های نخستین هنگام وقوع حوادث برای کودکان، آشنا نمودن آنها با انواع آسیب‌ها، ابزارها، روش‌های انجام کمک‌های اولیه و حمل مصدوم از طریق انجام فعالیت‌های مختلف است.

بهبودی کیفیت یادگیری مستلزم ارتقای کیفیت تدریس و کسب مهارت حرفه‌ای است و این مهم اتفاق نمی‌افتد مگر اینکه آموزش اثربخش باشد و میزان خودآموزی، خودفهمی و خودانگیزی بالا رود و این بر عهده هنرآموزان است که زمینه را فراهم سازند.

هنرجویان شما، در آینده، شاید به‌عنوان مربی کودک مشغول به کار شوند، اما یقیناً مادرانی خواهند بود که کودکان فردا را پرورش می‌دهند از این رو آگاهی و دانش آنها نسبت به آموزش و پرورش کودکان و به‌کارگیری آن در زندگی خصوصی آنها امری است که می‌تواند به ساختن جامعه‌ای با ارزش‌های اخلاقی و معنوی و علمی بینجامد. تدریس شما تلاشی است دو جانبه، برای یاد دادن و یاد گرفتن واحدهای یادگیری برنامه مدونی را در اختیار شما قرار می‌دهد و شما خواهید توانست با استفاده از فنون و ابزارهای آموزشی هنرجو را درگیر آموزش کنید. او نباید، به‌عنوان گیرنده منفعل، درگیر جادوی علم شود، بلکه باید همراه شما، مهارت‌های یادگیری، مهارت اتکای به خود، ارتباط کلامی، تفکر، اندیشه، خردورزی، حل مسئله، روابط انسانی، همکاری، مشارکت و تعاون را تجربه کند تا بدان حد که آنها را در زندگی روزمره خود به کار گیرد و خود در آینده این روش را در مورد کودکان اجرا کند. بنابراین، تا حد امکان به او فرصت تمرین و تجربه بدهید و نوآوری و خلاقیت او را ارج بگذارید. این کتاب هر چند از فصول گوناگون و تنوع محتوایی برخوردار است اما در یک نگاه کلی این فصول با هم در ارتباط‌اند و در هم تنیده است. قبل از توجه به نکات پیشنهادی، به منظور نهادینه شدن آنها به داشتن، یادگیری مداوم، مسئولیت‌پذیری، روحیه اینتارگری، وجدان کاری، همکاری و مشارکت، صرفه‌جویی، توجه به محیط‌زیست، پاسداری از

ارزش‌های مذهبی و اخلاقی، حفظ آداب و رسوم و سنت‌ها، احترام به قانون و ... لازم است و باید در طول آموزش سرلوحه کار قرار گیرد.

نکات پیشنهادی:

- ۱ قبل از تدریس هر واحد یادگیری، در زمینه ضرورت و اهمیت مفاهیم با هنرجویان بحث و گفت‌وگو کنید.
- ۲ محتوای واحدهای یادگیری را با توجه به فعالیت‌های ارائه شده با هنرجویان مطرح کنید، سپس جمع‌بندی کلی را با کمک آنها ارائه دهید.
- ۳ با توجه به اینکه بعضی از قسمت‌های هر بخش کتاب برای کسب اطلاعات بیشتر در نظر گرفته شده است و ارزشیابی از آن صورت نمی‌گیرد، هنرجویان را تشویق نمایید که آنها را مطالعه کنند.
- ۴ هنرجویان را ترغیب نمایید تا در اجرای فعالیت‌های عملی تلاش کنند و نتایج کار را در کلاس، مورد بحث و تبادل نظر قرار دهند.
- ۵ از آنجا که این درس فعالیت‌ها و تمرین‌های عملی بسیاری را پیشنهاد می‌کند، هنرجویان را تشویق کنید که در فعالیت‌های گروهی شرکت کنند و کارایی فعالیت‌هایشان را با سایر گروه‌های کلاسی، ارزیابی کنند. در ضمن، نمونه‌ای از کلیه فعالیت‌های خود را برای ارزیابی و استفاده نهایی در پوشه‌ای جمع‌آوری نمایند.
- ۶ ارزشیابی واحدهای یادگیری به دو صورت مستمر و پایانی صورت می‌گیرد. ارزشیابی عملی با توجه به شاخص‌هایی چون مشارکت در فعالیت گروهی، مهارت در اجرای کار، علاقه‌مندی، خلاقیت، رعایت نظم و انضباط، تهیه گزارش کار براساس تمرینات و پیشنهاد‌های هر بخش در طول سال بر اساس فعالیت‌های انجام شده و ارزشیابی نظری کلیه مباحث واحدهای یادگیری به صورت مستمر و پایانی انجام می‌گیرد.
- ۷ با توجه به تازگی مطالب این واحد یادگیری، از شما درخواست می‌شود نظرها و پیشنهاد‌های خود را با ما در میان بگذارید و زمینه را برای تهیه مطالبی مفیدتر و پربارتر فراهم سازید.
- ۸ هر درس با نام خدا و با یک پیام مرتبط با موضوع آغاز شود. مثال: کودک سالم = جامعه سالم
- ۹ با توجه به هدف توانمندساز، وسایل و ابزار لازم را از قبل آماده کنید و فضای آموزشی را مشخص کنید.
- ۱۰ برای اجرای هر هدف، طرح درس تهیه کنید.
- ۱۱ هر قسمت از محتوای درس با طرح یک فعالیت ذهن‌انگیزی مانند طرح سؤال، نمایش فیلم و نمایش تصویر شروع می‌شود.
- ۱۲ از جمع‌بندی نظرات هنرجویان برای ادامه تدریس استفاده شود.

- ۱۳ از روش‌های فعال تدریس در آموزش مفاهیم استفاده شود.
- ۱۴ بعد از طرح محتوای درس، بر انجام فعالیت‌های مطرح شده نظارت کنید.
- ۱۵ به منابع ذکر شده در تدریس مراجعه نمائید و از آنها بهره بگیرید.
- ۱۶ هنرجویان را به استفاده از منابع ذکر شده هدایت نمایید.

اهمیت و ضرورت رشته تحصیلی تربیت کودک

دوره سنی پیش از دبستان از تولد تا شش سال اول زندگی است. توجه به رشد و یادگیری کودکان در این سال‌های حساس به دلایل زیر از ضرورت و اهمیت فراوانی برخوردار است:

۱ سرعت رشد در همه ابعاد آن در شش سال اول زندگی نسبت به سال‌های دیگر بیشتر است. یادگیری کودکان در این سال‌های حساس، سریع‌تر، آسان‌تر و عمیق‌تر صورت می‌گیرد.

۲ با توجه به وجود نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، کودکان خانواده‌های محروم نیاز به محیطی دارند که این محرومیت‌ها را تا حدی جبران سازد که در مراکز پیش از دبستان، مربیان آگاه و آموزش دیده، این وظیفه را برعهده دارند.

۳ تغییرات اقتصادی، اجتماعی و اشتغال مادران، ایجاد محیط‌های مناسب برای رشد و یادگیری کودکان را ضروری می‌سازد.

۴ بر اساس پژوهش‌های انجام شده، کودکان برخوردار از آموزش پیش از دبستان، توانمندی شناختی و رفتاری بیشتری نسبت به کودکان دیگر در مقطع ابتدایی دارند.

۵ بسیاری از مشکلات کودکان در جنبه‌های مختلف رشد، در سال‌های اولیه کودکی، با مداخله مؤثر و به‌موقع برطرف می‌گردد و این در صورتی است که کودکان از آموزش‌های پیش از دبستان برخوردار شوند.

۶ آموزش پیش از دبستان اگر توسط مربی آموزش دیده انجام شود، شوق یادگیری، نگرش مثبت و پذیرش کودک را نسبت به محیط مدرسه افزایش می‌دهد و در نتیجه میزان ترک تحصیل کودکان را در مدرسه کاهش می‌دهد.

۷ یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد هزینه افت تحصیلی کودکان در مدرسه، ۷ برابر هزینه آموزش آنها در مراکز پیش از دبستان است.

۸ والدین معمولاً در ارتباط با نیازهای رشد کودکان، شناخت کافی ندارند. در مراکز پیش از دبستان، آموزش خانواده در کنار آموزش کودکان به والدین در یادگیری شیوه‌های مناسب فرزندپروری کمک می‌کند.

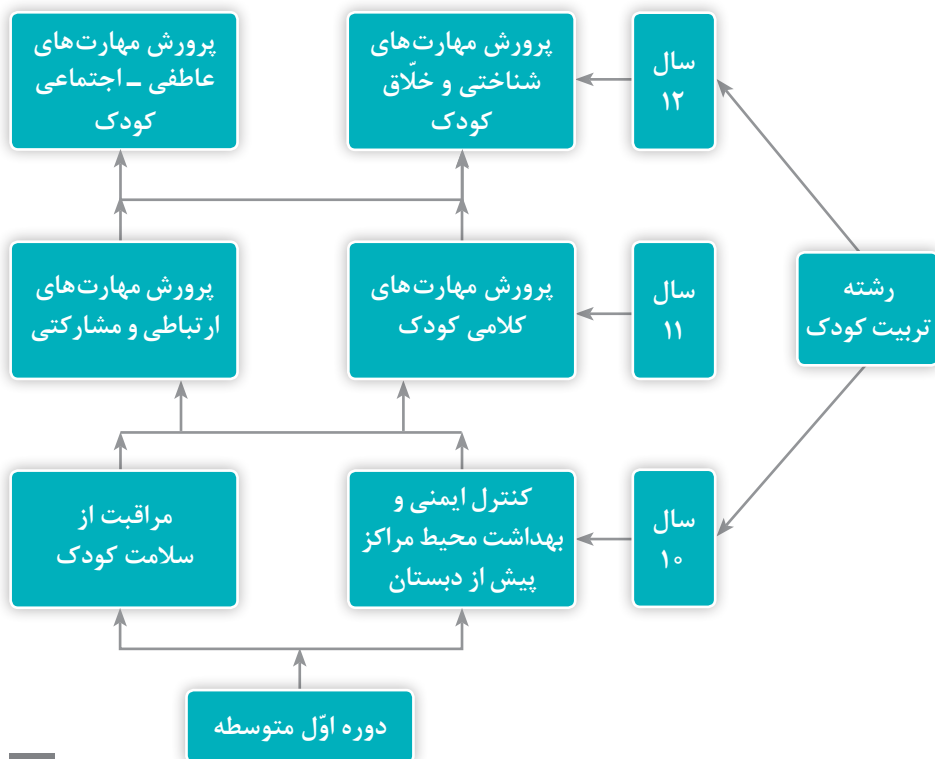
۹ بنابراین، با توجه به موارد فوق، ضرورت دستیابی به توسعه پایدار ایجاب می‌کند که مربیان در سطح دیپلم از آموزش باکیفیت برخوردار باشند. گذراندن دوره سه ساله در آموزش فنی و حرفه‌ای برای اخذ دیپلم تربیت کودک، امکان

برخورداری از آموزش طولانی مدّت، عمیق و همراه با کار عملی را فراهم می‌سازد. چنین آموزش‌هایی، مربیان را در انجام وظایف خود نسبت به سایر دیپلمه‌هایی که جهت آموزش در مراکز پیش از دبستان، دوره‌های کوتاه مدّت ضمن خدمت را می‌گذرانند، توانمندتر می‌سازد.

هدایت تحصیلی – حرفه ای

هدایت تحصیلی – حرفه ای شامل:

- هدایت از طریق در اختیار قرار دادن اطلاعات شغلی و حرفه‌ای که در برنامه درسی رشته بخشی از آن وجود دارد و بخش‌های دیگر شامل مسیر توسعه حرفه‌ای از طریق بازدید و کارآموزی محقق می‌شود.
- مشاوره حرفه ای که در طول سال تحصیلی توسط مشاوران و با کمک آزمون‌های استاندارد انجام خواهد شد.
- هدایت آموزشی که توسط مشاوران و با ابزارهای سنجش خاص به منظور هدایت فراگیران در مسیرهای تحصیلی افقی و عمودی در متوسطه و بعد از آن انجام می‌شود.

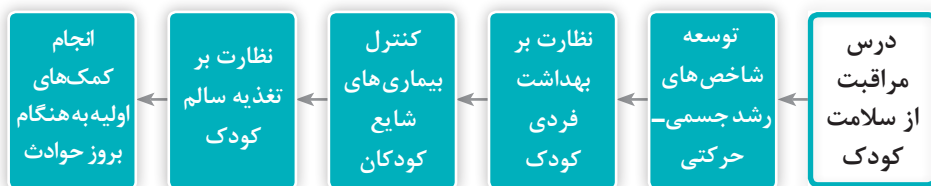

فصل ۲

معرفی واحدهای یادگیری

درس مراقبت از سلامت کودک در سال دهم در قالب پنج واحد یادگیری مستقل از یکدیگر به صورت خطی ارائه می‌شود. سازمان‌دهی تکالیف کاری به صورت خطی است و مراحل کاری به صورت ارائه دانش در قالب تکالیف یادگیری ساخت یافته و مهارت بعد از آن به صورت تمرین عملی در حیطه وسعت محتوا به ترتیب آورده می‌شود. شایستگی‌های غیر فنی، زیست محیطی، ایمنی و نگرشی به صورت تلفیقی در دانش و مهارت ارائه می‌شود.

شایستگی‌های مورد انتظار

شایستگی‌های فنی:

۱ توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی کودک

- ۱-۱- تعیین شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی
- ۱-۲- پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ
- ۱-۳- پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک
- ۱-۴- پرورش رشد مهارت‌های هماهنگی عضلات
- ۱-۵- پرورش مهارت‌های حفظ تعادل

۲ نظارت بر بهداشت فردی کودک

- ۲-۱- کنترل بهداشت فردی
- ۲-۲- پایش رشد کودک
- ۲-۳- بررسی پرونده سلامت کودک

۳ کنترل بیماری‌های شایع کودکان

- ۳-۱- پیشگیری از بیماری‌های شایع کودکان
- ۳-۲- مراقبت از کودک بیمار
- ۳-۳- تهیه گزارش وضعیت بیماری کودک

۴ نظارت بر تغذیه سالم کودک

- ۴-۱- تهیه و نظارت بر برنامه غذایی کودکان
- ۴-۲- کنترل بهداشتی مواد غذایی
- ۴-۳- همکاری با مدیر در نظارت بر طبخ مواد غذایی کودکان

۵ انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث

- ۵-۱- تعیین نوع آسیب‌دیدگی
- ۵-۲- تهیه وسایل مورد نیاز در کمک‌های اولیه
- ۵-۳- ارزیابی وخامت حال مصدوم
- ۵-۴- انجام کمک‌های اولیه
- ۵-۵- حمل و انتقال مصدوم

شایستگی‌های غیرفنی:

- ۱ انتخاب و به‌کارگیری فناوری‌های مناسب
- ۲ مسئولیت‌پذیری
- ۳ مدیریت مواد و تجهیزات
- ۴ یادگیری
- ۵ مدیریت زمان
- ۶ داشتن درک درست از سیستم سازمانی

مسیر یادگیری درس مراقبت از سلامت کودک

- توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی
- نظارت بر بهداشت فردی کودک
- کنترل بیماری‌های شایع کودکان
- نظارت بر تغذیه سالم کودک
- انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث

اهداف تفصیلی درس - مراقبت از سلامت کودک

عناصر	عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان ها)	رابطه با خلقت
اندیشه‌ورزی و تفکر	۱- توجه به اخلاق حرفه‌ای در آموزش‌های مرتبط با سلامت کودک	۱- تفکر در آیات الهی در رابطه با سلامت کودک	۱- درک ارتباط مؤثر با همکاران در ارتباط با مراقبت از سلامت کودک	۱- درک قوانین محافظت از محیط زیست در مراقبت از سلامت کودک	۱- درک قوانین محافظت از محیط زیست در مراقبت از سلامت کودک
	۲- درک وظایف خویش در فعالیت‌های گروهی مرتبط با سلامت کودک	۲- توجه به اخلاق اسلامی در مراقبت از سلامت کودک	۲- توجه به مدیریت مشارکت کودکان در ارتقاء سلامت خود	۲- خلاقیت در استفاده محیطی	۲- خلاقیت در استفاده محیطی
ایمان و باور	۳- کشف روش‌های خلاق مراقبت از سلامت	۳- تأمل در احکام تربیتی اسلام در مراقبت از سلامت کودک	۳- تجزیه و تحلیل مسائل و مشکلات کودکان	۳- تجزیه و تحلیل طبیعت در حفظ سلامت کودک	۳- تجزیه و تحلیل طبیعت در حفظ سلامت کودک
	۳- توجه به وظایف و اصول مراقبت از سلامت کودک	۳- توجه به سیره تربیتی ائمه در مراقبت از سلامت کودک به عنوان امانت الهی	۳- توجه به تفاوت‌های فردی در مراقبت از سلامت کودک	۳- تأثیر صدمات زیست محیطی در سلامت کودک	۳- تأثیر صدمات زیست محیطی در سلامت کودک
ایمان و باور	۱- علاقه‌مندی به کاربرد فناوری‌های نو در مراقبت از سلامت کودک	۱- التزام قلبی به دستورات الهی در مراقبت از سلامت کودک	۱- باور به مشارکت همکاران در مراقبت از سلامت کودکان	۱- نگرش مطلوب به استفاده بهینه از منابع طبیعی در پرورش کودک سالم	۱- نگرش مطلوب به استفاده بهینه از منابع طبیعی در پرورش کودک سالم
	۲- پذیرش مسئولیت‌های مراقبتی در حفظ سلامت	۲- پذیرش اخلاق اسلامی در حفظ سلامت کودک	۲- علاقه به آموزش کودکان در حفظ سلامت	۲- ارزش‌گذاری به ایمنی و بهداشت محیط در طراحی فعالیت‌های آموزشی کودکان	۲- ارزش‌گذاری به ایمنی و بهداشت محیط در طراحی فعالیت‌های آموزشی کودکان
ایمان و باور	۳- پذیرش خودباوری در اجرای مراقبت‌های بهداشتی	۳- نگرش مثبت به دستورات الهی در حفظ سلامت	۳- ایجاد نشاط در طراحی فعالیت‌های آموزشی	۳- باور به بهداشت و ایمنی وسایل و ابزار آموزش	۳- باور به بهداشت و ایمنی وسایل و ابزار آموزش
	۳- علاقه‌مندی به شغل خویش در اجرای وظایف مراقبت از سلامت کودک	۳- نگرش مثبت به آیات الهی در اهمیت بهداشت کودک	۳- نگرش مثبت به بهداشتی در حفظ سلامت کودک	۳- علاقه‌مندی به حفظ سلامت کودکان	۳- علاقه‌مندی به حفظ سلامت کودکان

عناصر عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان ها)	رابطه با خلقت
علم (کسب معرفت شناخت، بصیرت و آگاهی)	۱- کسب دانش در ارتباط با مراقبت از سلامت کودک - آگاهی از روش های صحیح مراقبت از سلامت کودک - آگاهی از فناوری های نو در آموزش در توسعه مراقبت از سلامت کودک ۲- آگاهی از اهمیت سلامت کودک - شناخت روش های خلاق مراقبت از سلامت کودک ۳- شناخت اصول و فرایندهای مراقبت از سلامت کودک - بصیرت و آگاهی از وظایف محوله در مراقبت از سلامت کودک	۱- شناخت آیات الهی در مراقبت از سلامت کودک - بصیرت به نقش تفکر در دستورات الهی در آموزش بهداشت ۲- آگاهی از قوانین اسلامی در مراقبت و ارتقاء سلامت کودک - شناخت اخلاق اسلامی در مراقبت از سلامت کودک ۳- کسب معرفت در آیات الهی در مورد مراقبت از سلامت کودک - آگاهی از سیره پیامبر و ائمه اطهار در انجام وظایف شغلی خود	۱- شناخت ارتباط مؤثر با همکاران برای مراقبت از سلامت کودکان - شناخت تفکر خلاق در آموزشی های بهداشتی کودکان ۲- شناخت مسئولیت همکاران در مراقبت از سلامت کودک - شناخت آموزش خودباوری به کودکان برای حفظ سلامت خود ۳- آگاهی از مشکلات بهداشتی کودکان - آگاهی از اثرات مفید کار تیمی در سلامت کودکان	۱- آگاهی از مدیریت منابع طبیعی در حفظ سلامت کودکان - آگاهی از صدمات زیست محیطی در سلامت کودکان ۲- شناخت مراقبت های بهداشتی کودکان با استفاده از منابع زیست محیطی - شناخت روش های آموزش حفظ محیط زیست در جهت ارتقاء سلامت ۳- شناخت روش های بهینه سازی محیط زیست برای سلامت کودکان - شناخت انواع روش های مدیریت سلامت کودک در محیط های عمومی
	عمل (کار، تلاش، اطاعت، عبادت، مجاهدت، کار آفرینی، مهارت ...)	۱- تلاش در به کارگیری فناوری های نو در مراقبت از سلامت کودک - تلاش در اجرای دقیق مراقبت های بهداشتی ۲- مهارت در به کارگیری روش های خلاق در مراقبت از سلامت کودک - مسئولیت پذیری در مراقبت از سلامت کودک ۳- مهارت در اجرای مؤثر مراقبت های بهداشتی و ایمنی - مهارت در به کارگیری روش های نو در آموزش بهداشت فردی	۱- پایبندی به احکام اسلام در مراقبت از سلامت کودک - تلاش در کسب اطلاعات دینی در اجرای فعالیت های آموزشی بهداشتی ۲- به کارگیری اخلاق اسلامی در مراقبت های بهداشتی - تلاش در به کارگیری ارزش های دینی و مذهبی در آموزش بهداشت ۳- به کارگیری آیات الهی در حفظ و مراقبت های بهداشتی - به کارگیری آداب و سلوک اسلامی در اجرای فعالیت های آموزشی بهداشت	۱- مهارت در ارتباط مؤثر با همکاران برای مراقبت های بهداشتی کودکان - مهارت در ارتباط مؤثر با کودکان در ارتقاء سلامت آنان ۲- حضور فعال در فعالیت های بهداشتی به منظور ارتقاء سلامت کودکان - کاربرد روش های خلاق در انجام فعالیت های بهداشتی ۳- مهارت در مراقبت های بهداشتی کودکان - تلاش در جهت نظارت مؤثر بر بهداشت کودکان

عناصر / عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان ها)	رابطه با خلقت
اخلاق (تزکیه، عاطفه و ملکات نفسانی)	۱- احترام به بهداشت و سلامت - تعهد به اخلاق حرفه‌ای در مراقبت از سلامت کودک ۲- سعی در گسترش روش‌های خلاق در اجرای مراقبت‌های بهداشتی - تعهد به نظارت بر بهداشت فردی ۳- ارزش‌گذاری به نقش خویش در رشد و پرورش کودک سالم - مهرورزی و خیرخواهی در انجام فعالیت‌های آموزشی بهداشت	۱- سعی در گسترش سیره پیامبر و ائمه اطهار در حفظ سلامت کودکان - علاقه به تفکر دینی در انجام مراقبت‌های بهداشتی ۲- اعتقاد به پرہیزگاری در انجام مراقبت‌های بهداشتی - علاقه به اخلاق اسلامی در اجرای مراقبت‌های بهداشتی ۳- احترام به ارزش‌های دینی در حفظ سلامت کودک - صداقت در انجام فعالیت‌های آموزشی	۱- تعهد به بهداشت و سلامت کودکان - گسترش فرهنگ مشارکت با دیگران در اجرای مراقبت‌های بهداشتی ۲- مهرورزی به کودکان در اجرای مراقبت‌های بهداشتی - برخورداری از روحیه تعاون و همکاری با دیگران در اجرای فعالیت‌ها ۳- پایبندی به حفظ سلامت کودکان از طریق مراقبت‌های بهداشتی - گسترش فرهنگ مسئولیت‌پذیری در کار گروهی جهت حفظ بهداشت	۱- پرہیز از آلوده کردن محیط زیست جهت حفظ سلامتی - احترام به محیط زیست در جهت ارتقاء سلامت ۲- ارزش قائل شدن به روش‌های مؤثر در حفظ محیط زیست جهت سلامتی - متعهد به اجرای قوانین محیط زیست ۳- اهمیت به حفظ بهداشت محیط زیست برای ارتقاء سطح سلامت - تعهد به استفاده بهینه از منابع طبیعی در آموزش بهداشت

بودجه‌بندی زمانی درس: مراقبت از سلامت کودک

این درس شامل پنج واحد یادگیری به شرح زیر است:

ردیف	نام واحد یادگیری	کل ساعت	ساعت نظری	ساعت عملی
۱	توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی	۶۰	۲۴	۳۶
۲	نظارت بر بهداشت فردی کودک	۶۰	۲۴	۳۶
۳	کنترل بیماری‌های شایع کودکان	۶۰	۲۴	۳۶
۴	نظارت بر تغذیه سالم کودک	۶۰	۲۴	۳۶
۵	انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث	۶۰	۲۴	۳۶

هر واحد یادگیری نیز شامل چند مرحله به شرح زیر خواهد بود:

واحد یادگیری توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	تعیین شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی	۱۰	۶	۱۶
۲	پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ	۷	۵	۱۲
۳	پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک	۷	۵	۱۲
۴	پرورش مهارت‌های هماهنگی عضلات	۶	۴	۱۰
۵	پرورش مهارت‌های حفظ تعادل	۶	۴	۱۰

واحد یادگیری نظارت بر بهداشت فردی کودک				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	کنترل بهداشت فردی	۱۸	۱۲	۳۰
۲	پایش رشد کودک	۹	۶	۱۵
۳	بررسی پرونده سلامت کودک	۹	۶	۱۵

واحد یادگیری کنترل بیماری‌های شایع کودکان				
ردیف	مراحل	نظری	عملی	جمع کل
۱	پیشگیری از بیماری‌های شایع کودکان	۱۶	۲۴	۴۰
۲	مراقبت از کودک بیمار	۵	۷	۱۲
۳	تهیه گزارش وضعیت بیماری کودک	۳	۵	۸

واحد یادگیری نظارت بر تغذیه سالم کودک				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	تهیه و نظارت بر برنامه غذایی کودکان	۱۵	۱۰	۳۰
۲	کنترل بهداشتی مواد غذایی	۱۵	۱۰	۱۵
۳	همکاری با مدیر در نظارت بر طبخ مواد غذایی کودکان	۶	۴	۱۵

واحد یادگیری انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	تعیین نوع آسیب‌دیدگی	۹	۵	۱۴
۲	تهیه وسایل مورد نیاز در کمک‌های اولیه	۳	۱	۴
۳	ارزیابی وخامت حال مصدوم	۹	۵	۱۴
۴	انجام کمک‌های اولیه	۱۲	۸	۲۰
۵	حمل و انتقال مصدوم	۵	۳	۸

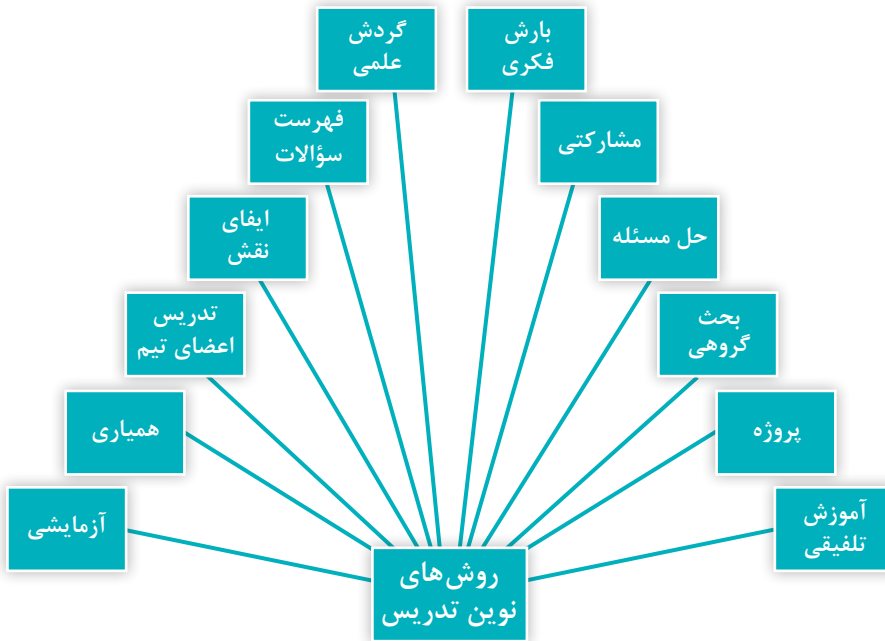

فصل ۳

آشنایی با روش‌های نوین تدریس

روش‌های نوین تدریس

برای آموزش مطالب به یادگیرنده با توجه به موضوع، محتوا، گروه سنی یادگیرنده و ... روش‌های تدریس مختلفی وجود دارد. برای آشنایی با برخی روش‌های نوین تدریس به نمودار ۱ توجه نمایید.

نمودار ۱- روش‌های نوین تدریس

روش‌های نوین تدریس شامل موارد زیر است:

۱. روش گروهی یا مشارکتی:

تدریس مشارکتی یک راهبرد توصیه شده برای یادگیری فردی و جمعی است که نه تنها فرد در مقابل یادگیری خود مسئول است بلکه در مقابل یادگیری دیگران نیز مسئول است و هنرآموز می‌تواند با انعطافی که در ترکیب و اندازه گروه‌ها به وجود می‌آورد به یک تدریس اثربخش دست یابد. به طوری که نه تنها هنرجویان بتوانند با هم کار کنند بلکه یادگیری خود و دیگران را به حداکثر رسانده و از این یادگیری لذت ببرند. فعالیت‌های گروهی، یادگیری را جذاب و پربار می‌سازد و به

رشد شناختی هنرجویان کمک می‌کند. این روش در رشد اجتماعی و عاطفی آنان نیز تأثیرگذار است. هنرجویان در تعامل با یکدیگر یاد می‌گیرند و هم‌مین ارتباط، توانایی‌های اجتماعی و عاطفی آنان را افزایش می‌دهد و همدلی و همکاری را در آنان تقویت می‌کند.

برای اجرای درست فعالیت‌های گروهی و مشارکتی، توجه به نکات زیر، ضروری است:

- ۱ ابتدا ضرورت و اهمیت مشارکت و کارگروهی را برای هنرجویان توضیح دهید تا آگاهانه در اجرای این روش، مشارکت کنند.

- ۲ با توجه به موضوع درس و تعداد هنرجویان در کلاس، تعداد گروه‌های کاری را مشخص کنید. (۳ یا ۴ گروه و هر گروه ۲ یا ۴ هنرجو)

- ۳ از هنرجویان بخواهید برای گروه خود یک هماهنگ‌کننده و یک گزارشگر انتخاب کنند. وظیفه هماهنگ‌کننده، ایجاد نظم، رعایت نوبت در گروه و نظارت بر اجرای درست فعالیت گروهی است. وظیفه گزارشگر، یادداشت مطالب مطرح شده در گروه، تهیه گزارش از کار گروهی و ارائه آن در کلاس است. این افراد نباید ثابت باشند. هر هنرجو باید هم تجربه کار هماهنگ‌کننده و هم گزارشگر را داشته باشد. قبل از شروع کار گروهی، این مطالب را برای هنرجویان توضیح دهید.

- ۴ گروه‌بندی هنرجویان به گونه‌ای باشد که افراد هر گروه ثابت نباشند و تغییر کنند. برای این کار می‌توانید از روش‌های زیر استفاده کنید:

- ۱-۴ شمارش و تقسیم‌بندی هنرجویان بر اساس اعداد. به عنوان مثال اگر می‌خواهید چهار گروه تشکیل دهید، از هنرجویان بخواهید از یک تا چهار بشمارند و آن را تکرار کنند. در پایان شماره‌های یک با هم، دو با هم، سه با هم و چهار با هم، یک گروه را تشکیل دهند.

- ۲-۴ هنرجویان را به صورت تصادفی در کلاس بنشانید و از آنان بخواهید از سمت راست یا چپ، هر چهار نفر یک گروه را تشکیل دهند.

- ۳-۴ گاهی گروه‌ها را بر اساس انتخاب و تمایل هنرجویان تشکیل دهید.

- ۴-۴ گاهی خود شما، بر اساس توانمندی‌های هنرجویان، آنها را گروه‌بندی کنید. در این روش توجه داشته باشید در هر گروه هنرجویان از نظر درسی، قوی، متوسط و ضعیف با هم باشند.

- ۵ هرگز گروه‌ها را بر اساس هنرجویان قوی، متوسط و ضعیف تقسیم بندی نکنید. بهترین گروه مشارکتی، گروهی است که هنرجویان طیف‌های مختلف آموزشی (قوی، متوسط، ضعیف)، با هم باشند تا بتوانند به یکدیگر کمک کنند و همدلی و همکاری بین آنها ایجاد شود.

- ۶ گاهی از هنرجویان بخواهید روشی برای گروه‌بندی ارائه دهند. با این کار، خلاقیت و انگیزه آنان را در کار گروهی، تقویت می‌کنید.

- ۷ هنگام اجرای فعالیت گروهی، خلاصه‌ای از قواعد کارگروهی مانند نظم،

مسئولیت پذیری، رعایت نوبت، همکاری، ... را روی تابلوی کلاس بنویسید یا با هر روش دیگر آن را نشان دهید و هنگام اجرای کار گروهی، توجه هنرجویان را به آن جلب کنید. تدریس مشارکتی یک راهبرد تدریس در گروه‌های کوچک است اما هر تدریسی که با استفاده از گروه صورت می‌گیرد لزوماً نمی‌تواند تدریس مشارکتی تلقی گردد. زیرا تدریس مشارکتی الزامات و روش‌های مخصوص به خود را دارد و تا زمانی که این الزامات در جای خود و به صورت درست انجام نگیرد نمی‌توان گفت تدریس مشارکتی صورت پذیرفته است.

وظیفه اصلی هنرآموز، ایجاد زمینه مشارکت، همکاری و رفاقت گروهی میان هنرجویان می‌باشد. کار او ایجاد رقابت نیست، بلکه ایجاد رفاقت و همکاری و صمیمیت میان آنهاست. فلسفه وجودی تدریس مشارکتی دقیقاً به همین سبب است. اگرچه، به خاطر وجود برخی ویژگی‌های فردی از جمله ویژگی‌های هوشی، شخصیتی، زمینه خانوادگی و ... رقابت میان هنرجویان ایجاد خواهد شد. اما وظیفه ما به عنوان یک هنرآموز حرفه‌ای این نیست که به آن دامن بزنیم. بلکه همان طوری که در قبل آمد هنرآموز باید تمام تلاش خود را معطوف به این هدف نماید، که هنرجویان موفقیت خود را منوط به موفقیت دیگران بدانند. در واقع به این شعار اعتقاد پیدا کنند که یا «همگی غرق می‌شویم و یا همگی نجات پیدا می‌کنیم». در این صورت است که هنرجویان قوی‌تر، دست دیگر هنرجویان را خواهند گرفت. به اعتقاد کوهن یادگیری مشارکتی به معنای گروه‌بندی هنرجویان براساس توانایی‌های مشابه نیست، بلکه برعکس، هر اندازه ناهمگونی اعضای گروه از نظر نژاد، زبان، فرهنگ، هوش و پیشرفت تحصیلی بیشتر باشد، کارایی رویکرد یادگیری مشارکتی بیشتر خواهد بود.

تعداد هنرجویان عضو هر گروه و ترکیب اعضای گروه:

اولین وظیفه هنرآموز در تدریس مشارکتی گروه‌بندی هنرجویان در گروه‌های کوچک است اما آنچه که مهم است این است که در گروه‌بندی هنرجویان بایستی، قواعدی را رعایت نمود تا حداکثر نتیجه حاصل شود وگرنه ممکن است نتوانیم از تشکیل گروه به نتایج دلخواه خود دست پیدا کنیم. اعضای تشکیل دهنده هر گروه از قانون علمی «آستانه تحمل» پیروی می‌کند. آستانه تحمل کودکان با نوجوانان و بزرگسالان کاملاً متفاوت است. کودکان آستانه تحمل کمتری نسبت به بزرگسالان دارند. زود خسته می‌شوند، در یک زمان واحد نمی‌توانند با تعداد بیشتری از افراد رابطه برقرار ساخته و آن را تا مدتی حفظ نمایند. لذا باید در گروه‌بندی هنرجویان، این عوامل را مورد توجه قرار داد. یعنی تعداد اعضای هر گروه، رابطه مستقیمی با سن هنرجویان دارد. هرچه سن هنرجویان کمتر، تعداد اعضای گروه نیز کمتر و هرچه سن فراگیران بالاتر، تعداد اعضای گروه نیز می‌تواند بیشتر باشد. بهتر است، تعداد اعضای گروه هنرجویان دوره ابتدایی ۲ تا ۳ نفر، هنرجویان دوره متوسطه

اول ۳ تا ۴ نفر و هنرجویان دوره‌های متوسطه دوم و بالاتر ۴ تا ۷ نفر باشد.
الف: تا جایی که ممکن است اجازه دهید هنرجویان، خود، اعضای گروه را تعیین کنند. اما اگر این کار به درستی انجام نشد هنرآموز حق دارد که در تعیین اعضای گروه دخالت کند.

ب: هنرآموز باید توجه داشته باشد که در هر گروه، هنرجویانی از هر سه طیف ضعیف، متوسط و زرنگ حضور داشته باشند. اگر هنرجویان این‌گونه عمل ننمایند هنرآموز می‌تواند با استفاده از روش‌هایی، آنها را سروسامان دهد.

۲. روش بارش فکری یا ذهن‌انگیزی:

ذهن‌انگیزی یکی از روش‌های آموزش خلاق و مشارکتی است. در این روش، مسئله یا پرسشی در کلاس مطرح می‌شود و هنرجویان آزادانه نظرات خود را در مورد آن بیان می‌کنند و در پایان، مطالب جمع‌بندی و مجدداً در کلاس ارائه می‌شود. ذهن‌انگیزی رشد شناختی به‌ویژه تفکر انتقادی، تفکر منطقی و تفکر خلاق را در هنرجویان تقویت می‌کند و به رشد اجتماعی و عاطفی آنان کمک می‌کند و جرأت‌ورزی و اعتماد به نفس آنها را افزایش می‌دهد.

اجرای این روش مستلزم رعایت نکات زیر است:

۱ به همهٔ هنرجویان فرصت داده شود تا آزادانه در گفت‌وگو شرکت کنند. برای مشارکت هنرجویان، آنان را به پاسخ‌گویی مجبور نکنید، بلکه با ایجاد انگیزه، آنها را به شرکت در گفت‌وگو تشویق کنید.

۲ اگر هنرجویی پاسخ درستی را ارائه نداد، آن را بپذیرید و به تصحیح پاسخ او نپردازید، زیرا سبب می‌شود که هنرجویان در گفت‌وگو شرکت نکنند.

۳ هنگام جمع‌بندی پایانی بدون نام بردن از هنرجویان، به اصلاح نظرات نادرست بپردازید.

۴ نظم و نوبت مشارکت همهٔ هنرجویان را در اجرای این روش، رعایت کنید.

۵ در پایان، نظرات هنرجویان را اصلاح و جمع‌بندی کنید و در اختیار آنان قرار دهید. می‌توانید جمع‌بندی جلسات را هر بار به‌عهدهٔ گروهی از هنرجویان قرار دهید و نظرات اصلاحی خود را ارائه دهید.

۶ جمع‌بندی جلسات ذهن‌انگیزی را هر بار گروهی از هنرجویان، بر حسب محتوای آن، به‌صورت پوستر، بروشور، نمودار، ... در کلاس ارائه دهند.

چهار قاعدهٔ اساسی بارش فکری

۱ **انتقاد ممنوع:** این مهم‌ترین قاعده است و لازم است تمام اعضا به آن توجه کرده و بررسی و ارزیابی پیشنهاد را به آخر جلسه موکول کنند. ضمن اینکه ملاحظه تبعیض‌آمیز پیشنهادات نیز ممنوع است.

۲ **اظهار نظر آزاد و بی‌واسطه:** این قاعده برای جرأت بخشیدن به شرکت‌کنندگان

برای ارائه پیشنهاداتی است که به ذهن آنها خطور می‌کند، به عبارت دیگر در یک جلسه بارش مغزی تمام اعضا باید جسارت و شهامت اظهارنظر را پیدا کرده باشند و بدون آنکه ترسی از ارزیابی و بعضاً انتقاد مستقیم داشته باشند؛ بتوانند پیشنهاد و نظر خود را بیان کنند. هر چه پیشنهاد جسورانه‌تر باشد، نشان‌دهنده اجرای موفق‌تر جلسه است.

۲ تأکید بر کمیت: هرچه تعداد نظرات بیشتر باشد، احتمال وجود پیشنهادات مفید و کارسازتر در بین آنها بیشتر می‌شود. موفقیت اجرای روش بارش مغزی با تعداد پیشنهادات مطرح شده در جلسه رابطه مستقیم دارد. در این روش این‌گونه عنوان می‌شود که هرچه تعداد پیشنهاد بیشتر باشد احتمال وجود طرح پیشنهاد کیفی بیشتر است.

۴ تلفیق و بهبود پیشنهادات: اعضا می‌توانند علاوه بر ارائه پیشنهاد، نسبت به بهبود پیشنهاد خود اقدام کنند. روش بارش مغزی این امکان را به اعضا می‌دهد که پس از شنیدن پیشنهادات دیگران، پیشنهاد اولیه بهبود داده شود. آنها همچنین می‌توانند پیشنهاد خود را با چند پیشنهاد دیگر تلفیق کرده و پیشنهاد بهتر و کامل‌تری را به دست آورند.

۳. روش فهرست سؤالات:

در این روش فهرستی از سؤالات مختلف تهیه می‌شود تا موجب برانگیختن قدرت تفکر و تصور فرد گردد سؤالات باید ایده برانگیز باشند. این تکنیک راهی برای به کار انداختن قدرت تصور فرد شناخته شده است.

در این روش، شیوه عمل به این‌گونه است که ابتدا موضوع یا مسئله‌ای که می‌خواهید درباره آن فکر کنید، مشخص می‌کنید. سپس سلسله سؤالاتی درباره هر مرحله از موضوع یا مسئله مطرح می‌کنید. این روش خلاقیت هنرجویان را افزایش می‌دهد و می‌تواند به صورت فردی یا گروهی مورد استفاده قرار گیرد.

۴. روش حل مسئله:

این روش یکی از روش‌های فعال تدریس است و نوعی آماده کردن فراگیران برای زندگی واقعی است. در این روش، فعالیت‌های آموزش به‌گونه‌ای تنظیم می‌شوند که در ذهن فراگیرنده (هنرجو) مسئله‌ای ایجاد شود و او با علاقه‌مندی برای حل مسئله تلاش می‌کند. این روش به صورت فردی یا گروهی اجرا می‌شود و با روش‌های سنتی کاملاً فرق دارد.

یک ضرب‌المثل چینی می‌گوید: «اگر به فردی یک ماهی بدهی، یک وعده غذای او را تأمین کرده‌ای، اما اگر به او ماهیگیری بیاموزی، غذای یک عمر او را تأمین کرده‌ای». بنابراین باید به هنرجویان یاد دهیم تا به مقتضای زمان، اطلاعات و

آموخته‌های خود را تعمیم دهند و نیروهای بالقوه را به فعل برسانند و در گستره زندگی به رفتارهای مطلوب تبدیل کنند.

اجرای این الگو دارای مراحل زیر است:

- ۱ مشخص کردن مشکل یا مسئله مورد تدریس به صورت دقیق و روشن؛
- ۲ جست‌وجوی راه‌حل‌های متعدد؛
- ۳ بررسی راه‌حل‌های متعدد؛
- ۴ انتخاب راه‌حل مناسب؛
- ۵ اجرای راه‌حل مناسب؛
- ۶ پیگیری نتایج به دست آمده.

هرچند روش حل مسئله دارای مدل‌های متفاوتی است، اما همه در این اصل سهیم‌اند که به هنرجویان یاد می‌دهند به اهدافشان دست یابند و هرچه قدرت تصمیم‌گیری و گزینش راه‌حل‌های مطلوب در هنرجویان افزایش یابد، نیازهای روزمره خود را راحت‌تر رفع می‌کنند و موفق‌تر خواهند بود. شرایطی که فراگیرنده در این روش باید داشته باشد عبارت‌اند از: توجه به مسئله، قدرت درک مسئله، تشخیص ویژگی‌های مسئله، آمادگی برای حل مسئله، قدرت تنظیم راه‌حل‌های احتمالی، قدرت گردآوری اطلاعات و تحلیل آنها، قضاوت در مورد اطلاعات گردآوری شده و تعمیم و کاربرد مسئله.

محیط و شرایط آموزشی باید به‌گونه‌ای تنظیم گردد که اگر فراگیرنده با مشکل مواجه شود، آن را درک کند و از طریق تفکر برای تمامی رویدادها، راه‌حلی جست‌وجو نماید.

این روش، نسبت به روش‌های دیگر، به زمان بیشتر و به هنرآموزان با تجربه و آشنا با روش تحقیق احتیاج دارد. اجرای آن در کلاس نیز با بیش از بیست نفر به سختی انجام‌پذیر است و امکانات زیادی می‌خواهد.

همچنین این روش فعالیت‌های مدرسه را با زندگی واقعی هنرجویان مرتبط می‌سازد و از بهترین روش‌های تربیتی برای ایجاد تفکر علمی در آنان است. باعث برانگیختن علاقه طبیعی آنان به درس می‌شود و روحیه پژوهش، انتقادگری و احساس مسئولیت را در آنان تقویت می‌کند. این روش به یادگیری پایدار آنان نیز منجر می‌گردد و باعث شکوفا شدن استعدادها و توانایی‌های آنان خواهد شد.

۵. روش ایفای نقش:

یکی از روش‌هایی که در تکوین شخصیت فردی و اجتماعی هنرجویان سهم زیادی دارد «روش ایفای نقش است» زیرا نمونه‌های کوچکی از ایفای نقش‌های زندگی است و بهتر از بقیه روش‌ها هنرجویان را در عرصه زندگی می‌آزماید. این روش، به‌عنوان یک الگوی تدریس، از دو بُعد مورد توجه قرار دارد: بُعد شخصی و اجتماعی.

در این الگو، سعی بر آن است که به یادگیرندگان کمک شود تا مفهوم وجود خویش را، در درون فضای اجتماعی که در آن زندگی می‌کنند بیابند و نکات مثبت تصورات خود را درباره خودشان، با کمک گرفتن از گروه‌های اجتماعی، روشن کنند. در جریان ایفای نقش، نمونه زنده‌ای از رفتار انسان مهیا می‌شود که به مثابه ابزاری در اختیار هنرجو قرار می‌گیرد و چون تمرکز حواس و ارتباط عاطفی در این روش زیاد است به یادگیری بهتر و مؤثرتر می‌انجامد. اجرای این الگو طی مراحل زیر صورت می‌گیرد:

- ۱ داشتن سناریو
- ۲ آماده کردن گروه (با آشنا کردن هنرجویان با مسئله، آماده‌سازی گروه، طرح سؤال برای برانگیختن تفکر)
- ۳ انتخاب شرکت‌کنندگان
- ۴ صحنه‌آرایی
- ۵ آماده کردن تماشاگران برای دیدن و نقد
- ۶ اجرای بازی
- ۷ ارزشیابی و بحث پیرامون نقد مثبت و منفی
- ۸ اجرای دوباره (انتخاب صحنه‌آرایی، آماده کردن و اجرا)
- ۹ بحث و ارزشیابی
- ۱۰ تقسیم تجارب

این روش کمک می‌کند هنرجویان احساسات خود را بروز دهند از بینش خود در نگرش‌ها، ارزش‌ها و برداشت‌های خود سود جویند، نگرش‌ها و مهارت‌های حل مسائل را به وجود آورند و گسترش دهند، از راه‌های مختلف، مواد درسی را بررسی کنند، زمینه بحث گروهی را فراهم سازند و به ایجاد شور و شوق و انگیزه درونی در فراگیران و افزایش مهارت‌های روانی - حرکتی هنرجویان، تقویت نگرش‌ها و طرز تفکر جدید و قبول ارزش‌های اجتماعی توسط هنرجویان و تقویت قدرت مدیریت و سازماندهی هنرجویان در کلاس و آینده شغلی آنها کمک می‌کند. در انتخاب شرکت‌کنندگان برای ایفای نقش به توانایی‌های جسمی و روانی آنها باید توجه شود.

۶. تدریس اعضای تیم:

همان‌گونه که از عنوان طرح برمی‌آید، مدیر یادگیری، موضوع درس را بین اعضای تیم تقسیم می‌کند، هر عضو، متن اختصاص یافته خود را به دقت مطالعه می‌کند و آن را به اعضای تیم خود تدریس می‌کند، یعنی هر هنرجو هم هنرآموز است و هم یادگیرنده. متن باید قابل تقسیم باشد، در غیر این صورت مدیر یادگیری می‌تواند موضوع درس را با سازماندهی مجدد به قسمت‌های مختلف تقسیم کند.

بعد از تدریس هر بخش توسط اعضای، آزمون جامع از تمامی بخش‌ها برگزار می‌شود و سپس کلید سؤالات در اختیار هنرجویان قرار گرفته و هنرجویان کار

خود را ارزیابی می‌کنند و به این دو سؤال پاسخ می‌دهند :

الف - هر کدام تا چه حد موضوع را خوب یاد گرفته‌اند و به دیگران تدریس کرده‌اند؟
ب - برای مؤثر بودن کار خود در تیم چه پیشنهادهایی دارند؟
در این طرح به هنرجویان کمک می‌شود تا در مورد بخش تعیین شده مسلط شوند و به‌طور مؤثر به دیگران تدریس کنند .
طرح‌های تدریس اعضای تیم و کارایی تیم ممکن است هم‌زمان استفاده شوند. استفاده نوبتی هم می‌تواند ضمن ایجاد تنوع در رشته‌ها، مهارت‌های مختلفی را آموزش دهد .
نکته قابل توجهی که در این طرح وجود دارد، بررسی و تحلیل نمرات هنرجویان در هر سؤال است. طبیعی است که هر هنرجو در سؤالات مربوط به بخش خود نمره بالاتری داشته باشد، ولی نمره دیگر سؤالات در بررسی عملکرد دیگر اعضا در فرایند تدریس نیز قابل تأمل است.

۷. بحث گروهی:

روش تدریس به شیوه بحث گروهی، گفت‌وگویی سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص و مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است . در این روش، هنرجویان با شرکت فعال در فعالیت‌های کلامی ابعاد مختلف یک مسئله را مورد بحث قرار می‌دهند و در پایان نسبت به آن شناخت عمیق‌تری به دست می‌آورند. همچنین درک می‌کنند که دیگران نیز نظریاتی دارند و باید به نظریات آنان احترام گذاشت. استدلال کردن و گوش دادن به حرف‌های دیگران را می‌آموزند و دارای روحیه تحمل آراء می‌گردند. همچنین از طریق بحث گروهی، روابط گروهی را تمرین می‌کنند. در این روش، وظیفه اصلی هنرآموز تحلیل و ارزشیابی جریان بحث، منطق، سازمان و صحت مطالب گفته شده است. البته او می‌تواند نقش هدایت‌کننده بحث را داشته باشد و هر جا که بحث به بن‌بست برسد یا از مسیر اصلی خارج شود، آن را به مسیر اصلی هدایت کند. همچنین باید مراقب باشد که افراد بخصوصی، بحث را به خود اختصاص ندهند.
- موضوعهایی که بتوان درباره آن نظرات مختلف و متفاوت ارائه داد. فراگیران درباره موضوع، اطلاعات لازم را داشته باشند یا بتوانند کسب کنند. موضوع مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث باشد. در این روش، هنرجویان بیشتر از استفاده از کتاب یا رجوع به هنرآموز، خود، موظف به یافتن نتایج، اصول و راه‌حل‌ها هستند و این در صورتی است که آنان به موضوع علاقه‌مند باشند. موضوعاتی چون ریاضیات، علوم طبیعی، مهندسی و ... برای بحث گروهی کارایی ندارند و در عوض علمی چون علوم اجتماعی، تاریخ، اقتصاد، فلسفه، علوم سیاسی و روان‌شناسی و جامعه‌شناسی با این روش قابلیت تدریس دارند.

درباره موضوعاتی که هنرجویان کمتر به آن علاقه‌مند هستند هنرآموز باید به نوعی در هنرجویان ایجاد علاقه کند و در آنها حساسیت به وجود آورد مثلاً با طرح سؤال، پخش یک فیلم و ... به عبارت دیگر، اجرای مطلوب روش بحث گروهی تا اندازه زیادی بستگی به شخصیت هنرآموز دارد. هنرآموزی که از این روش استفاده می‌کند باید قدرت تصمیم‌گیری داشته باشد. و طوری بحث را هدایت کند که موضوع به بیراهه کشیده نشود.

مراحل اجرای روش بحث گروهی

مرحله اول: آمادگی و برنامه‌ریزی

- 1 انتخاب موضوع: موضوعات و عناوین روش بحث گروهی و ارتباط آنها با هدف، باید در قالب کلمات و جملات صریح و روشن بیان شود.
- 2 فراهم کردن زمینه‌های مشترک: قبل از شروع بحث گروهی، لازم است سطح اطلاعات هنرجویان درباره موضوع یکسان شود.
- 3 تعیین نحوه آرایش شبکه‌های ارتباطی: ترتیب قرار گرفتن و نشستن فراگیران، در نوع ارتباط مؤثر است.

- رهبر گروه

- هنرجویان

- شخص مهمان

- ناظر یا ارزیاب

مرحله دوم: روش اجرای بحث گروهی

1 وظایف هنرآموز در روش بحث گروهی

الف: فراهم کردن امکانات

ب: شرکت در بحث: هنرآموز موظف است در شروع بحث، تحت عنوان مقدمه، هدف و ضوابط بحث گروهی را شرح دهد و باید نقش خود را در جریان بحث تا حد یک شنونده کاهش دهد.

ج: کنترل و هدایت بحث

2 وظایف هنرجویان در جریان بحث گروهی

هنرآموز باید نقش هنرجویان را به دقت به آنان بیاموزد. هنرجویان باید درباره موضوع از قبل مطالعه کنند، حرف دیگران را قطع نکنند، با یکدیگر صحبت نکنند، کاملاً به صحبت‌های دیگران گوش کنند و انتظار نداشته باشند که نظر آنها حتماً پذیرفته شود.

با اجرای این روش، افراد می‌توانند در عقاید و تجربیات یکدیگر سهیم شوند و خود را ارزیابی کنند، هراس افراد خجالتی کاهش می‌یابد و قدرت مدیریت و رهبری هنرجویان تقویت می‌شود. مفهوم مشارکت و تلاش برای هنرجویان روشن می‌شود،

ذهن فراگیران را پویا و فعال می‌کند، هنرجویان در پایان به دیدگاه‌های مشترک مورد توافق می‌رسند. همچنین در این روش هنرآموز نقش راهنما و کنترل‌کننده را دارد، علاقه و انگیزه هنرجویان افزایش یافته و تدریس کسل‌کننده نخواهد شد، با مشاهده رفتارها و بحث‌ها می‌توان توانایی‌های هنرجویان را سنجید، عواطف دوستی هنرجویان تقویت یافته و بهتر همدیگر را می‌شناسند، تفکر انتقادی در آنان تقویت می‌شود، سایر توانایی‌های شناختی رشد می‌یابد، توانایی سخن گفتن و مهارت‌های کلامی پرورش می‌یابد و آموزش و یادگیری بر استدلال و توجیه منطقی استوار است.

۸. همیاری:

در این روش کلیه هنرجویان به جای هنرآموز در تدریس درس شرکت دارند. ویژگی اصلی این روش مشارکت هنرجویان در انتقال مفاهیم و مطالب درسی به سایر هنرجویان می‌باشد. در یادگیری از طریق همیاری تفاوت افراد گروه باعث کارآمد شدن یادگیری می‌شود. یکی از هدف‌های یادگیری از طریق این روش این است که هنرجویان یاد بگیرند با هر کسی کار کنند و از این طریق موجب بالا رفتن پیشرفت تحصیلی فراگیران، ایجاد ارتباط مثبت و انتقال تجاربی به آنها می‌شود که برای توسعه اجتماعی، روانی و شناختی سالم به آن نیاز دارند. روش یادگیری از طریق مشارکتی با روش همیاری کاملاً متفاوت است. ترغیب هنرجویان به فعالیت در گروه‌های کوچک به منظور کمک به یکدیگر در یادگیری مطالب درسی فصل مشترک تمامی این روش‌هاست. برای اینکه گروه‌های همیار موفق شوند هنرآموز سه چیز را باید رعایت کند: رفتار همه هنرجویان را زیر نظر داشته باشد نتایج حاصل از مهارت‌های اجتماعی‌ای را که هنرجویان به کار می‌برند برای آنان توضیح دهد. در مواقع مناسب برای آموزش مهارت‌های ضروری در کار گروه‌ها مداخله کند.

بعضی از روش‌های هم‌یاری را چنین می‌توان بیان کرد:

۱ گروه‌های پیشرفت تیمی هنرجویان: در این روش هنرجویان به گروه‌های یادگیری ۴ نفری تقسیم می‌شوند هنرجویان از نظر سطح کارایی، همگن می‌شوند. پس از ارائه درس توسط هنرآموز به منظور حصول اطمینان از یادگیری تک تک اعضاء هنرجویان به فعالیت‌های درون گروهی می‌پردازند در پایان تمامی هنرجویان باید در آزمون‌های انفرادی که نمی‌توانند در آنها به یکدیگر کمک کنند شرکت نمایند. نمرات هنرجویان با میانگین نمرات قبلی آنها مقایسه می‌شود تا عملکرد و میزان پیشرفت آنان تعیین گردد این روش در تدریس موضوعاتی نظیر ریاضیات، زبان، علوم اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲ رفاقت و مسابقه تیمی: روش تدریس هنرآموز و کار گروهی در این روش،

کاملاً مشابه روش قبلی است با این تفاوت که هنرجویان به جای شرکت در آزمون در مسابقات شرکت می‌کنند.

۳ یادگیری انفرادی با یاری گرفتن از تیم: در این روش نیز تیم‌های چهار نفره از هنرجویانی که در سطح کارایی متفاوت هستند تشکیل می‌شوند و به تیم‌هایی که عملکرد مطلوب داشته‌اند گواهینامه اعطا می‌شود و در این روش یادگیری مشارکتی با آموزش فردی در می‌آمیزد.

۴ تقسیم موضوع به بخش‌های مختلف: هنرجویان برای کار روی موضوع درس که به بخش‌های مختلف تقسیم شده است تیم‌های شش نفره تشکیل می‌دهند برای مثال زندگی‌نامه را می‌توان به بخش‌های گوناگونی از قبیل سال‌های نخستین زندگی، نخستین موفقیت‌ها، مسائل باقیمانده سال‌های عمر و نقش آن در تاریخ تقسیم کرد. انگیزه توجه به مطالب و کار همه تیم‌ها در سایرین تقویت می‌شود.

۵ پژوهش گروهی: در حقیقت یک طرح عمومی، اداره کلاس است که طبق آن هنرجویان در گروه‌های کوچک در برنامه‌ریزی مشارکتی فعالیت می‌کنند با انتخاب عنوان مطالب مورد مطالعه هر گروه آن را به بخش‌های کوچک‌تر تقسیم می‌کند و هر بخش را یکی از اعضا مطالعه می‌کند و در آخرین مرحله هر یک از گروه‌ها مجموعه آموخته‌ها و یافته‌های خود را به صورت یک کار گروهی به بقیه کلاس ارائه می‌دهد.

۶ طرح کارایی تیمی: در این روش هر یک از اعضای تیم، دانش خود را قبل از بحث تیمی ارزیابی می‌کند بعد از یک مرور اولیه هر فراگیر به یک سری سؤال که قرار است آموخته شود پاسخ می‌دهد سپس اعضای تیم در مورد هر یک از پاسخ‌ها با یکدیگر بحث می‌کنند تا به توافق برسند. از آنجایی که اعضای تیم باید در مورد بهترین پاسخ به توافق برسند شرکت‌کنندگان این فرصت را پیدا می‌کنند تا اطلاعات رد و بدل کنند و دلایلشان را توضیح دهند، دلایل و شواهد را با دیگر دلایل اعضا ارزیابی می‌نمایند. در این روش کلید پاسخ‌ها باید دلیل درست و نادرست بودن هر جواب را توضیح دهند تا اعضای تیم بتوانند درک عمیقی از بهترین پاسخ به دست آورند در این طرح در فراگیران ایجاد انگیزه می‌شود کنجکاوی ذاتی فراگیر در این است که چرا دیگران به این صورت فکر می‌کنند و فراگیر را مشتاق می‌سازد تا دیگر اعضای تیم را علاقه‌مند نموده و یا حتی تحت تأثیر قرار دهد.

۹. روش گردش علمی:

این روش گاهی برای مطالعه جامعه است که با توجه به هدف‌های معین آموزشی از طرف هنرآموز و شاگرد طراحی و تنظیم می‌شود. اولین مسئله در استفاده از این روش میزان ارزش، ظرفیت و کیفیت گردش علمی‌ست. این روش می‌تواند در

محدوده زمانی از یک ساعت تا یک ماه اجرا شود. اگر انتظار داشته باشیم که از این روش نتایج خوبی حاصل شود، باید قبل از اجرا به طراحی بپردازیم تا در کسب هدف‌های آموزشی به اطمینان بیشتری برسیم. این روش برای همه دروس، قابلیت اجرایی ندارد. همچنین از نظر رفت و آمد و بیمه و تغذیه هزینه‌های مالی زیادی دربردارد که جز در شرایطی مقرون به صرفه نیست. برنامه‌ریزی و مشخص کردن هدف در برنامه‌ریزی برای بازدید ضروری است.

۱۰. روش پروژه (طرح)

مفهوم کلمه پروژه (طرح) تا سال ۱۹۰۰ م. در نزد عموم عبارت از یک مسئله وسیع و مهم بود که صرفاً جنبه عملی داشت. ولی بعدها شامل مفاهیم گسترده‌ای از فعالیت‌های نظری و عملی شد.

این روش در موقعیت‌های طبیعی ارزش تربیتی دارد و جنبه تجربی آن زیاد است. زیرا مهارت‌های مورد نظر را به نحو شایسته‌ای تقویت می‌کند. این روش در کسب مهارت‌های اساسی زندگی فراگیران نقش اساسی دارد در جوامع پیشرفته «یکی از اهداف برنامه‌های تعلیم و تربیت» تکوین شخصیت افراد برای کسب مهارت‌های اساسی زندگی است. در این زمینه «ارتقای قدرت مدیریت برنامه‌ریزی و کنترل» از محورهای مهم به حساب می‌آید و در جهت نیل به این اهداف انتخاب روش‌های فعال تدریس، زمینه‌های مناسب را فراهم خواهد آورد.

در این روش، هنرجویان مقدمات لازم را فراهم می‌کنند و برای انجام دادن پروژه برنامه‌ریزی می‌نمایند و در ادامه برای اجرای صحیح آن به سازماندهی می‌پردازند و طبق اهداف و برنامه زمانی، موضوع مورد نظر را شروع می‌کنند و به پایان می‌رسانند. نکته مهم در این روش، مورد استفاده قرار گرفتن آن در موقعیت‌های خارج از کلاس، یعنی در فضای زندگی واقعی است.

ویژگی‌های روش پروژه

۱ در روش پروژه اول ارتباط آن با عواملی که باید مورد مطالعه قرار گیرد معین می‌شود.

۲ مرحله به مرحله بودن کار موجب نظم کنترل مرحله‌ای می‌شود.

۳ یادگیری بسیار عمیق است و پیشرفت هنرجویان بسیار زیاد و کاملاً محسوس است.

۴ هنرجویان اعتماد به نفس پیدا می‌کنند و بین آنها و هنرآموز رابطه صحیح آموزشی برقرار می‌شود.

۵ رفتارهای اجتماعی مانند «همکاری»، «تعاون»، «احساس مسئولیت»، «انضباط در کارها»، «فعالیت» صبر و تحمل عقاید مخالف در هنرجویان تقویت می‌شود.

۶ مهارت‌های تحقیق و پژوهش را می‌آموزند.

۷ توانایی‌های گوناگون در هنرجویان بروز می‌کند.

۸ فعالیت آموزشی با میل و رغبت انجام می‌شود و تحمیلی نیست.

۹ بسیاری از دشواری‌های تربیتی به دلیل فعال بودن هنرجویان در ضمن اجرای این روش از بین می‌رود.

مراحل پروژه عبارت است از:

۱. **تعیین موضوع و هدف:** موضوع و هدف باید با استفاده از اصول روانشناسی و علاقه‌مندی هنرجویان تعیین شود.

۲. **ارائه طرح:** با بحث و گفت‌وگو طرح مشخص شود، سپس به هنرجویان فرصت طراحی می‌دهند.

۳. **اجرا:** نقش هنرآموز تهیه کردن وسایل لازم و مورد نیاز است و هنرجویان، با توجه به علاقه‌مندی و توانایی، فعالیت را برعهده می‌گیرند تا آن را در زمان تعیین شده ارائه دهند.

۴. **قضاوت و ارزشیابی:** ارزشیابی صحیح و انتقادات سازنده در اصلاح و تکمیل پروژه تأثیر به‌سزایی دارد.

این روش به هنرآموزان باتجربه و مسلط بر کارهای پروژه نیاز دارد.

همچنین روحیه مسئولیت‌پذیری را در هنرجویان می‌پروراند و جنبه عملی و اجرایی را محور فعالیت‌هایشان قرار می‌دهد، انگیزه درونی آنان را تقویت می‌کند و اعتماد به نفس را در آنان افزایش می‌دهد.

۱۱. روش آموزش تلفیقی:

روش آموزش تلفیقی محیط را برای یادگیری، پراکنجه و فعال می‌سازد. بنابراین برای تأمین نیازهای جامعه امروز، که عصر پیشرفت سریع فناوری است، بسیار ضروری است. این روش فرصت می‌دهد تا با استفاده از یک موضوع درسی، اطلاعات گوناگون و گسترده‌ای را پیرامون ابعاد مختلف آن به‌دست آوریم و با تلفیق این اطلاعات، یاددهی و یادگیری را به صورت یک کل بنگریم؛ همان طور که مصداق آن در زندگی واقعی فراوان است. روش آموزش تلفیقی که به آن «برنامه میان‌رشته‌ای» نیز می‌گویند فراگیرنده را مستقیماً درگیر انجام کار می‌کند و با استفاده از روش‌های گوناگون، مفاهیم را از ابعاد گوناگون مورد بررسی قرار می‌دهد.

در آموزش یک مفهوم به کودکان، به دلیل محدودیت‌هایی که در درک کامل موضوع، مدت زمان و تمرکز کوتاه برای برنامه‌ریزی‌های آموزشی دارند. استفاده از روش تلفیقی لازم است. زیرا زمانی که می‌خواهیم به کودکی، به‌طور مثال ساعت را آموزش دهیم، باید بین آموزش اعداد، حرکات، صدا و نمایش هنر تلفیق ایجاد کنیم. امروزه، توجه به هوش چندگانه و به کارگیری آن در آموزش بهتر، این تلفیق ضروری است.

۱۲. روش آزمایشی:

اساس این روش بر اصول یادگیری اکتشافی استوار است. در این روش مستقیماً چیزی آموزش داده نمی‌شود بلکه موفقیت و شرایطی فراهم می‌شود تا شاگردان خود از طریق آزمایش به پژوهش بپردازند و جواب مسئله را کشف کنند. این روش نیازمند امکانات خاصی نیست و برای موضوعات علوم تجربی و روانشناسی و سایر علوم، روشی مفید است.

بنابراین روش آزمایشی در آموزش کودکان و بزرگسالان روشی مطلوب و مؤثر است و جایگاه ویژه‌ای در روش‌های آموزشی دارد. اما باید به چند نکته مهم توجه داشت: انتخاب فضا و ابزار برای اجرای هدف‌های تعیین‌شده (وسایل، مواد و محل دقیق)؛ برنامه‌ریزی صحیح برای اجرای گام به گام تدریس؛ آمادگی هنرآموز با تجربه و خبره برای پاسخ‌گویی به سؤالات (توضیح نکات ضروری و جلسات بحث و گفت‌وگو بعد از آزمایش).

این روش کیفیت یادگیری را افزایش می‌دهد و یک عامل بسیار برانگیزنده در فعالیت‌های آموزشی است. برای ارضای حس کنجکاوی و تقویت نیروی اکتشاف و اختراع و پرورش تفکر انتقادی شاگردان بسیار مفید است. نظر به اینکه یادگیری از طریق تجارب مستقیم حاصل شده، یادگیری آن با ثبات‌تر و مؤثرتر است. همچنین انگیزه مطالعه و تحقیق را در هنرجویان افزایش می‌دهد و در آنها اعتماد به نفس ایجاد می‌کند. ضمن اینکه فعالیت‌های آموزشی را برای فراگیران جذاب و شیرین می‌نماید و بازده یادگیری آن، نسبت به سایر روش‌ها، بسیار بالاست اما دسترسی نداشتن به امکانات و محدودیت زمانی مانع از کارایی آن می‌شود.

طرح درس

نظر به اینکه ارائه طرح درس راه‌گشای تدریس می‌باشد، لازم است هنرآموزان محترم برای اجرای هر چه مطلوب‌تر فرایند یاددهی - یادگیری به برنامه‌ریزی در این زمینه بپردازند. به‌طور کلی فعالیت‌هایی که لازم است برای تدریس انجام شود در سه بخش زیر خلاصه می‌شود:

الف) فعالیت‌های قبل از تدریس

۱ طراحی آموزشی

- ۱-۱- تعیین هدف‌های کلی آموزش
- ۱-۲- تعیین هدف‌های توانمندساز
- ۱-۳- تعیین پیش‌نیازهای درس
- ۱-۴- تنظیم سؤالات ارزشیابی تشخیصی

۱-۵- تعیین مراحل تدریس با توجه به محتوا

۱-۶- تعیین الگوی تدریس (روش تدریس)

۱-۷- تعیین رسانه

۱-۸- تعیین نظام ارزشیابی

۲- پیش‌بینی ایجاد محیط متناسب آموزشی

ب) فعالیت‌های ضمن تدریس

۱- فعالیت‌های آغازین درس

۲- فعالیت‌های ارائه درس

۳- فعالیت‌های تکمیلی درس

۴- فعالیت‌های پایانی درس

ج) فعالیت‌های بعد از تدریس

۱- بررسی میزان پیشرفت دانش‌آموزان

۲- بررسی میزان موفقیت تدریس در رسیدن به هدف‌ها از نظر محتوا، روش و

رسانه

در خاتمه یک نمونه جدول طرح درس پیشنهادی برای یک جلسه آموزشی ارائه

می‌شود که می‌تواند با توجه به تبحر و تجربه هنرآموزان محترم تکمیل گردد.

طرح درس پیشنهادی برای یک جلسه آموزشی

مشخصات کلی	شماره طرح درس:	نام درس:	موضوع درس:	پایه:	تعداد هنرجو:
	منطقه:	نام واحد یادگیری:	صفحات:	کلاس:	
منطقه:	تاریخ اجرا:	مدت اجرا:	واحد:	هنرآموز	
	مدرسه:			استادکار	
فعالیت‌های قبل از تدریس	۱- هدف کلی:				
	۲- اهداف توانمند ساز:				
	۳- تعیین پیش‌نیازهای درس				
	۴- تنظیم سؤالات ارزشیابی تشخیصی				
	۵- روش‌های تدریس:				
	۶- رسانه‌های آموزشی:				
	۷- ابزارهای آموزشی				
	۸- فضاهاى آموزشى:				
فعالیت‌های ضمن تدریس	۱- فعالیت‌های آغازین: پیام روز:				
	زمان به دقیقه	فعالیت‌های اولیه: (سلام و احوالپرسی - حضور و غیاب - بازدید تکالیف و ...)			
		ارزشیابی تشخیصی:			
	زمان به دقیقه	انتظارات	آماده‌سازی (زمینه‌سازی):		

زمان به دقیقه	انتظارات	فعالیت‌های فراگیران (فردی - گروهی)	۲- فعالیت‌های ارائه درس: فعالیت‌های هنرآموز	
			۳- فعالیت‌های تکمیلی درس: جمع‌بندی	
			۴- فعالیت‌های پایانی درس: نتیجه‌گیری و انجام فعالیت‌ها	
			ارزشیابی تکوینی (مرحله‌ای): - بررسی میزان موفقیت تدریس در رسیدن به اهداف	
			- تعیین تکلیف	فردی:
				گروهی:
			- معرفی سایر منابع مرتبط با درس:	
			- موضوع جلسه آینده و اقدامات لازم:	

فعالیت‌های ضمن تدریس

فعالیت‌های بعد از تدریس

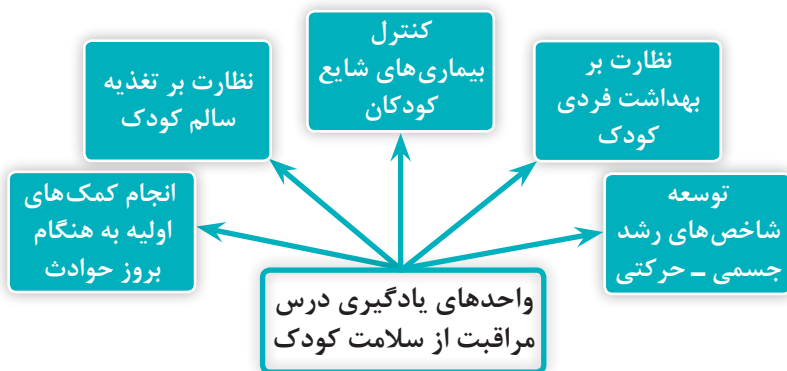
نمونه طرح درس تکمیل شده برای یک جلسه آموزشی

شماره طرح درس:	نام درس: مراقبت از سلامت کودک		موضوع درس:	پایه: ۱۰	تعداد هنرجو:
	واحد یادگیری: کنترل بیماری‌های شایع کودکان		صفحات:	محل ارائه:	
منطقه:	تاریخ اجرا:		مدت اجرا:	واحدکار:	هنرآموز
مدرسه:			۹۰ دقیقه		استادکار
فعالیت‌های قبل از تدریس	۱- هدف کلی درس: کنترل بیماری‌های شایع کودکان				
	۲- اهداف توانمند ساز: مهم‌ترین بیماری‌های ناشی از آلودگی‌ها را در کودکان توضیح دهد.				
	۳- روش‌های تدریس: پرسش و پاسخ، فعالیت گروهی، سخنرانی				
	۴- رسانه‌های آموزشی: تخته گچی یا ماژیکی، رایانه (فایل پاورپوینت)				
	۵- ابزارهای آموزشی: ماژیک، گچ، دستگاه رایانه				
	۶- فضاهای آموزشی: کلاس و کارگاه بهداشت				
فعالیت‌های ضمنی تدریس	۱- پیام روز: کودکان در برابر بیماری‌ها بیشتر آسیب پذیرند.				
	زمان به دقیقه ۱۰	۲- فعالیت‌های اولیه: (سلام و احوالپرسی - حضور و غیاب - بازدید تکالیف و گروه‌بندی ...)			
	۵	۳- ارزشیابی تشخیصی: بیماری یعنی چه؟ چرا علائم بیماری‌ها با یکدیگر متفاوتند؟ چگونه بیمار می‌شوید؟ چرا باید بیماری‌ها را بشناسیم؟			
	زمان به دقیقه ۳۰	انتظارات	۴- آماده‌سازی (زمینه‌سازی): فعالیت‌های فراگیران به صورت گروهی است با یک فعالیت شروع می‌شود در گروه‌های سه نفره به سؤالات زیر پاسخ دهند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. ۱- تاکنون به چه بیماری‌هایی مبتلا شده‌اید؟ ۲- چگونه به این بیماری مبتلا شده‌اید؟ ۳- هر یک از بیماری‌ها چند روز طول کشید؟ ۴- فکر می‌کنید چگونه می‌توانستید از ابتلا به بیماری پیشگیری کنید؟ پس از جمع‌بندی و نتیجه‌گیری پاسخ‌های هنرجویان، ارائه متن اصلی درس شروع می‌شود.		

زمان به دقیقه	انتظارات	۵- ارائه درس: فعالیت‌های هنرآموز ارائه کلید واژه‌ها: بیماری‌های عفونی - آلودگی - کنترل ارائه محتوای درس: تعریف بیماری عفونی ضرورت اهمیت آشنایی با بیماری‌های شایع کودکان انواع عوامل بیماری‌زا انواع بیماری‌های کودکان بر حسب علت آن	فعالیت‌های ضمن تدریس
		فعالیت‌های فراگیران (فردی - گروهی) شرکت در فعالیت‌های گروهی جمع‌بندی نظرات اعضای گروه ارائه آن برای گروه‌های دیگر یا کلاس	
		۶- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری با توجه به شایستگی‌های غیر فنی: مسئولیت‌پذیری، علاقه‌مندی، رعایت نظم	
		۱- ارزشیابی تکوینی (مرحله‌ای): بیماری‌های عفونی را تعریف کنید. ضرورت اهمیت آشنایی با بیماری‌های شایع کودکان را فهرست کنید. عوامل بیماری‌زا را نام ببرید. انواع بیماری‌های کودکان را بر حسب علت آن فهرست کنید.	فعالیت‌های بعد از تدریس
		۲- تعیین تکلیف فردی: در مورد یکی از بیماری‌های دوران کودکی تحقیق کنید. گروهی: انواع بیماری‌های جدول را بر حسب عوامل بیماری‌زا به صورت روزنامه دیواری ارائه دهید.	
		۳- معرفی سایر منابع مرتبط با درس:	
		۴- موضوع جلسه آینده و اقدامات لازم: ویروس‌ها / فعالیت ۳ و ۴	

فصل ۴

راهنمای تدریس واحدهای یادگیری

واحد یادگیری ۱ توسعه شاخص های رشد جسمی - حرکتی

این قسمت اولین واحد یادگیری درس مراقبت از سلامت کودک است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می شود. بسته یادگیری این واحد یادگیری شامل کتاب درسی، کتاب راهنمای هنرآموز و کتاب همراه هنرجو، فیلم آموزشی و پوستر آموزشی می باشد. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۶۰٪ عملی و ۴۰٪ نظری است. **کلید واژه ها:** رشد و تکامل، رشد جسمی-حرکتی، عضلات بزرگ، عضلات کوچک، هماهنگی عضلات، حفظ تعادل

ابزار: وسایل هنری و ورزشی، پوستر، تصاویر، فیلم آموزشی، کتاب هنرجو و راهنمای هنرآموز

فضا: کلاس درس، کارگاه فعالیت های هنری، فضای باز، فضای ورزشی و مهد کودک

۱-۱- هدف توانمندسازی: رشد جسمی - حرکتی را توضیح دهید.

این فعالیت یک فعالیت ذهن انگیزی است که با تصویرخوانی و بحث و گفت و گو در مورد آنها انجام می شود. هنرجویان را به مشاهده شکل ۱ هدایت کنید تا در گروه های کلاسی، در مورد تغییرات رشد خود از شیرخوارگی تا سالمندی گفت و گو کنند. سپس از آنها بخواهید مطالب را جمع بندی نمایند و در کلاس ارائه دهند. با جمع بندی نظرات هنرجویان، به توضیح رشد و تکامل بپردازید و به پرسش های آنها پاسخ دهید.

فعالیت ۱

فعالیت ۲

این فعالیت یک فعالیت گروهی است. با ارجاع هنرجویان به کلیات راهنما، آنها را برای تهیه کارت آموزشی در مورد ابعاد رشد راهنمایی کنید.

فعالیت ۳

از هنرجویان بخواهید فعالیت ۳ را که یک فعالیت ذهن‌انگیزی است با مشارکت گروه‌های کلاسی انجام دهند با مشاهده شکل ۲، در مورد ارتباط سن و نوع فعالیت بر رشد جسمی کودکان با یکدیگر گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها، به بحث در مورد رشد جسمی - حرکتی بپردازید و اهداف رشد حرکتی را توضیح دهید. سپس آنها را برای انجام فعالیت ۴ راهنمایی کنید.

فعالیت ۴

برای انجام این فعالیت، از هنرجویان بخواهید به شکل ۴ توجه کنند و با توجه به هر تصویر، هدف رشد حرکتی آن را مشخص کنند. از آنها بخواهید در مورد هر تصویر و هدف رشد حرکتی آن گفت‌وگو کنند.

فعالیت ۵

از هنرجویان بخواهید فعالیت ۵ را به کمک فعالیت ذهن‌انگیزی است با مشارکت گروه‌های کلاسی انجام دهند و با جمع‌بندی نظرات آنها در مورد اهمیت رشد جسمی - حرکتی گفت‌وگو کنند.

فعالیت ۶

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی جدول را با توجه به اصول رشد جسمی - حرکتی تکمیل و در کلاس ارائه دهند.

۱-۲ - هدف توانمندسازی:

شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی را توضیح دهد.

فعالیت ۷

از هنرجویان بخواهید به مشاهده شکل ۶ بپردازند و در گروه‌های کلاسی خود در مورد ارتباط رشد اندام‌های کودک با انجام فعالیت‌های جسمی - حرکتی گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها، به بحث و گفت‌وگو در مورد شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی بپردازید.

فعالیت ۸

هنرجویان را به مشاهده شکل ۷ هدایت نمایید و از آنها بخواهید این فعالیت را که از نوع کاربردی است به صورت انفرادی انجام دهند. ابتدا با استفاده از مولاژ اسکلت انسان، عضلات بزرگ و کوچک را مشاهده کنند و سپس در پوستر مربوط، این عضلات را با گذاشتن علامت مشخص سازند.

۳-۱- هدف توانمندسازی: عوامل مؤثر بر رشد جسمی - حرکتی را توضیح دهد.

از هنرجویان بخواهید شکل ۸ را با دقت مشاهده کنند و در گروه‌های کلاسی خود، در مورد تفاوت‌های رشد جسمی - حرکتی کودکان با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

فعالیت ۹

از هنرجویان بخواهید شکل ۹ را با دقت مشاهده کنند و در گروه‌های کلاسی خود، در مورد تفاوت‌های محیطی و تأثیرات هر محیط بر رشد جسمی - حرکتی با یکدیگر گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با استفاده از نمودار ۳ و نظرات هنرجویان در فعالیت ۹ و ۱۰ به توضیح عوامل مؤثر بر رشد جسمی - حرکتی بپردازید. بعد از شرح نمودار ۳ (عوامل مؤثر بر رشد جسمی - حرکتی)، از هنرجویان بخواهید فعالیت ۱۱ را در گروه‌های کلاسی خود انجام دهند.

فعالیت ۱۰

برای انجام این فعالیت، از هنرجویان بخواهید هر گروه در مورد یکی از عوامل محیطی و اثری از منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت کارت‌های آموزشی در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۱

۴-۱- هدف توانمندسازی: شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی را متناسب با سن از جدول رشد تعیین کند.

با توجه به لزوم اهمیت آشنایی مربی با جدول رشد، می‌توانید از روش تدریس (انجام دهید، نگاه کنید، یاد بگیرید)، گردش علمی، بازدید از مهد کودک، پروژه یا واحد کار استفاده کنید.

ابتدا دلایل توجه و اهمیت جدول رشد را با هنرجویان به بحث بگذارید و مزایای استفاده از جدول رشد در آموزش و پرورش کودکان در سنین پیش از دبستان را توضیح دهید سپس نکات مهم برای مشاهده دقیق کودک را توضیح دهید. برای مشاهده دقیق از مطالب زیر استفاده کنید.

مشاهده: دریافت و درک هدفمند محیط (اطراف یا موضوع) از طریق اندام‌های حسی (چشم، گوش و...) و ثبت این دریافت‌ها.

تعیین هدف در مشاهده: اولین گام در انجام مشاهده تعیین هدف از مشاهده است، زیرا اهداف مشاهده برحسب جهت‌گیری مشاهده‌گر متفاوت است. مشاهده یک کشاورز، پزشک مربی کودک براساس اهدافشان از هم متفاوت می‌باشند.

مشاهده‌گر قبل از اقدام به مشاهده خود و قبل از ثبت نتایج آن مشاهدات؛ باید از هدف و یا اهداف اصلی که برای این کار تعیین نموده است اطلاع کامل داشته باشد. به عبارت دیگر، برای مشاهده‌گر ضروری است که به‌طور دقیق منظور خود را از رویدادها، موضوعات و یا رفتارهای مورد مطالعه تعریف نماید.

دانستنی‌های
هنرآموز

سپس روش استفاده از جدول رشد را با استفاده از مثال و تکمیل جدول ۱ (تنظیم جدول رشد جسمی - حرکتی یک کودک چهار ساله) برای آنها مطرح نمایید. برای توضیح کامل تر به نکات زیر توجه کنید:

۱ محتوای جدول رشد جسمی - حرکتی را در سنین مختلف با استفاده از بحث گروهی، مشاهده نمونه‌های عملی و فعالیت‌های فردی (گزارش، ...) و تدارک بازدید از مرکز پیش از دبستان آموزش دهید تا هنرجو بتواند با مشاهده کودک، شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی کودک را در سنین مختلف با گذاشتن علامت در جدول رشد مشخص کند.

۲ جدول رشد باید همراه هنرجو باشد تا بتوانید به کمک آن، چگونگی تعیین شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی را آموزش دهید.

فعالیت ۱۲

بعد از توضیحات بالا، هنرجویان را برای انجام این فعالیت راهنمایی کنید. بازدیدی برای هنرجویان خود از یک مرکز پیش دبستانی ترتیب دهید و از آنها بخواهید در این بازدید، با مشاهده یک کودک ۵ ساله و استفاده از نظرات مربی، توانایی‌های رشد جسمی - حرکتی این کودک را با استفاده از جدول رشد (مانند جدول بالا) متناسب با سن او مشخص کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند و بعد از ارائه گزارش مربوط، درمورد آنها در کلاس، گفت‌وگو کنید.

پیشنهاد

در صورت موجود بودن فیلمی از فعالیت‌های جسمی - حرکتی کودکی، ابتدا آن را نمایش دهید. سپس یک بازدید از مرکز پیش از دبستان تدارک ببینید. از هنرجویان بخواهید با مشاهده این فیلم و ارائه گزارش بازدید، توانایی‌های رشد جسمی - حرکتی کودک را با استفاده از جدول رشد تکمیل کنند و نتایج را در کلاس ارائه دهند.

۵-۱- هدف توانمندسازی:

پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ را توضیح دهد.

فعالیت ۱

از هنرجویان بخواهید شکل ۱ را مشاهده کنند و سؤالات مربوط را پاسخ دهند. سپس نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و بحث مربوط به عضلات بزرگ را با استفاده از مولاژ توضیح دهید.

فعالیت ۲

با استفاده از نتیجه فعالیت ۱ و شکل ۲، هنرجویان را هدایت کنید تا در گروه‌های دو نفره، عضلات بزرگ را بر روی مولاژ نشان دهند. همچنین عضلات بزرگ را در هم گروهی خود مشخص کنند.

فعالیت ۳

از هنرجویان بخواهید شکل ۳ را مشاهده کنند و نظرات خود را در گروه‌های کلاسی ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها، نقش و اهمیت عضلات بزرگ در سلامت عمومی را به بحث بگذارید. از هنرجویان بخواهید نتیجه بحث را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۴

از هنرجویان بخواهید از بازی‌ها و فعالیت‌های مرتبط با عضلات بزرگ کودکان از مجلات عکس تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۵

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به شکل ۴ در مورد انواع مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. پس از جمع‌بندی نظرات آنها، انواع مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ را توضیح دهید.

فعالیت ۶

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد هر یک از انواع مهارت‌های عضلات بزرگ فهرستی تهیه کنند و با پیدا کردن تصاویر از مجلات و کتاب‌ها آنها را به صورت آلبوم در کلاس ارائه دهند. برای تکمیل توضیحات خود می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید.

دانستنی‌های هنرآموز

مهارت‌های حرکتی پایه و بنیادی

"مهارت‌های پایه" به بخش‌های مختلف و متنوعی تقسیم می‌شوند که با یادگیری و اجرای این مهارت‌ها در دوران کودکی زمینه برای یادگیری و اجرای مهارت‌های پیشرفته ورزشی فراهم می‌شود. در واقع اگر کودکی قادر به انجام این مهارت‌ها نباشد خود و مربیان‌ش باید راه طولانی‌تری را برای هدایت او به سمت اجرای کامل و درست تکنیک‌های پیشرفته ورزشی طی نمایند.

مهارت‌های حرکتی بنیادی را می‌توان به سه گروه طبقه‌بندی کرد:

۱) مهارت‌های جابه‌جایی: انتقال بدن در فضا در سطوح افقی، عمودی و مایل است به عبارت دیگر به مهارت‌هایی که در آن فرد از مکانی به مکان دیگر جابه‌جا می‌شود، مهارت‌های جابه‌جایی با مهارت‌های انتقالی گفته می‌شود. این مهارت‌ها، پایه بسیاری از فعالیت‌های حرکات بدنی است مانند:

راه رفتن

دویدن

پریدن جفت پا و یا پریدن با یک پا

لی لی کردن

یورتمه رفتن (برداشتن یک گام با یک پا سپس یک جهش گام با پای دیگر است، یک پا همیشه کار هدایت را با برداشتن یک گام، انجام می‌دهد و در واقع یک پا همیشه جلو است)

سُر خوردن (مانند حرکت یورتمه ولی جهت حرکت به جای جلو به سمت طرفین است)

سکسکه دویدن (یک گام و یک لی با یک پا و سپس یک گام و یک لی با پای دیگر)

۲) مهارت‌های تعادلی (پایداری): تعادل مهم‌ترین جنبه در یادگیری برای حرکت کردن است چون تمام حرکات شامل یک بخش تعادل هستند. مهارت‌های تعادلی، مهارت‌هایی هستند که برای حفظ تعادل به کار می‌روند مانند حرکات ایستادن، لی‌لی کردن، غلت زدن، جا خالی دادن، راه رفتن روی چوب موازنه، تعادل روی یک پا، تعادل در حالت وارونه و تعادل روی چوب موازنه و .....
۳) مهارت‌های دست‌کاری: ارتباط فرد با اشیاء به صورت اعمال نیرو به شیء یا دریافت نیرو از آن است این حرکات زمانی به نحو مطلوب ظاهر می‌شوند که الگوی حرکات تعادلی و جابه‌جایی به درستی شکل گرفته باشند. مهارت‌های دست‌کاری مانند: غلتاندن توپ، پرتاب از بالای شانه، دریافت کردن، کنترل کردن، ضربه زدن با دست

۶-۱- هدف توانمندسازی:

انواع مهارت‌ها و حرکات ورزشی را در جهت پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ طراحی و اجرا کند.

روش‌های پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ

انواع روش‌های پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ با استفاده از کتاب درسی و بحث گروهی را توضیح دهید. نکاتی که در طراحی یک فعالیت آموزشی مهم می‌باشد را با ذکر مثال توضیح دهید و تأکید نمائید که در طراحی همه فعالیت‌ها این نکات را رعایت کنند.

فعالیت ۷

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا یک بازی و یک حرکت ورزشی مرتبط با رشد مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ طراحی و اجرا کنند و در کلاس ارائه دهند. موارد مهمی که در طراحی یک فعالیت آموزشی باید مورد توجه قرار گیرد را با استفاده از نمونه فعالیت توضیح دهید و با کمک هنرجویان آن را اجرا کنید.

فعالیت ۸

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا یک فعالیت آموزشی بر اساس الگو مرتبط با رشد عضلات بزرگ طراحی و اجرا کنند و در کلاس ارائه دهند. برای تمرین بیشتر، می‌توانید از موضوعاتی مانند انواع مهارت‌های حرکتی، حرکات ورزشی و بازی‌ها استفاده کنید.

برای تنوع بیشتر فعالیت‌های عملی معرفی کتاب‌ها و منابع مرتبط با این هدف‌ها ضروری است. در پایان این قسمت نمایشگاهی از فعالیت‌های انجام شده هنرجویان برای تشویق و یادگیری بیشتر برگزار کنید. برای مستندسازی فعالیت‌ها از نمونه کارها عکس بگیرید و در مرکز نگهداری شوند.

۷-۱- هدف توانمندسازی: پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک را توضیح دهد.

از هنرجویان بخواهید شکل ۱ را مشاهده کنند و سؤالات مربوط را پاسخ دهند. سپس نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و بحث مربوط به عضلات کوچک را با استفاده از مولاژ و شکل ۲ و ۳، توضیح دهید.

فعالیت ۱

از هنرجویان بخواهید شکل ۶ را مشاهده کنند و در گروه‌های کلاسی به سؤالات مربوط پاسخ دهند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها و شکل ۷ و ۸، انواع مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک را توضیح دهید و سپس هنرجویان را به انجام فعالیت ۶ هدایت کنید.

فعالیت ۲

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد هر یک از انواع مهارت‌های عضلات کوچک فهرستی تهیه کنند و با پیدا کردن تصاویر از مجلات و کتاب‌ها آنها را به صورت آلبوم در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۳

۸-۱- هدف توانمندسازی: انواع فعالیت‌های هنری، بازی‌ها و مهارت‌خودیاری را در جهت پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک طراحی و اجرا کند.

انواع روش‌های پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک را با استفاده از کتاب درسی و بحث گروهی توضیح دهید. نکاتی که در طراحی یک فعالیت آموزشی مهم می‌باشد را با ذکر مثال توضیح دهید و تأکید کنید که در طراحی همه فعالیت‌ها این نکات را رعایت کنند.

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا یک بازی و یک حرکت ورزشی مرتبط با رشد مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک طراحی و اجرا کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۴

موارد مهمی که در طراحی یک فعالیت آموزشی باید مورد توجه قرارگیرد را با استفاده از نمونه فعالیت و شکل ۷ توضیح دهید و با کمک هنرجویان آن را اجرا کنید.

فعالیت ۵

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا یک فعالیت آموزشی بر اساس الگو مرتبط با رشد عضلات کوچک طراحی و اجرا کنند و در کلاس ارائه دهند. برای تمرین بیشتر، می‌توانید از موضوعات زیر استفاده کنید:

- انواع مهارت‌های حرکتی
- فعالیت‌های هنری
- حرکات ورزشی
- بازی‌ها

فعالیت ۶

از هنرجویان بخواهید در خانه اسباب بازی یا مهد کودک، از بازی‌ها و فعالیت‌های مرتبط با عضلات کوچک مشاهده کنند و گزارش آن را در کلاس ارائه دهند. در صورت حضور نیافتن در مهد کودک، تصاویر را از مجلات جمع‌آوری و در آلبوم بگذارند.

برای تنوع بیشتر فعالیت‌های عملی معرفی کتاب‌ها و منابع مرتبط با این هدف‌ها ضروری است. در پایان این قسمت نمایشگاهی از فعالیت‌های انجام شده هنرجویان برای تشویق و یادگیری بیشتر برگزار کنید. برای مستندسازی فعالیت‌ها از نمونه کارها عکس بگیرید و در مرکز نگهداری شوند.

۹-۱- هدف توانمندسازی: پرورش مهارت‌های هماهنگی عضلات را توضیح دهد.

فعالیت ۱

این فعالیت از نوع تصویرخوانی است. هنرجویان را به مشاهده شکل ۱ هدایت کنید. با استفاده از سؤالات ذهن‌انگیزی، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود به سؤالات پاسخ دهند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها، هماهنگی عضلات را توضیح دهید.

فعالیت ۲

این یک فعالیت گروهی است. هنرجویان در گروه‌های کلاسی خود تصاویری از فعالیت‌های کودکان را در ارتباط با هماهنگی عضلات تهیه و به صورت کارت تصویری ارائه دهند.

برای توضیح تکمیلی این قسمت می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

دانستنی‌های
هنرآموز

- ۱ بازی پازل (جورچین) و انواع آن (مسطح، حجمی، جانداختنی، هندسی، ...)
- ۲ بازی با انواع لگو (ساختمان سازی)
- ۳ توپ بازی

۴ انواع کاردرستی (کولاز) (بریدن و چسباندن)، دورریختنی‌ها، عروسک‌های انگشتی، ...

۵ نقاشی و چاپ

این بازی‌ها به صورت فردی و گروهی قابل اجرا است. در ادامه یک نمونه بازی انفرادی و یک بازی گروهی آورده شده است:
بازی با بادکنک: به کودک یک بادکنک بدهید و از او بخواهید که با ضربه زدن با دست‌های خود به بادکنک، آن را در هوا نگاه دارد و مانع از افتادن آن با زمین شود. این فعالیت را می‌توان با موسیقی انجام داد.

در ادامه اهمیت پرورش هماهنگی عضلات را با هنرجویان به بحث بگذارید و نظرات ارائه شده آنها را جمع‌بندی کنید و به پرسش‌های آنها در همین زمینه پاسخ دهید.

با یادآوری عوامل مؤثر بر رشد جسمی - حرکتی (نمودار ۱) و با استفاده از پوستر، به توضیح عوامل و فعالیت‌های مؤثر بر رشد مهارت‌های هماهنگی عضلات مانند پازل، نقاشی و ... بپردازید.

فعالیت ۳

این فعالیت از نوع تصویرخوانی است. هنرجویان را به مشاهده شکل ۲ هدایت کنید. از آنان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد تفاوت فعالیت‌های کودکان و نقش این فعالیت‌ها در پرورش هماهنگی عضلات کودکان به بحث و گفت‌وگو بپردازند و نظرات خود را ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها انواع مهارت‌های پرورش هماهنگی عضلات را با استفاده از پوستر و تجربه‌های هنرجویان و طرح سؤالات ذهن‌انگیزی به بحث بگذارید، نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و آنها را برای انجام فعالیت ۴ راهنمایی کنید.

فعالیت ۴

این فعالیت به صورت انفرادی انجام می‌شود. از هنرجویان بخواهید فهرستی از مهارت‌های هماهنگی عضلات تهیه کنند. با جمع‌بندی فهرست‌های هنرجویان، موارد تکراری را با مشارکت هنرجویان حذف نمایند سپس فهرستی مشترک تهیه نموده و در کلاس به صورت بروشور در بیاورید.

۱۰-۱- هدف توانمندسازی: فعالیت‌های هنری، مهارت‌های خودیاری و حرکات ورزشی را در جهت تقویت هماهنگی عضلات طراحی و اجرا کند.

در این قسمت با استفاده از کتاب درسی و بحث گروهی و آنچه هنرجویان در مورد پرورش هماهنگی عضلات آموخته‌اند، روش‌های آموزش فعالیت‌های مرتبط

با پرورش هماهنگی عضلات را ارائه دهید. نکاتی که در طراحی یک فعالیت آموزشی مهم می‌باشد را با ذکر مثال توضیح دهید و تأکید کنید که در طراحی همه فعالیت‌ها این نکات را رعایت کنند.

فعالیت ۵

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا برای یکی از روش‌های مرتبط با رشد پرورش هماهنگی عضلات فعالیتی را برای کودکان ۳ تا ۴ ساله طراحی و اجرا کنند.

موارد مهمی که در طراحی یک فعالیت آموزشی باید مورد توجه قرارگیرد را با استفاده از نمونه فعالیت توضیح دهید و با کمک هنرجویان آن را اجرا کنید.

فعالیت ۶

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا یک فعالیت آموزشی بر اساس الگو مرتبط با پرورش هماهنگی عضلات طراحی و اجرا کنند و در کلاس ارائه دهند. برای تمرین بیشتر، می‌توانید از موضوعات زیر استفاده کنید:

- انواع مهارت‌های حرکتی
- انواع بازی‌ها و حرکات ورزشی
- انواع فعالیت‌های هنری

برای تنوع بیشتر فعالیت‌های عملی معرفی کتاب‌ها و منابع مرتبط با این هدف‌ها ضروری است. در پایان این قسمت نمایشگاهی از فعالیت‌های انجام شده هنرجویان برای تشویق و یادگیری بیشتر برگزار کنید. برای مستندسازی فعالیت‌ها از نمونه کارها عکس بگیرید و در مرکز نگهداری شوند.

۱۱-۱- هدف توانمندسازی: پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل را توضیح دهد.

فعالیت ۱

این فعالیت یک فعالیت ذهن‌انگیزی تصویری است. از هنرجویان بخواهید با مشاهده شکل ۱، در گروه‌های کلاسی به بحث و گفت‌گو در مورد آنها بپردازند و نظرات خود را در مورد فعالیت‌های حرکتی و ارتباط آن با شاخص‌های رشد در کلاس با استفاده از روش ذهن‌انگیزی (بارش فکری) بیان کنند. در پایان اگر نظرات بیان شده هنرجویان، نیاز به توضیح یا اصلاح داشت اطلاعات لازم را ارائه دهید و به پرسش‌های هنرجویان پاسخ دهید. نظرات گروه‌های درسی را جمع‌بندی کنید و با استفاده از این جمع‌بندی، به توضیح مهارت‌های حرکتی تعادلی و عوامل مؤثر بر پرورش مهارت‌های حرکتی بپردازید و آنها را برای انجام فعالیت ۲ هدایت کنید.

نمونه‌ای از فهرست فعالیت‌های بدنی مرتبط با حفظ تعادل آورده شود. فعالیت‌های بدنی شامل بازی‌ها و حرکات ورزشی و حرکات بدنی است.

۱ بازی‌ها

بازی یکی از نیازهای اساسی کودکان است. کودکان از طریق بازی یاد می‌گیرند، شاد می‌شوند، با همسالان خود ارتباط برقرار می‌کنند و به نعمت سلامت دست می‌یابند. به این ترتیب بازی به رشد همه جانبه کودکان کمک می‌کند. بازی‌ها به صورت فردی و گروهی اجرا می‌شود. نمونه‌هایی از بازی‌های مرتبط با رشد حرکات تعادلی ارائه می‌گردد:

□ بازی‌های فردی یا انفرادی

بازی فرفره: کودک در محیط امنی می‌ایستد، دست‌های خود را به دو طرف باز می‌کند. با شروع آهنگ به دور خود می‌چرخد و با پایان آهنگ می‌ایستد. زمان این بازی کم (حدود یک دقیقه) است که باید در محیط امن و همراه مربی باشد. این بازی برای کودکان ۴ سال به بالا مناسب است.

□ بازی‌های گروهی

لی لی گروهی: مربی در فضای باز، مسیری مثلاً پنج متر را برای حرکت کودکان انتخاب می‌کند. خطی را به عنوان شروع مشخص می‌کند. کودکان در گروه‌های ۳ نفری در حالی که دست‌های خود را روی شانه‌های یکدیگر گذاشته‌اند، شروع به لی لی کردن می‌کنند و تا خط پایان می‌روند. این بازی اگر با موسیقی همراه باشد، مناسب‌تر است. محیط این بازی باید امن باشد. این بازی برای کودکان ۵ تا ۶ سال مناسب است.

۲ حرکات ورزشی

□ حرکات انفرادی:

چرخیدن، پشتک‌وارو زدن، پرتاب کردن توپ، گرفتن توپ، از روی مانع پریدن، در بین موانع راه رفتن، خم شدن و دست‌ها را به زمین گذاشتن، به چپ و راست خم شدن، دویدن در راه پر پیچ و خم، چهار دست و پا راه رفتن.

□ حرکات گروهی:

حرکات بالا را می‌توان به صورت گروهی هم انجام داد.

در ادامه با مشارکت هنرجویان، به توضیح اهمیت پرورش مهارت‌های حفظ تعادل بپردازید.

فعالیت ۲

این فعالیت یک فعالیت ذهن‌انگیزی تصویری است. از هنرجویان بخواهید با توجه به مشاهدات خود از شکل‌ها و دانسته‌های خود، به بحث و گفت‌وگو در مورد نقش تعادل در انجام فعالیت‌های حرکتی بپردازند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. نظرات گروه‌ها را جمع‌بندی کنید و با مشارکت هنرجویان به توضیح انواع مهارت‌های حفظ تعادل بپردازید.

فعالیت ۳

این فعالیت، یک فعالیت انفرادی است. هر هنرجو با توجه به تجارب و دانسته‌های خود حدود ۵-۴ حرکت ورزشی برای حفظ تعادل در سنین مختلف کودکان می‌نویسد و با استفاده از نقاشی ساده آدمک‌ها در کلاس ارائه می‌دهد. آنها را به شکل پوستر در کلاس نصب کند. برای انجام این فعالیت در جهت راهنمایی هنرجویان از موارد زیر استفاده کنید.

دانستنی‌های
هنرآموز

- فهرستی از حرکات ورزشی مرتبط با حفظ تعادل
- ۱ غلتیدن روی زمین (در محیط امن)
  - ۲ ایستادن و دست‌های خود را از دو طرف تاب دادن
  - ۳ نشستن روی صندلی و تاب دادن پاها
  - ۴ پریدن از روی قطعات چوب
  - ۵ حرکت کردن با موزیک از بین قطعات چوب بدون برخورد با قطعات
  - ۶ خم شدن و یک دست را روی زمین قرار دادن
  - ۷ راه رفتن روی سطح باریک
  - ۸ دویدن در راه مارپیچ
  - ۹ روی یک پا ایستادن و دست‌ها را به دو طرف باز کردن (حرکت فرشته)
  - ۱۰ پریدن به جلو و عقب

۱۲-۱- هدف توانمندسازی: فعالیت‌های هنری، بازی‌ها و حرکات ورزشی را در جهت تقویت مهارت‌های حفظ تعادل طراحی و اجرا کند.

در این قسمت با استفاده از کتاب درسی و بحث گروهی و آنچه هنرجویان در مورد پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل آموخته‌اند، روش‌های آموزش فعالیت‌های مرتبط با پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل را ارائه دهید. نکاتی که در طراحی یک فعالیت آموزشی مهم می‌باشد را با ذکر مثال توضیح دهید و تأکید کنید که در طراحی همه فعالیت‌ها این نکات را رعایت کنند.

فعالیت ۴

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا برای یکی از روش‌های مرتبط با رشد مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل فعالیت بازی را طراحی و اجرا کنند. موارد مهمی که در طراحی یک فعالیت آموزشی باید مورد توجه قرارگیرد را با استفاده از نمونه فعالیت توضیح دهید و با کمک هنرجویان آن را اجرا کنید.

فعالیت ۵

در گروه‌های کلاسی، هنرجویان را راهنمایی کنید تا یک فعالیت آموزشی بر اساس الگو مرتبط با پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل طراحی و اجرا کنند و در کلاس ارائه دهند. برای تمرین بیشتر، می‌توانید از موضوعات زیر استفاده کنید:

- انواع مهارت‌های حرکتی
- حرکات ورزشی
- بازی‌ها

فعالیت ۶

بعد از پایان این واحد یادگیری بازدیدی از یک مرکز پیش‌دبستانی ترتیب دهید و از آنها بخواهید با توجه به آنچه در مورد شاخص‌های رشد آموخته‌اند گزارش تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

از هنرجویان بخواهید در مورد تأثیر عوامل محیطی و ارثی بر رشد مهارت‌های حرکتی از منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهند.

برای تنوع بیشتر فعالیت‌های عملی معرفی کتاب‌ها و منابع مرتبط با این هدف‌ها ضروری است. نمونه یک فعالیت آموزشی گروهی در ارتباط با پرورش حرکات تعادلی برای کودکان ۵-۶ ساله

- ۱ نام فعالیت: دستش ده
- ۲ هدف فعالیت: پرورش مهارت حفظ تعادل
- ۳ زمان فعالیت: ۲۰ دقیقه
- ۴ نوع فعالیت: گروهی
- ۵ سن کودکان: ۵-۶
- ۶ مکان فعالیت: فضای باز
- ۷ تعداد مربیان: دو نفر
- ۸ وسیله و ابزار فعالیت: توپ به تعداد گروه‌ها
- ۹ تعداد کودکان: ۱۶ نفر
- ۱۰ روش کار: (شرح فعالیت)

بازی دستش ده

کودکان را به گروه‌های ۵ نفره تقسیم می‌کنید. به هر گروه یک توپ سبک می‌دهید. کودکان باید توپ را به یکدیگر پاس بدهند بدون اینکه توپ به زمین بیفتد. با یک آهنگ موسیقی، بازی را شروع می‌کنید و به کودکان می‌گویید وقتی آهنگ تمام شد، بازی را قطع کنند و با شروع آهنگ بازی را ادامه دهند.

بازی پرواز بادبادک

کودکان را به گروه‌های دو نفره تقسیم می‌کنید. یک کودک بادبادک و کودک دیگر بادبادک باز می‌شود. بادبادک باز وانمود می‌کند که نخ بادبادک یعنی کودک دیگر در دست اوست و به کودک با حرکت دستش فرمان می‌دهد، بالا برو، به طرف راست برو، به طرف چپ برو، پایین برو، دور خود بچرخ، ...

در پایان بادبادک را پایین می‌آورد و کودکی که بادبادک شده روی زمین می‌نشیند و بازی تمام می‌شود. سپس دو کودک جای خود را عوض می‌کنند و بازی ادامه می‌یابد. این بازی در فضای باز و بسته انجام می‌شود. در پایان این قسمت نمایشگاهی از فعالیت‌های انجام شده هنرجویان برای تشویق و یادگیری بیشتر برگزار کنید. برای مستندسازی فعالیت‌ها از نمونه کارها عکس بگیرید و در مرکز نگهداری شوند.

واحد یادگیری ۲: نظارت بر بهداشت فردی کودک

۲-۲- هدف توانمندسازی: پیشگیری و سطوح آن را توضیح دهد.

این قسمت دومین واحد یادگیری درس مراقبت از سلامت کودک است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. آموزش این واحد یادگیری در کلاس درس و کارگاه بهداشت و ایمنی و بازدید از مراکز درمانی انجام می‌شود.

بسته یادگیری این واحد یادگیری شامل کتاب درسی، فیلم آموزشی، پوستره‌های آموزشی، کتاب همراه هنرجو و راهنمای هنرآموز می‌باشد. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۶۰٪ عملی و ۴۰٪ نظری است.

کلید واژه: بهداشت، اندام‌های بدن، دستگاه‌های بدن، اختلالات حواس، تن‌سنجی، پایش رشد، پرونده سلامت

ابزار: پوستر بهداشتی و آموزشی مرتبط، مولاژ اندام‌ها و دستگاه‌های مختلف بدن، تابلوی اسنلن، صفحه تعیین آستیگماتیسم

فضا: کارگاه بهداشت و ایمنی / کلاس درس، مهد کودک، مراکز درمانی و بهداشتی درس را با نام خدا و بیان حدیث حضرت محمد(ص) در مورد اهمیت سلامتی به عنوان بالاترین نعمت شروع کنید. سپس در مورد سلامتی و نقش آن در آسایش جامعه با هنرجویان گفت‌وگو کنید. با ارائه تعریف سازمان جهانی بهداشت از سلامتی و ابعاد آن به توضیح ابعاد سلامت بپردازید. یادآور شوید سلامتی باعث «داشتن یک زندگی مثمر و اقتصادی» خواهد شد. پیشنهاد می‌شود، قبل از ورود به بحث اصلی و به‌طور خلاصه درباره سازمان جهانی بهداشت و تاریخچه بهداشت در ایران و اسلام مطالبی بیان کنید. برای دانستنی‌های بیشتر می‌توانید از مطالب صفحه بعد استفاده نمایید.

آشنایی با سازمان جهانی بهداشت (World Health Organization)

سازمان جهانی بهداشت که به اختصار WHO نامیده می‌شود یکی از آژانس‌های سازمان ملل متحد است که مهم‌ترین هدف آن هماهنگی و ارتقای وضعیت بهداشت عمومی در سطح جهان است. سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۴۵ با تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد تشکیل یافته و در سال ۱۹۴۶ قانون اساسی خود را تصویب نمود و از ۷ آوریل ۱۹۴۸ که بعدها روز جهانی سلامت لقب گرفت به اجرا گذاشته شد.

سازمان جهانی بهداشت مسئولیت هدایت و هماهنگی ارتقای سلامت مردم جهان را در چارچوب سازمان ملل متحد به عهده دارد. کارشناسان این سازمان استانداردهای سلامت را تدوین کرده و کشورها را در برخورد با مشکلات خود یاری می‌رسانند. مقر سازمان جهانی بهداشت در ژنو است و در حال حاضر ۱۹۲ کشور جهان عضو آن هستند و با مبادله اطلاعات و تجربیات خود، برای رسیدن به بالاترین سطح ممکن بهداشت در سراسر جهان با یکدیگر تشریک مساعی می‌کنند. کشور ما، ایران نیز یکی از کشورهایی است که از ابتدا به عضویت این سازمان در آمده و در فعالیت‌های آن شرکت داشته است.

ابعاد سلامت

بعد اول سلامت (سلامت جسمانی)، در واقع، گویای وضعیت بدنی یا جسمانی فرد است. مصرف غذاهای سالم در وعده‌های منظم غذایی، فعالیت بدنی و ورزش، خواب و استراحت کافی مصادیق بارزی از روش‌های دستیابی به سلامت جسمانی محسوب می‌شوند.

بعد دوم سلامت (سلامت روانی - عاطفی)، در واقع، گویای وضعیت روانی فرد و شیوه‌های ابراز احساسات اوست. نقش سلامت روان در سلامت عمومی ما، اگر بیشتر از سلامت جسمانی نباشد، کمتر نیست. به همین جهت، توجه به سلامت روان بسیار ضرورت دارد.

بعد سوم سلامت (اجتماعی)، در واقع، گویای چگونگی روابط فرد با اعضای خانواده و سایر افراد اجتماع است. بیان شفاف عقاید و خوب گوش دادن به حرف و نظر دیگران، نمونه‌هایی از روش‌های حفظ سلامت خانوادگی - اجتماعی هستند. دوست داشتن و دوست داشته شدن، ابراز محبت و دریافت محبت به شیوه مطلوب نیز جنبه‌های دیگری از سلامت خانوادگی - اجتماعی به حساب می‌آیند.

تاریخچه بهداشت در ایران

کشور ایران در طول هزاران سال فرهنگ و تمدن خود، مذاهب و آداب و رسوم مربوط به خود را داشته است که از عوامل مهم و اصلی در ساخت تاریخ کشور بوده‌اند. بهداشت عمومی نیز یکی از عوامل مهم در سلامت و کامیابی ملت است. در دوران هخامنشیان رعایت بهداشت همواره موردنظر بوده است. کوروش در لشکرکشی‌ها، آب‌های جوشیده را در ظرف‌های مخصوصی که روی ارابه حمل می‌شد به میادین جنگ می‌فرستاد تا از این راه مانع اشاعه بیماری‌های مربوط به آب آلوده، در میان سپاهیان گردد. در دین زرتشت، آتش رمز پاکی و شایسته احترام بوده و خاک و آب سرچشمه زندگی محسوب می‌شدند.

در دین مبین اسلام مطالب و دستورات بهداشتی زیادی وجود دارد مانند اینکه پاکی و نظافت، نشانه ایمان به خدا است. اسلام برای انسان، ارزش قائل است و او را موجودی شریف می‌شمارد و می‌خواهد برای او امکان رسیدن به کمال نهایی و مقصد اصلی حیات را فراهم کند، لذا به سلامت و بهداشت او نیز اهمیت داده و در این مورد دستوراتی داده است.

تاریخچه بهداشت عمومی نوین در ایران را باید با افتتاح دارالفنون توسط میرزاتقی خان امیرکبیر آغاز کرد و در سال ۱۲۴۳ شمسی سازمانی به نام مجلس حفظ‌الصحة تأسیس کرد که در حقیقت اولین سازمان کشوری در زمینه بهداشت عمومی بود.

تاریخچه برنامه‌های واکسیناسیون به عنوان برنامه‌های بهداشت عمومی با شروع به کار انستیتو پاستور ایران شروع می‌شود. با تأسیس وزارت بهداشتی در سال ۱۳۲۰، این وزارتخانه رسماً به عنوان یک وزارت مستقل از سال ۱۳۲۱ شروع به کار کرد. از آن پس نمایندگان کشور در مجامع بهداشتی و درمانی دنیا شرکت کردند.

در سال ۱۳۳۰ «سازمان همکاری بهداشت» با همکاری وزارت بهداشتی تأسیس شد. این سازمان پایه و اساس سازمان‌های بهداشت و پیشگیری از بیماری‌ها در ایران است. این سازمان در بسیاری از استان‌ها اقدام به تأسیس شعبه نمود که به خصوص در زمینه تهیه آب سالم آشنامیدنی فعالیت داشتند. بعد از چند سال فعالیت «سازمان همکاری بهداشت» منحل و اداره کل بهداشت در وزارت بهداشتی تأسیس شد. وجود کادر صحرایی آموزش دیده و مجرب در مبارزه با مالاریا باعث راه اندازی شبکه‌های بهداشتی در سراسر کشور شد.

در سال ۱۳۴۳ در سطح کشور یک اداره کل مبارزه با بیماری‌های واگیر تأسیس شد. در سال ۱۳۵۱ به موازات آن اداره کل مبارزه با بیماری‌های غیرواگیر تأسیس و قرار شد که به امر مبارزه با بیماری‌های قلب و عروق، سرطان‌ها، بیماری‌های متابولیک، بهداشت روانی و بهداشت حرفه‌ای بپردازد.

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، وزارت بهداشتی به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی تغییر نام یافت.

طبق اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «برخورداری از ... خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی، حقی است همگانی و دولت مکلف است آن را برای یک یک افراد کشور تأمین کند».

طبق قانون، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مسئول تأمین بهداشت و درمان در سراسر کشور و مکلف است نظامی را ارائه دهد که بتواند در شرایط فعلی کشور، نیازهای بهداشتی و درمانی مردم را برآورده ساخته و در ارتقای سطح بهداشت و سلامتی جامعه مفید باشد.

مناسب‌ترین نظام عرضه خدمات بهداشتی درمانی، که بتواند در این موقعیت و با رعایت اولویت خدمات بهداشتی اولیه، گروه‌های آسیب‌پذیر و مناطق محروم را مورد توجه قرار دهد نظام عرضه خدمات بهداشتی درمانی در قالب «شبکه‌های بهداشت و درمان شهرستان» است.

فعالیت ۱

بعد از گروه‌بندی هنرجویان، از آنها بخواهید شکل ۱ را مشاهده کنند و در مورد پیام بهداشتی آن با هم گروه‌های کلاسی گفت‌وگو کنند و جمع‌بندی آن را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات گروه‌ها به تعریف بهداشت فردی بپردازید و در مورد ضرورت و اهمیت رعایت بهداشت فردی با آنها گفت‌وگو نمایید.

فعالیت ۲

برای انجام این فعالیت، از هنرجویان بخواهید در مورد پیام بهداشتی مربوط که بیانگر سطوح پیشگیری است، در گروه‌های کلاسی، گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از نظرات آنها، مبحث پیشگیری را توضیح دهید.

برای توضیح پیام بهداشتی مبنی بر پیشگیری از بیماری‌ها، درمان بیماری‌ها و توان‌بخشی و نوتوانی می‌توانید از نکات زیر استفاده نمایید:

دانستنی‌های هنرآموز

توان‌بخشی: توان‌بخشی شامل معالجه، درمان و آموزش فرد معلول با استفاده از کلیه امکانات درمانی اعم از اقدامات پزشکی، روان‌شناختی، آموزشی، حرفه‌آموزی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جهت کاهش ناتوانی ناشی از معلولیت و برگشت دادن سریع وی به زندگی عادی و یا نزدیک به آن است. مفهوم نوتوانی: تلاش‌هایی که به‌منظور بازگرداندن یک فرد ناتوان به فردی مفید، راضی و درصورت امکان خودکفا در جامعه انجام می‌شود و بیشترین توجه آن معطوف به این نکته است که با تأکید بر آنچه برای فرد باقی مانده است، نه آنچه از دست داده است، او را قادر سازد که از قابلیت‌های باقی‌مانده خود حداکثر استفاده را بکند. نوتوانی بیماران مبتلا به بیماری‌هایی چون فلج کودکان، سکنه‌های مغزی، آسیب‌های کوری و غیره، برای پیشگیری از کاهش توانایی شرکت آنان در زندگی اجتماعی روزمره، اهمیت فراوانی دارد.

فعالیت ۳

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، با توجه به سطوح پیشگیری، یکی از بیماری‌های شایع مانند آنفلوآنزا و اوریون و... را بررسی کنند و نتیجه را به‌صورت بروشور ارائه دهند. برای انجام این قسمت می‌توانید سایت‌ها و کتاب‌های مرجع پزشکی را به آنها معرفی کنید.

۲-۲- هدف توانمندسازی: بهداشت اقدام‌های بدن را توضیح دهد.

با توجه به اینکه هنرآموزان در کتاب علوم پایه‌های ۷ و ۸ و ۹ با ساختار و کاربرد اندام‌ها و دستگاه‌های بدن انسان آشنا شده‌اند لذا از ذکر مطالب تکراری خودداری شده و برای یادآوری بیشتر می‌توانید از کتاب‌های مذکور استفاده نمایید.

بهداشت چشم

بعد از بیان مقدمه، موضوع بهداشت اندام‌ها و دستگاه‌های بدن را با نمایش نمودار ۳ شروع نمایید و به کمک هنرجویان به توضیح نقش حواس پنج‌گانه در یادگیری بپردازید. برای تکمیل توضیحات در این زمینه از مطالب زیر استفاده نمایید.

دانستنی‌های هنرآموز

اهمیت نقش حواس پنج‌گانه در یادگیری انسان اطلاعات اولیه مورد نیاز خود را برای حفظ و ادامه حیات از طریق حواس پنج‌گانه خود از محیط اطراف کسب می‌کند. کودک سالم و طبیعی که تازه چشم به جهان می‌گشاید با بهره‌گیری تدریجی از حواس خود می‌کوشد محیط اطرافش را هر چه کامل‌تر بشناسد. تجربه نشان داده است که حس‌های مختلف در یادگیری انسان نقش مساوی و یکسان ندارند و هر یک از آنها ظرفیت و توانایی ویژه و متفاوتی دارند. حس بینایی بیشترین سهم را در دریافت اطلاعات برای یادگیری انسان به عهده دارد و این سهم در مقایسه با سایر حواس حدود ۷۵٪ ذکر شده است. در این راستا حس شنوایی ۱۳٪، حس لامسه ۶٪، حس بویایی ۳٪ و حس چشایی نیز ۳٪ در یادگیری مؤثر هستند. بنابراین، حدود ۹۰٪ از یادگیری انسان به صورت دیداری و شنیداری صورت می‌گیرد.

فعالیت ۴

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، با توجه به نمودار ۳، در مورد اهمیت حس بینایی در یادگیری گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. سپس با جمع‌بندی نظرات آنها، استفاده از مولژ ساختمان چشم، به توضیح آناتومی و فیزیولوژی چشم و علائم هشدار جهت تشخیص اختلالات بینایی بپردازید.

فعالیت ۵

مادر به‌خصوص همان چند بار که لباس سفید با خطوط تیره و روشن را به تن داشت، گویا به عنوان عاملی آزاردهنده، کودک را بی‌قرار می‌کرد. توجه و دقت مادر و ریشه‌یابی علت ناآرامی عجیب کودک نشان داد چشمان این پسر ۲ ساله به‌شدت مبتلا به آستیگماتیسم است؛ عارضه‌ای که با نگاه کردن به خطوط نزدیک به هم بر روی لباس مادر، کودک را کلافه می‌کرد و گریه و بی‌قراری‌اش نیز ناشی از همین حس ناخوشایند بود.

فعالیت ۶

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های دو نفره با استفاده از تابلوی اسنلن (شکل ۴) و صفحه تعیین آستیگماتیسم (شکل ۵)، دید چشم یکدیگر را اندازه بگیرند و در مورد نتیجه سنجش بینایی خود توضیحاتی ارائه دهند. سپس در مورد تابلوی اسنلن (شکل ۶) و صفحه تعیین آستیگماتیسم (شکل ۵) و نقش این دو در سنجش بینایی توضیحاتی ارائه دهید. همچنین نحوه سنجش بینایی چشم با کمک این دو را آموزش دهید.

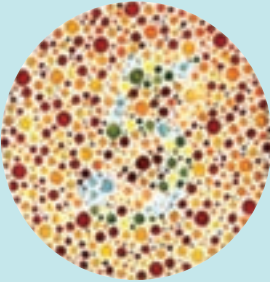

در این فعالیت از هنرجویان بخواهید با توجه به تجربیات شخصی، اطلاعات خود را از تنبلی چشم در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی تجربیات و نشان دادن شکل ۷ و مشارکت آنها به توضیح این اختلال، پیشگیری و درمان آن بپردازید. یادآور شوید که این اختلال از اختلالات مهم چشم در کودکان است و به صورت طرح غربال‌گری هر ساله توسط سازمان بهزیستی در پایگاه‌های سنجش بینایی در مهد کودک‌های مجری انجام می‌شود. همچنین می‌توانید توضیحاتی در مورد سایر اختلالات چشم مانند کوررنگی برای هنرجویان خود ارائه نمایید. برای تکمیل اطلاعات خود پیرامون اختلالات بینایی می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید.

کوررنگی چیست؟

کوررنگی یک بیماری ارثی وابسته به کروموزوم X مغلوب است که در مردان بیشتر دیده شده و تقریباً همیشه از مادر به پسر به ارث می‌رسد. در مردان معیوب بودن تنها کروموزوم X سبب بیماری می‌شود. بنابراین، فردی که مبتلا به کوررنگی است، مادرش یا مبتلا به کوررنگی است و یا ناقل بیماری است. در این اختلال کروموزومی، زنان در کروموزوم سلول‌های مخروطی شبکیه که مسئول درک رنگ هستند دچار اختلال هستند و به همین دلیل بیمار رنگ‌ها را درست تشخیص نمی‌دهد. کوررنگی ممکن است بر اثر بیماری‌های عصب بینایی یا شبکیه نیز رخ دهد. علائم شامل اشکال در تشخیص قرمز و سبز اشکال در تشخیص آبی و سبز است. انواع تست‌ها برای آزمون کوری رنگ ساخته‌اند یکی از بهترین آنها تست ایشی‌ها را است. در این بیماری اگر شکل زیر را به کسی نشان دهید که نسبت به سرخ و سبز کوری رنگ دارد عدد ۲ را در آن تصویر خواهد دید. آن‌کس که دید بهنجار دارد، عدد ۵ را

در آن می‌بیند آزمودنی یک چشم را می‌بندد و با چشم دیگر وسط پریمتر را نگاه می‌کند و از گوشه چشمش رنگ صفحه کوچکی را که آزماینده از آخرین نقطه خمیدگی پریمتر به سوی مرکز می‌آورد یا از مرکز به سوی آخرین نقطه می‌برد می‌بیند. کوررنگی هیچ درمانی ندارد. تشخیص زودرس کوررنگی می‌تواند مانع بروز مشکلات آموزش در کودکان مدرسه‌ای شود. در این صورت بهتر است والدین کودک با مسئولین مدرسه و هنرآموز او صحبت کنند.

با هماهنگی یک مرکز پیش از دبستان مجری طرح غربال‌گری تنبلی چشم، بازدیدی برای هنرجویان ترتیب دهید و از آنها بخواهید با مشاهده فعالیت‌های مجریان طرح، گزارشی از چگونگی تشخیص و درمان این اختلال تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. لازم به ذکر است این طرح در سال یک‌بار انجام می‌شود که باید زمان بازدید با زمان اجرای طرح هماهنگ شود.

بهداشت گوش

فعالیت ۹

با نمایش مجدد نمودار نقش حواس در یادگیری (نمودار ۳)، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، در مورد اهمیت حس شنوایی و نقش آن در یادگیری گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات و تجربیات آنها و ارائه مولاژ و فیلم (در صورت موجود بودن فیلم) ساختمان گوش، آناتومی و فیزیولوژی آن را توضیح دهید. با نمایش نمودار ۵، نشانه‌های خطر در گوش را با استفاده از مطالب زیر توضیح دهید.

فعالیت ۱۰

هنرجویان را به انجام فعالیت ۱۰ هدایت کنید. از آنان بخواهید مهمترین اقدامات لازم را در گروه‌های کلاسی خود فهرست کنند. سپس با استفاده از روش نمایشی مانند یک مربی نتایج را به والدین کودک اطلاع دهند و به آنها یادآور شوند که او را به یک مرکز سنجش شنوایی جهت معاینه دقیق ببرند. سپس با مطرح کردن سؤال‌های جانبی بیشتر، هنرجویان را به تفکر وادار کنید.

دانستنی‌های هنرآموز

وزوز گوش: یعنی شنیدن دائمی و یا موقت یک نوع صدا شبیه صدای خارج شدن بخار یا فشار یا زنگ اخبار یا صدای آبخار یا صدای ضربان قلب در گوش. سرگیجه: حالتی که شخص فکر می‌کند اتاق دور سرش می‌چرخد. خارش گوش: حساسیت‌های پوستی گوش خارجی و مخاط بینی و گلو، بیماری‌های مختلف پوستی مثل اگزما، آلرژی بینی و سرماخوردگی، سینوزیت و نیز عوامل عصبی و روحی به بروز خارش در گوش منجر می‌شود. گوش درد: شیپوراستاش، مایعاتی را که توسط گوش میانی ساخته می‌شود، تخلیه می‌کند. اگر شیپوراستاش بسته شود، مایعات جمع می‌شوند و به پشت پرده گوش فشار وارد می‌آورد و باعث عفونت و درد گوش می‌شود. ترشح از گوش: عفونت‌های تنفسی که از پشت بینی به مجاری گوش راه پیدا کرده‌اند باعث ترشح از گوش می‌شوند. این عفونت به پرده ظریف گوش رسیده و اغلب گوش درد نیز ایجاد می‌کند.

اختلالات شنوایی

فعالیت ۱۱

با نتیجه‌گیری از بحث اختلال شنوایی، موضوع سنجش شنوایی را توضیح دهید و آزمایش نجوا را با مشارکت هنرجویان و به صورت نمایش عملی در کلاس اجرا کنید. هنرجویان را ترغیب نمایید تا آزمایش نجوا را در گروه‌های دو نفره انجام دهند.

فعالیت ۱۲

با توجه به اختلالات بینایی و شنوایی از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی پوستری در این زمینه تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۳

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد مراقبت‌های بهداشتی چشم و گوش بروشوری تهیه کنند و نمایشگاهی از بروشورها در کلاس برگزار کنند.

بهداشت دهان و دندان

فعالیت ۱۴

با نمایش شکل و ارائه مولاژ ساختمان دندان، آناتومی و فیزیولوژی آن را با مشارکت هنرجویان توضیح دهید و توجه آنها را به مطالب بیشتر در مورد ساختمان دندان جلب نمایید. از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، در مورد اهمیت نقش دهان و دندان، گفت‌وگو کنند.

فعالیت ۱۵

با جمع‌بندی نظرات و تجربیات آنها، نقش دندان‌ها در بدن را با استفاده از نمودار ۷، نمایش دهید و از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد نقش دندان‌ها با سلامت بدن گفت‌وگو کنند. مثال‌های عینی مانند ریز شدن غذاها به وسیله دندان‌ها جهت تسهیل گوارش و هضم غذا، نقش آنها در تلفظ صحیح کلمات و زیبایی صورت بحث کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۶

با جمع‌بندی مطالب بیماری‌های دهان و دندان و با مشارکت هنرجویان، اهمیت دندان‌های شیری را توضیح دهید و راه‌های مهم مراقبت از دهان و دندان‌های شیری و دائمی را، بحث کنید و آنها را برای تهیه روزنامه دیواری در این مورد راهنمایی کنید. بروشور تهیه شده را در کلاس نصب نمایند.

بهداشت پوست

فعالیت ۱۷

با روش پرسش و پاسخ و مشارکت هنرجویان در مورد پوست و نقش آن، نظرات و تجربیات آنها را جمع‌بندی کنید. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، نمایش شکل‌های مربوط به پوست و استفاده از مولاژ و فیلم (در صورت موجود بودن فیلم) ساختمان پوست، آناتومی و فیزیولوژی آن را توضیح دهید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد نقش پوست در بدن با هم گفت‌وگو کنند و نظرات را در کلاس ارائه دهند. نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و توجه آنها را به اهمیت مراقبت از پوست جلب نمایید و نکات مهم در این مورد را با استفاده از نمودار ۸، با تأکید بر انجام استحمام صحیح، برای آنها توضیح دهید.

بهداشت مو

فعالیت ۱۸

توجه هنرجویان را به شکل مربوط جلب نمایید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، در مورد اهمیت و نقش مو و زیبایی آن گفت‌وگو کنید و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، استفاده از تجربیات آنها، نمایش شکل و ارائه مولاژ و فیلم (در صورت موجود بودن فیلم) ساختمان مو، آناتومی و فیزیولوژی آن را توضیح دهید.

فعالیت ۱۹

با نتیجه‌گیری از فعالیت ۲۲ و مشارکت هنرجویان، راه‌های مراقبت از پوست و مو را با بیان نکات مهم در این مورد، توضیح دهید و آنها را برای تهیه بروشوری در این مورد راهنمایی کنید.

بهداشت دست و پا

فعالیت ۲۰

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، در مورد بهداشت دست و پا و ناخن در بدن گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، استفاده از تجربیات آنها، نمایش شکل، و ارائه مولاژ یا فیلم (در صورت موجود بودن فیلم) ساختمان دست و پا و ناخن، آناتومی و فیزیولوژی آن را توضیح دهید. همچنین با نمایش نمودار ۹ و مشارکت هنرجویان، راه‌های مراقبت از دست و پا و ناخن را به بحث بگذارید.

فعالیت ۲۱

با نتیجه‌گیری از فعالیت ۲۰ و مشارکت هنرجویان، آنها را هدایت کنید تا با جست‌وجو از منابع علمی، بروشوری در مورد راه‌های مراقبت از دست و پا و ناخن و ویژگی‌های بهداشتی کفش مناسب تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

بهداشت قامت

فعالیت ۲۲

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد بهداشت قامت گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان و استفاده از تجربیات آنها و با نمایش پوستر، استخوان‌بندی، نحوه فرار گرفتن بدن در چهار وضع، اختلالات وضعیتی در اندام‌ها توجه به شکل ۲۳، عوامل مؤثر در بدشکلی‌ها و راه‌هایی برای بهداشت قامت را با استفاده از نمودار ۱۰، توضیح دهید. برای داشتن قامتی مناسب، توجه هنرجویان را به مشاهده شکل ۲۴ و نکات مهم در این مورد جلب نمایید و در مورد آنها گفت‌وگو کنید. برای توضیح بیشتر اختلالات وضعیتی در اندام‌ها از مطالب زیر استفاده کنید:

دانستنی‌های
هنرآموز

انواع خمیدگی غیرطبیعی: شایع‌ترین انواع خمیدگی غیرطبیعی ستون مهره‌ای عبارت از: کیفوزیس، لوردوزیس و اسکولیوزیس است.

۱ کیفوزیس: خمیدگی غیرطبیعی بیش از اندازه ستون مهره‌ای را به طرف عقب که در اثر خستگی عضلات ایجاد می‌شود «کیفوزیس» می‌گویند. تعادل سر و تحمل وزن اندام فوقانی بر عهده عضلات متصل به این قسمت ستون مهره‌ها است. اگر این عضلات خسته شوند شانه‌ها که قابلیت انعطاف دارند به جلو خم شده و همراه آن پشت و گردن نیز به جلو خمیده می‌شوند. افراد مبتلا به این خمیدگی دچار اختلال در تنفس، اختلالات گوارشی و بی‌بوست مزاج می‌شوند. سوء تغذیه، جمعیت زیاد و شلوغی، تهویه غیرکافی و ورزش غیرکافی، باعث ضعف عضلانی شده، در نتیجه سبب ایجاد کیفوزیس می‌شود.

۲ لوردوزیس: خمیدگی بیش از حد ستون مهره‌های ناحیه کمر به طرف جلو را «لوردوزیس» می‌گویند. این عارضه برای جبران خمیدگی بیش از اندازه ستون مهره‌ای به عقب به علت کیفوزیس به وجود می‌آید. این خمیدگی به‌طور خفیف به علت نشستن و ایستادن نادرست در کودکانی که فرم عضلاتشان مناسب نیست (مثل کودکان مبتلا به سوء تغذیه) ممکن است دیده شود. با مشاهده لوردوزیس، کودک باید به پزشک ارجاع شود.

۳ اسکولیوزیس: انحنای طرفی ستون مهره‌ها به‌طور موقت یا دائمی را که به علت یکسان نبودن کار عضلات دو طرف مهره‌ها به وجود می‌آید «اسکولیوزیس» می‌گویند. در کودک مبتلا به اسکولیوزیس، ستون مهره در پشت به یک طرف خمیدگی دارد که گاهی برای جبران آن کمر، خمیدگی دیگری به طرف مقابل به وجود می‌آید. شانه‌ها و کتف به طرفی که خمیدگی پشت وجود دارد، برآمده می‌شود و لگن در همان طرف خیلی برجسته به نظر می‌رسد. در موارد پیشرفته کودک از درد ناحیه پشت شکایت دارد و در موقع راه رفتن، می‌لنگد. از علل به وجود آورنده اسکولیوزیس می‌توان از راشیتیس، نامساوی بودن طول پاها به علت بیماری‌های استخوان یا مفاصل، فلج اطفال و گاهی دررفتگی مادرزادی ران نام برد.

از هنرجویان بخواهید با توجه به آنچه تاکنون در مورد بهداشت قامت و مراقبت از آن آموخته‌اند، کارت‌های آموزشی تهیه کنند و آنها را در کتابخانه کارگاه نگاه‌داری کنند.

فعالیت ۲۳

بهداشت وسایل شخصی

با جمع‌بندی آنچه هنرجویان در مورد بهداشت اندام‌های بدن آموخته‌اند، با پرسش و پاسخ و مشارکت هنرجویان، بهداشت وسایل شخصی (پوشاک و انتخاب کفش مناسب) را برای هنرجویان توضیح دهید. از آنها بخواهید فهرستی از وسایل شخصی خود تهیه کنند. سپس با جست‌وجو در منابع معتبر علمی، راهکارهایی مناسب برای حفظ بهداشت آنها در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۴

۳-۲- هدف توانمندسازی: بهداشت دستگاه‌های بدن را توضیح دهد.

دستگاه قلب

توجه هنرجویان را به شکل ۲۵ جلب کنید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد اهمیت بهداشت قلب گفت‌وگو کنند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، شکل ۲۹ و ارائه مولاژ و فیلم (در صورت داشتن فیلم) ساختمان قلب را توضیح دهید. سپس بهداشت قلب را با توضیح عوامل مؤثر در ایجاد بیماری‌های قلبی و با استفاده از نمودار ۱۱ توضیح دهید.

فعالیت ۲۵

فعالیت ۲۶

از هنرجویان بخواهید در مورد عوامل مؤثر بر ایجاد بیماری‌های قلبی و بهداشت قلب در منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهند.

دستگاه تنفس

فعالیت ۲۷

توجه هنرجویان را به شکل ۲۷ جلب کنید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد اهمیت بهداشت دستگاه تنفس گفت‌وگو کنند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، شکل ۲۸ و ارائه مولاژ و فیلم (در صورت داشتن فیلم) ساختمان دستگاه تنفس را توضیح دهید. سپس بینی را به عنوان مهم‌ترین قسمت دستگاه تنفس با نمایش شکل ۲۹ با مشارکت هنرجویان توضیح دهید.

فعالیت ۲۸

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، با توجه به آنچه تاکنون در مورد بینی و نقش آن در بدن آموخته‌اند، در مورد مشکلات نداشتن بینی گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات و تجربیات آنها و نمایش نمودار ۱۲، به توضیح اعمال بینی، ترشحات چهارگانه دستگاه تنفس و راه‌های مراقبت از دستگاه تنفس بپردازید.

فعالیت ۲۹

هنرجویان را هدایت کنید تا در مورد بهداشت دستگاه تنفس تحقیق کنند و نتایج را به صورت کارت‌های آموزشی ارائه دهند.

دستگاه گوارش

فعالیت ۳۰

توجه هنرجویان را به شکل ۳۰ جلب کنید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد اهمیت بهداشت دستگاه گوارش گفت‌وگو کنند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، شکل ۳۱ و ارائه مولاژ و فیلم (در صورت داشتن فیلم) ساختمان دستگاه گوارش را توضیح دهید. سپس در مورد وظایف این دستگاه در بدن با مشارکت هنرجویان و مطالب بیشتر بدانید، توضیح دهید.

فعالیت ۳۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، با توجه به نتایج فعالیت ۳۰، گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات و تجربیات آنها مراحل جذب مواد غذایی را با آنها مرور کنید. سپس در مورد اقدامات لازم برای حفظ سلامت دستگاه گوارش در بدن توضیح دهید.

دستگاه اداری

توجه هنرجویان را به شکل ۳۲ جلب کنید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد اهمیت بهداشت دستگاه اداری گفت‌وگو کنند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، شکل ۳۳ و ارائه مولاژ و فیلم (در صورت داشتن فیلم) ساختمان دستگاه اداری را توضیح دهید. سپس در مورد وظایف این دستگاه در بدن با مشارکت هنرجویان مطالب را توضیح دهید.

فعالیت ۳۲

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود با توجه به آنچه آموخته‌اند در مورد تأثیرات آب بر سلامت بدن و احساس خوش سیرابی بعد از تشنگی در تابستان گرم گفت‌وگو کنند. همچنین نظرات خود در مورد نقش دستگاه اداری در این موارد را ارائه دهند.

فعالیت ۳۳

با جمع‌بندی نظرات و تجربیات هنرجویان و مشارکت آنها، مراقبت از دستگاه اداری را توضیح دهید و آنها را برای جست‌وجو در مورد بهداشت دستگاه اداری و نارسایی کلبه هدایت کنید و از آنها بخواهید نتایج را به صورت کارت‌های آموزشی ارائه دهند.

فعالیت ۳۴

۴-۲- هدف توانمندسازی: بهداشت فردی کودک را کنترل کند.

نمونه فعالیت آموزشی مسواک زدن دندان‌ها را در کلاس به همراه هنرجویان اجرا کنید. فرصت دهید چند نمونه در کلاس طراحی و اجرا کنند.

برای انجام این فعالیت از هنرجویان بخواهید بعد از اینکه به مرحله ای از مهارت رسیدند که بتوانند به تنهایی فعالیت آموزشی را طراحی و اجرا کنند لازم است هرگروهی برای آموزش بهداشت یکی از اندام‌ها و دستگاه‌های بدن مثل نمونه فعالیت طراحی کنند و سپس در کلاس به اجرا دریاورند.

فعالیت ۳۵

۵-۲- هدف توانمندسازی: سنجش رشد کودک را توضیح دهد.

از هنرجویان بخواهید با توجه به شکل ۱ در مورد پیام ذکر شده در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو کنند. از آنها بخواهید اگر پیام‌های مشابهی می‌دانند در کلاس بیان کنند. بعد از جمع‌بندی نظرات و تجربیات هنرجویان و با مشارکت آنها، پایش رشد و ضرورت و اهمیت آن را با نمایش نمودار(۱)، توضیح دهید.

فعالیت ۱

دانستنی‌های
هنرآموز

پایش رشد: در دنیا در کشورهای مختلف منحنی پایش رشد با مختصر تغییراتی نشان داده می‌شود. در ایران نیز در بخش زایمان مراکز درمانی و در بدو تولد برای تمام نوزادان (دختر و پسر به‌صورت جداگانه) منحنی پایش رشد وزن، قد و دورسر و برنامه واکسیناسیون ثبت شده و در اختیار والدین گذاشته می‌شود. وزن و قد به‌ویژه تا ۳ سالگی نشانگر و شاخص خوبی برای ارزیابی وضعیت سلامت عمومی و رشد کودک است. کودکانی که علاوه بر شیر مادر از ۶ ماهگی به بعد تغذیه خوبی دارند از مهر و محبت و حمایت عاطفی والدین بهره می‌برند و بیماری یا مشکل پزشکی خاصی ندارند، الگوی رشد مشابهی دارند. مربیان بهداشت و پزشکان کودک برای بررسی رشد و سلامت کودک از منحنی پایش رشد استفاده می‌کنند که محدوده طبیعی قد و وزن و رشد کودک را نشان می‌دهد که از میانگین قد و وزن هزاران کودک سالم و طبیعی به‌دست آمده است.

فعالیت ۲

با توضیح روش اندازه‌گیری وزن در سنین مختلف، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، در مورد ضرورت و اهمیت توزین کودک در سنین مختلف گفت‌وگو کنند و نظرات آنها را جمع‌بندی کنید. سپس به آموزش روش اندازه‌گیری وزن کودک به روش خوابیده (شکل ۲) و نشسته (شکل ۳) و ایستاده (شکل ۴) بپردازید. با توضیح نکات مهم در توزین شیرخوار، برای اجرای اندازه‌گیری وزن، وسایل مورد نیاز (انواع وزنه کفه‌ای و ایستاده دیجیتال و آنالوگ، ماکت نوزاد) را آماده کنید و مراحل اندازه‌گیری وزن را با استفاده از ماکت نوزاد انجام دهید.

فعالیت ۳

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های دونفره، اندازه‌گیری وزن کودک را با روش‌های مختلف تمرین کنند و اندازه‌ها را جهت ثبت در منحنی رشد یادداشت نمایند. برای نتیجه‌گیری مؤثرتر از اندازه‌گیری وزن، نکات مهم در اندازه‌گیری وزن را برای هنرجویان یادآوری کنید.

فعالیت ۴

با بیان نکات مهم در اندازه‌گیری وزن کودک، از هنرجویان بخواهید در مورد تأثیر اندازه‌گیری مستمر وزن بر سلامت کودک تحقیق کنند و نتیجه را در کلاس به‌صورت بروشور ارائه دهند.

فعالیت ۵ و ۶

روش‌های اندازه‌گیری قد در سنین مختلف را با مشارکت هنرجویان به روش خوابیده (شکل ۵) و ایستاده (شکل ۶) توضیح دهید. برای اجرای اندازه‌گیری قد، وسایل مورد نیاز (انواع قدسنج سفره‌ای و ایستاده، ماکت نوزاد) را آماده کنید و مراحل اندازه‌گیری قد را با دو روش، با استفاده از ماکت نوزاد انجام دهید. از هنرجویان بخواهید در گروه‌های دونفره روش‌های اندازه‌گیری قد را تمرین کنند و اندازه‌ها را جهت ثبت در منحنی رشد یادداشت نمایند.

فعالیت ۷

با جمع‌بندی نظرات هنرجویان و مشارکت آنها به توضیح اندازه‌گیری محیط‌های بدن بپردازید و روش اندازه‌گیری دور سر را توضیح دهید. برای اجرای اندازه‌گیری دور سر، وسایل مورد نیاز (متر، ماکت نوزاد) را آماده کنید و مراحل اندازه‌گیری را با استفاده از ماکت نوزاد انجام دهید. از هنرجویان بخواهید در گروه‌های دونفره روش‌های اندازه‌گیری دور سر را تمرین کنند و اندازه‌ها را جهت ثبت در منحنی رشد یادداشت نمایند.

فعالیت ۸

سیس روش اندازه‌گیری دور بازو را توضیح دهید و توجه هنرجویان را به نکته (پیام) مهم جلب کنید. برای اجرای اندازه‌گیری دور بازو، وسایل مورد نیاز (متر، ماکت نوزاد) را آماده کنید و مراحل اندازه‌گیری دور بازو را با استفاده از ماکت نوزاد انجام دهید از هنرجویان بخواهید در گروه‌های دونفره روش‌های اندازه‌گیری دور بازو را تمرین کنند و اندازه‌ها را جهت ثبت در منحنی رشد یادداشت نمایند.

فعالیت ۹

با هماهنگی از یک مرکز بهداشتی درمانی به همراه هنرجویان بازدید تدارک ببینید. به هنرجویان یادآور شوید از نحوه تن‌سنجی کودک و مشکلات مربوط به آن گزارشی تهیه کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. در پایان نمایشگاهی از بروشورهای تهیه شده هنرجویان در کارگاه تشکیل دهید.

فعالیت ۱۰

با توضیح چاقی و محاسبه نمایه توده بدنی براساس فرمول از هنرجویان بخواهید فعالیت مربوط را انجام دهند. با مراجعه به کتاب همراه هنرجو وضعیت چاقی کودک را بررسی کنند و در کلاس ارائه دهند.

۶-۲- هدف توانمندسازی: کارت پایش رشد کودک را توضیح دهد.

فعالیت ۱۱

از هنرجویان بخواهید به شکل‌های ۱۰ و ۱۱ توجه کنند و در مورد قسمت‌های مختلف کارت پایش دختران و پسران گفت‌وگو کنند و در مورد اهمیت تنظیم کارت پایش رشد نظرات خود را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۲

از هنرجویان بخواهید اندازه‌های قد و وزن کودک موردنظر را روی کارت پایش ثبت نمایند و بعد از ثبت منحنی رشد، آن را رسم کنند.

فعالیت ۱۳

از هنرجویان بخواهید اندازه‌های قد و وزن کودک موردنظر را روی کارت پایش ثبت نمایند و بعد از رسم منحنی رشد، آن را با توجه به شکل ۱۲، تفسیر کنند.

بعد از انجام این فعالیت کارت واکسیناسیون کودکان را برای آنها توضیح دهید و واکسن پنج‌گانه را که جدیداً در برنامه ایمن‌سازی اضافه شده است بیشتر توضیح دهید.

دانستنی‌های
هنرآموز

هموفیلوس آنفلوانزا نوع ب (Hib) چیست؟ چه بیماری را موجب می‌شود؟ هموفیلوس آنفلوانزا نوع ب یک باکتری است و با Hib که حروف مخفف ابتدای نام آن است نشان داده شده و موجب عفونت‌های شدید می‌شود از جمله:

- مننژیت باکتریایی - التهاب غشایی که نخاع و مغز را پوشانده و محافظت می‌کند. این بیماری بسیار خطرناک / کشنده است .
- پنومونی - عفونت ریه ها
- سپتی سمی - انتشار باکتری بیماری زا در خون
- آرتريت سبتیک - عفونت چرکی مفصل
- التهاب اپی گلوت - التهاب اپی گلوت (ناحیه اطراف تارهای صوتی) و انسداد مجاری هوایی

فعالیت ۱۴

از هنرجویان بخواهید در مورد انواع واکسن کودکان از منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت کارت آموزشی در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۵

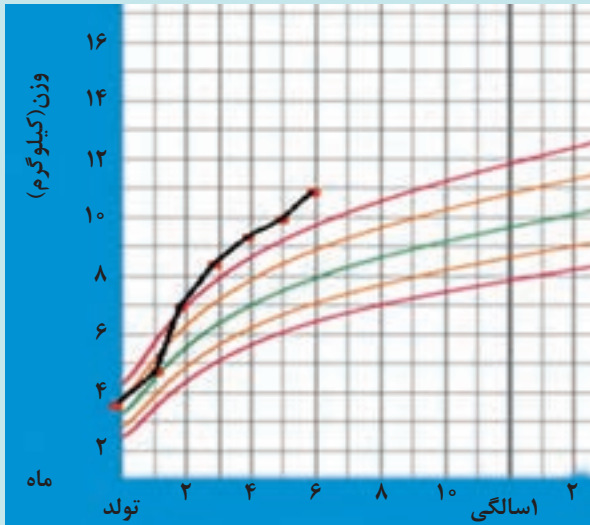
با هماهنگی مراکز بهداشتی - درمانی یک بازدید ترتیب دهید و در مورد اجرای واکسیناسیون گزارشی تهیه کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

۷-۲- هدف توانمندسازی: پایش رشد کودک را کنترل کند.

ابتدا با مشارکت هنرجویان و سنجش دانسته‌های هنرجویان با روش پرسش و پاسخ، نحوه ثبت منحنی رشد و تفسیر آن را یادآوری کنید. سپس آنها را برای انجام فعالیت ۱ هدایت کنید.

این فعالیت انفرادی است. لازم است به تعداد هنرجویان منحنی رشد را تهیه نمایید. از آنها بخواهید اندازه‌های کودک فرضی را بر روی منحنی رشد ثبت نمایند. بر انجام ثبت اندازه‌ها توسط آنها نظارت نمایید تا درست انجام دهند. سپس از آنها بخواهید اندازه‌های ثبت شده را به هم وصل نمایند و منحنی رشد را رسم نمایند. برای اطمینان از صحت ثبت اندازه‌ها به منحنی زیر توجه کنید.

بعد از رسم منحنی، از هنرجویان بخواهید با توجه به چهار حالت منحنی، آن را تفسیر نمایند و تفسیر خود را بنویسند. هر هنرجو بعد از نوشتن تفسیر خود از منحنی رسم شده، آن را در کلاس ارائه دهد. بعد از جمع‌بندی منحنی رسم شده در فعالیت ۱، برای افزایش مهارت ثبت، ترسیم منحنی رشد و تفسیر آن، از هنرجویان بخواهید فعالیت ۲ را بر اساس تجربه خود در انجام فعالیت ۱، انجام دهند.

این فعالیت به صورت فردی و گروهی می‌تواند انجام گیرد. ابتدا از هنرجویان بخواهید دو کارت پایش مربوط به کودکان دختر و پسر را رسم کنند و منحنی‌های رشد مربوط به هر کودک را با توجه به چهار حالت مربوط، تفسیر کنند و تفسیرها را با هم مقایسه کنند و با ارائه دلایل، به سؤالات مربوط پاسخ دهند.

۸-۲- هدف توانمندسازی: پرونده سلامت کودک را توضیح دهد.

فعالیت ۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، در مورد اهمیت و ضرورت تنظیم پرونده سلامت کودک در مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نظرات خود را با نمودار ۱ مقایسه کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با استفاده از نظرات هنرجویان و تجربیات و با مشارکت آنها به توضیح نمودار ۱ بپردازید.

فعالیت ۲

هنرجویان را هدایت کنید تا در گروه‌های کلاسی خود در مورد محتویات پرونده کودک گفت‌وگو کنند و نتایج نظرات خود را با گروه‌های دیگر و سپس با نمودار ۲ مقایسه کنند. با استفاده از نظرات و تجربیات هنرجویان و با مشارکت آنها به توضیح نمودار ۲ بپردازید. نمونه جداول را با توجه به محتویات پرونده کودک معرفی کنید و آنها را هدایت کنید تا بتوانند با در نظر گرفتن پرونده فرضی، طرز تکمیل این جداول را یاد بگیرند.

فعالیت ۳

از هنرجویان بخواهید با توجه به آنچه در مورد پرونده کودک آموخته‌اند در مورد تأثیر آگاهی از سوابق بیماری‌های کودک (اختلالات شنوایی و بینایی، . . .) بر برنامه‌های مراقبتی مهد کودک، تحقیق کنند و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهند.

نمونه پرونده پیشنهادی که در قسمت بیشتر بدانید آورده شده است را به هنرجویان معرفی کنید و نحوه تکمیل آن را توضیح دهید.

۹-۲- هدف توانمندسازی: پرونده کودک را بررسی کند.

فعالیت ۴

با جمع‌بندی نظرات هنرجویان و با مشارکت آنها، مراحل تکمیل پرونده کودک را در مرکز پیش از دبستان توضیح دهید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود با توجه به مراحل هشت‌گانه تکمیل پرونده، یک پرونده برای کودک فرضی ۴ ساله تکمیل نمایند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۵

هنرجویان را راهنمایی کنید در گروه‌های درسی خود، با توجه به موارد بررسی پرونده، پرونده کودک فرضی ۴ ساله‌ای را که تکمیل نموده‌اند را بررسی کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

با هماهنگی، بازدیدی از یک مهد کودک به اتفاق هنرجویان خود ترتیب دهید و از هنرجویان بخواهید نمونه پرونده یک کودک را مشاهده کنند و محتویات آن را بر اساس سه مرحله بررسی پرونده، به صورت یک گزارش در کلاس ارائه دهند.

برای انجام بازدید مؤثرتر به نکات زیر توجه کنید:

- ابتدا نحوه اندازه‌گیری، قد، دور سینه و دور سر کودک را با هنرجویان مرور کنید.
  - هنرجویان معاینه‌های مربوط به پایش رشد را حداقل برای یک کودک با نظارت کارکنان بهداشتی واحد انجام دهند.
  - هنرجویان را راهنمایی کنید تا با مادر آن کودک مصاحبه کنند.
- هنگام بررسی کارت پایش رشد کودک به موارد سن، وزن، قد، اندازه‌های دور سر، تغذیه کودک، بیماری‌ها از بدو تولد، واکسن‌های تزریق شده، وضعیت تکامل کودک، تعداد مراجعه به مرکز بهداشتی از بدو تولد تا کنون، منحنی رشد کودک، وضعیت کلی سلامت کودک و سایر موارد لازم در بررسی توجه کنید.

واحد یادگیری ۳: کنترل بیماری‌های شایع کودکان

این قسمت سومین واحد یادگیری درس مراقبت از سلامت کودک است. ساعت آموزش این واحد ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. آموزش در کلاس درس، کارگاه بهداشت و ایمنی و بازدید از مراکز درمانی انجام می‌شود.

بسته آموزشی این واحد یادگیری شامل کتاب درسی، نرم‌افزار، فیلم آموزشی، پوسترهای آموزشی، کتاب همراه هنرجو و راهنمای هنرآموز می‌باشد. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۶۰٪ عملی و ۴۰٪ نظری است.

کلید واژه: بیماری، میکرو ارگانیسم‌های بیماری‌زا، عفونت، آلودگی، ویروس، قارچ، باکتری، انگل، آغازیان، پیشگیری
شناسایی، جداسازی، مراقبت از کودک بیمار، اطلاع رسانی، معیارهای بازگشت بیمار به مهد، سنجش دمای بدن
ارجاع، ارجاع فوری، گزارش دهی
ابزار: نرم‌افزار، رایانه، پوستر
فضا: کلاس، کارگاه بهداشت و ایمنی، مراکز درمانی، سایت

۱-۳- هدف توانمندسازی: بیماری‌های عفونی شایع در کودکان را توضیح دهد.

ابتدا هنرجویان را گروه‌بندی کنید. درس را با بیان یک پیام مرتبط با هدف درس یعنی بیماری‌های شایع عفونی کودکان و معرفی آن آغاز کنید و هنرجویان را برای انجام فعالیت ۱ راهنمایی کنید.

فعالیت ۱

این هدف برای معرفی و آشنایی با محتوای کلی هدف توانمندسازی درس است. با طرح سوالات مورد نظر، گروه‌های کلاسی را به بحث و گفت‌وگو هدایت کنید. (ارزشیابی تشخیصی) با جمع‌بندی نظرات گروه‌های کلاسی در این مورد، سطح اطلاعات هنرجویان مشخص می‌شود. سپس با این جمع‌بندی موضوع بیماری‌های

عفونی را در کلاس با آنها به بحث بگذارید و با نمایش نمودار ۱، ضرورت و اهمیت آشنایی با بیماری‌های شایع در کودکان را با مشارکت هنرجویان توضیح دهید و از نظرات آنها در جمع‌بندی استفاده نمایید.

فعالیت ۲

برای انجام این فعالیت بهتر است بیماری‌هایی انتخاب شود که هنرجویان با آن آشنایی دارند. سپس با توجه به نمودار و بیماری موردنظر، موارد آن بحث شود. از گروه‌های کلاسی بخواهید نتیجه گفت‌وگو را در کلاس ارائه دهند. سپس با جمع‌بندی نظرات آنها عوامل بیماری‌زا را با استفاده از مطالب قسمت تعریف اصطلاحات، توضیح دهید. با نمایش نمودار ۲ (انواع عوامل بیماری‌زا) و استفاده از بحث‌های گروهی، جمع‌بندی نظرات و استفاده از دانستنی‌های بیشتر، از مطالب زیر می‌توانید استفاده کنید.

دانستنی‌های هنرآموز

میکروارگانسیم‌ها (موجودات ریز) به دو دسته غیر بیماری‌زا و بیماری‌زا تقسیم می‌شوند. میکروارگانسیم‌های غیر بیماری‌زا باعث می‌شود که جسد حیوانات زنده و گیاهان خشک شده تجزیه شوند و به خاک تبدیل گردند. این کار باعث می‌شود از آلودگی محیط زیست جلوگیری شود. میکروارگانسیم‌های غیر بیماری‌زا کمک‌های دیگری هم در زندگی انسان‌ها می‌کنند. مثلاً باعث تبدیل شیر به ماست می‌شوند یا باعث می‌شوند خمیر برای نان پختن آماده شود و خیلی از واکنش‌های مربوط به تغذیه را انجام می‌دهند. برخی دیگر از میکروارگانسیم‌ها باعث ایجاد بیماری در انسان‌ها و حیوانات می‌گردند که در این واحد یادگیری به آن پرداخته می‌شود.

فعالیت ۳

از هنرجویان بخواهید با توجه به شکل ۱، تجربیات خود از بیماری اوربون را با نتیجه‌گیری از توضیحات قبلی در کلاس ارائه دهند. نظرات را جمع‌بندی کنید و با توجه به شکل ۲ و نمودار ۳، انواع بیماری‌های ویروسی را با مشارکت آنها و بیان مثال‌هایی عینی (که هم در متن و هم در شکل ۳ آمده است) معرفی کنید. برای دانستنی‌های بیشتر می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید.

ویروس

عامل عفونی بسیار ریزی می‌باشند و بسیار کوچک‌تر از باکتری است و با میکروسکوپ الکترونیکی قابل مشاهده است. ساختمان ویروس‌ها بسیار ساده است و قطعه‌ای از نوکلئیک اسید است. ویروس‌های بیماری‌زا بعد از ورود به بدن انسان شروع به ازدیاد و تکثیر می‌کنند و باعث التهاب در بافت‌های مختلف بدن می‌گردند.

بیماری‌های ویروسی

شیوع بیماری‌های ویروسی در دوره کودکی از سایر دوره‌ها بیشتر است و شایع‌ترین بیماری‌های عفونی در کودکان به‌شمار می‌روند. داروهایی مانند آنتی‌بیوتیک‌ها که

برای از بین بردن باکتری‌ها به کار می‌روند بر روی این بیماری‌ها مانند سرخک، فلج اطفال، هاری مؤثر نیستند. امروزه با استفاده از واکسیناسیون بسیاری از بیمارهای ویروسی ریشه کن و یا مهار شده‌اند. از جمله آبله که در دنیا ریشه کن شده است و سرخک و فلج اطفال در حال مهار شدن می‌باشند.

فعالیت ۴

از هنرجویان بخواهید مشاهدات خود را از بیماری دیفتری در کلاس ارائه دهند و نشانه‌های این بیماری را با توجه به نظرات هنرجویان جمع‌بندی کنید و بیماری‌های باکتریایی را مطرح نمایید. سپس با مشارکت آنها به توضیح این بیماری‌ها بپردازید و توجه آنها را به شکل ۳ جلب نمایید و به معرفی انواع بیماری‌های باکتریایی با توجه به نمودار ۴ و اشاره به روش درمان آنها، بپردازید. برای دانستن‌های بیشتر خود می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید.

فواید باکتری‌ها

اگرچه بعضی از باکتری‌ها عامل فساد مواد غذایی و بیماری هستند، اما بسیاری از باکتری‌ها مفیدند:

- باکتری‌ها در تهیه و پردازش فرآورده‌های غذایی و شیمیایی نقش دارند.
- در شناسایی و استخراج معادن و پاک‌سازی محیط زیست کاربرد دارند.
- مواد خوراکی مانند ماست، پنیر و سرکه و نوشیدنی‌هایی مانند دلستر، حاصل فعالیت باکتری‌های تخمیرکننده است.
- استون و بوتانول مواد شیمیایی هستند که انواعی از باکتری‌های گونه کلستریدیوم آنها را می‌سازند.
- باکتری‌های داخل روده خیلی از ویتامین‌ها (مانند ویتامین K) را می‌سازند که خود بدن قادر به ساختن آنها نیستند.
- بسیاری از باکتری‌ها نیز به عنوان عوامل افزایش دهنده رشد گیاهان هستند و رشد گیاهان را بهبود می‌بخشند.
- باکتری‌ها در پاک‌سازی آب‌ها و خاک‌های آلوده به آلاینده‌های نفتی و شیمیایی کاربرد وسیعی دارند.

بیماری‌های باکتریال: بیماری‌های باکتریال در اثر هجوم باکتری‌ها به بافت‌های مختلف بدن و تکثیر و ازدیاد آنها در آن محل ایجاد می‌شود. مهم‌ترین عوامل ایجادکننده این بیماری شامل سن، جنس، نژاد، داشتن مصونیت قبلی (واکسیناسیون)، تغذیه، تعداد و نوع باکتری، راه ورود باکتری، وجود عوامل مساعدکننده مانند سوءتغذیه است.

پیشگیری از عفونت‌های باکتریال در کودکان بسیار مهم است، زیرا سبب کاهش مرگ و میر در آنها می‌شود. امروزه با استفاده از آنتی‌بیوتیک‌ها بسیاری از بیماری‌های باکتریال را می‌توان درمان کرد و یا آنها را تحت کنترل قرار داد.

فعالیت ۵

از هنرجویان بخواهید از منابع علمی معتبر جست‌وجو کنند و با توجه به آنچه در مورد بیماری‌های ویروسی و باکتریایی تاکنون آموخته‌اند و بر اساس دستورالعمل تهیه بروشور، نتایج جست‌وجوی خود را در قالب بروشور در کلاس ارائه دهند. بروشورهای آنها را جمع‌آوری کنید و در کتابخانه کلاس قرار دهید.

فعالیت ۶

از هنرجویان بخواهید اگر تاکنون کودک مبتلا به برفک دهان دیده‌اند، مشاهدات خود را از بیماری برفک، در کلاس ارائه دهند و نشانه‌های این بیماری را با توجه به نظرات هنرجویان جمع‌بندی کنید و به معرفی بیماری‌های قارچی بپردازید. سپس با مشارکت آنها به توضیح این بیماری‌ها بپردازید و توجه آنها را به شکل ۶ و ۷ جلب نمایید و به معرفی انواع بیماری‌های قارچی با توجه به نمودار ۵ و اشاره به روش درمان آنها، بپردازید. برای دانستنی‌های بیشتر خود می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید.

دانستنی‌های هنرآموز

بیماری‌های قارچی: این بیماری‌های عفونی از انسان، حیوان، اشیا و گیاهان آلوده به فرد در معرض خطر منتقل می‌شود. شایع‌ترین بیماری‌های قارچی، بیماری‌های قارچی پوست می‌باشند که در لبه‌های سطحی و میانی پوست، موجب بروز ضایعات پوسته دار با لبه‌های برجسته می‌شود که با گذشت زمان دایره‌ای شکل شده و با خارش همراه‌اند.

عفونت‌های قارچی واگیردار بوده و از فردی به فرد دیگر، از حیوان به انسان و از خاک به انسان منتقل می‌شود. قارچ‌ها در پوست، مو و ناخن انسان‌ها و حیوانات وجود دارند و یا در خاک یافت می‌شود. قارچ‌ها به درمان‌های موضعی پاسخ می‌دهند و معمولاً با کرم‌های ضد قارچ در مدت دو هفته درمان می‌شوند. ولی در مواردی که این عفونت‌ها به درمان‌های موضعی پاسخ ندهند، پزشک از داروهای خوراکی و قرص جهت درمان استفاده می‌کند. برای بهبود عفونت‌های قارچی، باید رطوبت و گرمای بدن را به حداقل برسانید. از لباس‌های تنگ نباید استفاده کرد. چربی پوست باید به حداقل رسیده باشد و فرد کمتر در معرض نور آفتاب قرار گیرد. آغازیان: این جانداران از نظر زیست‌محیطی بسیار حائز اهمیت هستند. برخی از آنها که فتوسنتز کننده‌اند و در آب‌های دریا، دریاچه‌ها و یا رودخانه‌ها زندگی می‌کنند، موجب غنی شدن آب از مواد غذایی و اکسیژن می‌شوند. آغازیان به دو گروه آغازیان جانورمانند و آغازیان گیاهمانند تقسیم می‌شوند. آغازیان جانورمانند به صیادان تک‌سلولی معروف‌اند. طرز تغذیه و اندامک‌های درون سلولی آنها بیشتر به ویژگی‌های سلول‌های جانوری شباهت دارند.

فعالیت ۷

بعد از جمع‌بندی نظرات هنرجویان در مورد بیماری‌های آغازیان جانورمانند، از آنها بخواهید به شکل ۸ توجه نمایند و تجربیات خود را از بیماری سالک در کلاس ارائه دهند. مشاهدات آنها را جمع‌بندی نمایید و موضوع آغازیان جانورمانند را با جلب توجه آنها به شکل ۹ مطرح کنید. سپس با مشارکت آنها و با استفاده از نمودار ۶ به توضیح انواع بیماری‌هایی که آغازیان ایجاد می‌کنند و اشاره به روش درمان آنها، بپردازید.

فعالیت ۸

از هنرجویان بخواهید با دقت به شکل ۱۰ و ۱۱ نگاه کنند و اگر تاکنون کودک یا فرد مبتلا به شپش سر دیده‌اند، تجربیات خود را از این بیماری، در کلاس ارائه دهند و نشانه‌های این بیماری را با توجه به نظرات هنرجویان جمع‌بندی کنید و به معرفی بیماری‌هایی که انگل باعث ایجاد آنها می‌شود، پردازید. سپس با مشارکت آنها به توضیح این بیماری‌ها پردازید و توجه آنها را به شکل ۱۲، ۱۳ و ۱۴ جلب نمایید و به معرفی انواع بیماری‌های انگلی با توجه به نمودار ۷ و اشاره به روش درمان آنها، پردازید. برای دانستنی‌های بیشتر می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید.

دانستنی‌های
هنرآموز

انگل: آنکلی که گیاه یا حیوانی که بر روی یا داخل بدن موجود زنده دیگری زندگی نماید و از این زندگی فایده می‌برد و یا تغذیه می‌کند، گفته می‌شود. زندگی انگلی عبارت است از یکی از اشکال هم‌زیستی فیزیولوژیکی بین دو حیوان از دو جنس مختلف که یکی از آنها (انگل) معمولاً کوچک‌تر و ضعیف‌تر بوده و در سطح یا داخل بدن جنس قوی‌تر (میزبان) زندگی و تغذیه می‌کند و در بدن او ایجاد اختلال می‌نماید. این هم‌زیستی ممکن است دائم یا موقت باشد.

بیماری‌های انگلی: این بیماری‌ها در اثر ورود انگل به بدن ایجاد می‌شوند:

۱ انگل‌های تک سلولی مانند ژیا ردیا: از راه آب و غذا وارد دستگاه گوارش می‌شوند و در آنجا شروع به تکثیر و فعالیت می‌کنند.

۲ انگل‌های پر سلولی مانند آسکاریس، اکسیور (کرمک) و ... که از راه مواد غذایی، لیسبه آلوده و خاک وارد دستگاه گوارش جانداران می‌شوند.

۳ انگل‌های مالاریا و لیشمانیا: از طریق پوست و در اثر گزیده شدن توسط پشه‌های آلوده به بدن وارد می‌شوند.

۴ انگل شپش سر و گال: از طریق پوست و موی سر به بدن وارد می‌شوند. پیشگیری: برای پیشگیری از بیماری‌های انگلی شناخت دقیق سیر تکامل انگل در بدن انسان و خارج از آن لازم و ضروری است. سیر تکاملی انگل‌ها به خصوص کرم‌ها متفاوت هستند. برخی از انگل‌ها مانند کرمک (اکسیور) میزبان دیگری غیر از انسان ندارند و تمام مراحل زندگی را در بدن انسان می‌گذرانند، برخی دیگر مانند تنیاهای قسمتی از سیر تکاملی زندگی خود را در عضلات بدن گاو می‌گذرانند و در اثر بی‌احتیاطی انسان و خوردن گوشت گاو نیم پز وارد دستگاه گوارش وی می‌شوند. حیوانات اهلی از قبیل گاو، گوسفند، خوک، سگ و گربه در انتقال بسیاری از انگل‌ها به انسان نقش عمده دارند.

فعالیت ۹

از هنرجویان بخواهید در منابع علمی معتبر جست‌وجو کنند و با توجه به آنچه در مورد بیماری‌های قارچی و انگلی تاکنون آموخته‌اند و بر اساس دستورالعمل تهیه بروشور، نتایج جست‌وجوی خود را در قالب بروشور در کلاس ارائه دهند. بروشورهای آنها را جمع‌آوری کنید و در کتابخانه کلاس قرار دهید.

۲-۳- هدف توانمندسازی: بیماری‌های مزمن دوران کودکی را توضیح دهد.

ابتدا هنرجویان را گروه‌بندی کنید. درس را با بیان یک پیام مرتبط با هدف درس یعنی بیماری‌های شایع مزمن کودکان و معرفی آن آغاز کنید و هنرجویان را برای انجام فعالیت ۱ راهنمایی کنید.

فعالیت ۱۰

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، وضعیت معصومه را مطالعه کنند و با شرکت در گروه آنها را به یافتن پاسخ سؤالات تشویق نمایید. پاسخ‌های هنرجویان را جمع‌بندی کنید و با استفاده از نظرات آنها، بیماری‌های مزمن را تعریف کنید و مهم‌ترین بیماری‌های مزمن دوران کودکی را با توجه به نمودار ۸ معرفی کنید. و آنها را برای انجام فعالیت ۱۲ راهنمایی نمایید.

فعالیت ۱۱

از گروه‌های کلاسی بخواهید با جست‌وجو در منابع علمی و معرفی این منابع به آنها در مورد سه بیماری به انتخاب گروه، کارت آموزشی از این بیماری‌ها تهیه نمایند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان به توضیح تأثیرات بیماری‌های مزمن بر کودکان بپردازید.

دانستنی‌های
هنرآموز

برای دانستنی‌های بیشتر می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید:
ویژگی‌های بیماری‌های مزمن عبارت‌اند از:
الف) دائمی باشند.

ب) پس از آنها ناتوانی بر جای بماند.

ج) به سبب تغییرات بیماری، عارضه‌ای بازگشت‌ناپذیر ایجاد شده باشند.

د) باز توانی بیمار آموزش‌های ویژه لازم داشته باشند.

هـ) مدت زیادی سرپرستی، مشاهده یا مراقبت لازم داشته باشند.

فعالیت ۱۲

از هنرجویان بخواهید وضعیت سعید را با دقت مطالعه کنند و سؤالات مربوط را پاسخ دهند. با جمع‌بندی نظرات ارائه شده گروه‌ها و هدایت آنها به مشاهده شکل ۱۶ و با شرکت آنها به توضیح سرطان در کودکان بپردازید.

فعالیت ۱۳

با توجه به شیوع بیماری سرطان در کودکان، این بیماری مزمن در این قسمت آورده شده است. از هنرجویان بخواهید در گروه‌های درسی با استفاده از مشاهدات و اطلاعات خود در مورد علائم و نشانه‌های کودک مبتلا به سرطان گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان نشانه‌های احتمالی و هشدار را از هم تفکیک کنید. سپس آنها را به مشاهده نمودار ۹، هدایت کنید و در مورد نشانه‌های احتمالی سرطان و با مشارکت آنها گفت‌وگو کنید. آنها را توضیح دهید. در مورد نشانه‌های هشدار این بیماری در کودکان با استفاده از نمودار ۱۰ با هنرجویان گفت‌وگو کنید.

۳-۳- هدف توانمندی: **علائم شایع بیماری‌های کودکان را توضیح دهد.**

فعالیت ۱۴

با توجه به اهمیت نشانه شناسی در شناخت، پیشگیری و مراقبت به موقع از کودک بیمار، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد اهمیت نشانه‌شناسی بیماری‌ها با تأکید بر نشانه‌شناسی در کودکان گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها به گفت‌وگو و توضیح در مورد نشانه‌های شایع بیماری‌ها در کودکان با استفاده از نمودار ۱۲ پردازید.

در اینجا لازم است به ابهامات هنرجویان در زمینه علائم و بیماری‌های شایع کودکان مانند اسهال، کم‌خونی، یرقان و... که آیا اینها علامت بیماری یا یک بیماری هستند، به این صورت پاسخ دهید که در این قسمت اینها به‌عنوان علامت بیماری‌ها می‌باشند ولی هر کدام می‌توانند به‌صورت یک بیماری ظاهر شوند. در این قسمت از تجربیات هنرجویان برای توضیح کامل‌تر استفاده نمائید.

فعالیت ۱۵

از هنرجویان بخواهید با توجه به اهمیت نشانه‌های شایع بیماری‌ها در کودکان در گروه‌های کلاسی، در مورد تجربه‌های خود از این نشانه‌ها گفت‌وگو کنند. نظرات ارائه شده را با مشارکت هنرجویان جمع‌بندی کنید.

فعالیت ۱۶

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی جهت تکمیل جدول با استفاده از آنچه تاکنون آموخته‌اند، بیماری‌های مرتبط را با توجه به نوع علامت بنویسند.

فعالیت ۱۷

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با استفاده از منابع علمی و آموخته‌های خود در مورد نشانه‌های شایع بیماری‌های کودکان، جست‌وجو کنند و نتیجه را به‌صورت بروشوری تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۸

با هدایت هنرجویان به انجام فعالیت ۱۸، آنها را برای بحث در مورد آشنایی با نحوه سربایت بیماری‌های عفونی آماده کنید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد تجربه‌های خود از نحوه ابتلا به بیماری‌های مسری گفت‌وگو کنند. با جمع‌بندی نظرات آنها و با استفاده از نمودار ۱۳، دلایل ابتلا به بیماری‌های مسری و راه‌های انتقال بیماری‌ها را توضیح دهید. سپس نمودار ۱۴ که زنجیره انتقال بیماری را نشان می‌دهد به هنرجویان به بحث بگذارید و با مثالی از یک بیماری مانند سرماخوردگی و... زنجیره انتقال این بیماری در کودکان یک مرکز پیش دبستانی را بر اساس حلقه‌های سه‌گانه توضیح دهید.

فعالیت ۱۹

بعد از جمع‌بندی نظرات هنرجویان در مورد زنجیره انتقال بیماری‌ها و توضیح حلقه‌های این انتقال، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در این مورد گفت‌وگو کنند و تجربیات خود را در این مورد ارائه دهند. بعد از جمع‌بندی نظرات هنرجویان در این قسمت، با مثالی مانند بیماری سرماخوردگی یا هر بیماری مسری دیگر با در نظر گرفتن منشأ میکروارگانیزی (ویروس سرماخوردگی)، راه انتقال بیماری از کودک اول به کودک دوم (میزبان جدید) و در نتیجه ابتلای کودک دوم به سرماخوردگی و... در مورد راه‌های قطع ارتباط حلقه‌های این بیماری مسری با آنها گفت‌وگو کنید و توضیح دهید که چگونه در هر حلقه می‌توان شیوع بیماری را کنترل کرد.

فعالیت ۲۰

با جمع‌بندی نظرات هنرجویان و جهت اهمیت آشنایی آنها با راه‌های سرایت بیماری‌ها، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، با توجه به نمودار ۱۵، در مورد راه‌های انتقال بیماری‌های مسری کودکان گفت‌وگو کنند. با مشارکت آنها و استفاده از نظرات آنها راه‌های چهارگانه انتقال بیماری‌ها را توضیح دهید.

فعالیت ۲۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد راه‌های انتقال (حلقه‌های انتقال) یک بیماری مسری و شایع در کودکان و مهار (قطع) حلقه‌ها از منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت روزنامه‌دیواری در کلاس ارائه دهند.

۴-۳- هدف توانمندسازی:

فهرستی از عوامل بیماری‌زای شایع در کودکان را تهیه کنند.

فعالیت ۲۲

با مشارکت هنرجویان و با استفاده از پرسش و پاسخ و مروری به آنچه در مورد بیماری‌های ویروسی آموخته‌اند با استفاده از منابع علمی معتبر، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی جدول ۲ را تکمیل کنند و پاسخ‌های خود را ارزشیابی کنند. از هنرجویان بخواهید گروه‌ها جدول تکمیل شده را در کلاس ارائه نمایند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، آنها را برای انجام فعالیت ۲۳ راهنمایی کنید.

فعالیت ۲۳

با تکمیل جدول ۲ در مورد بیماری‌های ویروسی، از آنها بخواهید تجربیات خود از یک بیماری ویروسی را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۴

با مشارکت هنرجویان و با استفاده از پرسش و پاسخ و مروری به آنچه در مورد بیماری‌های باکتریایی آموخته‌اند، از آنها بخواهید با استفاده از منابع علمی معتبر در گروه‌های کلاسی جدول ۳ را تکمیل کنند و پاسخ‌های خود را ارزشیابی کنند. از هنرجویان بخواهید گروه‌ها جدول تکمیل شده را در کلاس ارائه نمایند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، آنها را برای انجام فعالیت ۲۵ راهنمایی کنید.

فعالیت ۲۵

با تکمیل جدول ۳ در مورد بیماری‌های باکتریایی، از آنها بخواهید تجربیات خود از یک بیماری باکتریایی را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۶

با مشارکت هنرجویان و با استفاده از پرسش و پاسخ و مروری به آنچه در مورد بیماری‌های قارچی آموخته‌اند، از آنها بخواهید با استفاده از منابع علمی معتبر در گروه‌های کلاسی جدول ۴ را تکمیل کنند و پاسخ‌های خود را ارزشیابی کنند. از هنرجویان بخواهید گروه‌ها جدول تکمیل شده را در کلاس ارائه نمایند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، آنها را برای انجام فعالیت ۲۷ راهنمایی کنید.

فعالیت ۲۷

با تکمیل جدول ۴ در مورد بیماری‌های قارچی، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی تصاویری از بیماری‌های قارچی را از منابع معتبر علمی جست‌وجو کنند و با استفاده از این تصاویر، پوستری که در آن نام عامل بیماری‌زا و محل درگیری بدن نشان داده شده تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۸

با مشارکت هنرجویان و با استفاده از پرسش و پاسخ و مروری به آنچه در مورد بیماری‌های ناشی از آغازیان جانور آموخته‌اند، از آنها بخواهید با استفاده از منابع علمی معتبر در گروه‌های کلاسی جدول ۵ را تکمیل کنند و پاسخ‌های خود را ارزشیابی کنند. از هنرجویان بخواهید گروه‌ها جدول تکمیل شده را در کلاس ارائه نمایند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، آنها را برای انجام فعالیت ۲۹ راهنمایی کنید.

فعالیت ۲۹

با تکمیل جدول ۵ در مورد بیماری‌های ناشی از آغازیان جانور مانند، از آنها بخواهید تجربیات خود از یک بیماری ناشی از آغازیان جانور مانند را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۳۰

با مشارکت هنرجویان و با استفاده از پرسش و پاسخ و مروری به آنچه در مورد بیماری‌های انگلی آموخته‌اند، از آنها بخواهید با استفاده از منابع علمی معتبر در گروه‌های کلاسی جدول ۶ را تکمیل کنند و پاسخ‌های خود را ارزشیابی کنند. از هنرجویان بخواهید گروه‌ها جدول تکمیل شده را در کلاس ارائه نمایند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، آنها را برای انجام فعالیت ۳۱ راهنمایی کنید.

فعالیت ۳۱

با تکمیل جدول ۶ در مورد بیماری‌های انگلی، از آنها بخواهید تجربیات خود از یک بیماری انگلی را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۲

از هنرجویان بخواهید بر اساس آنچه تاکنون در مورد بیماری مختلف آموخته‌اند، در گروه‌های کلاسی، هر گروه یک بیماری را بر حسب علت آن انتخاب کنند و مشخصات بیماری را به صورت نمایش اجرا کنند.

۵-۳- هدف توانمندسازی:

مراقبت کوتاه مدت از کودک بیمار را توضیح دهد.

روند نمای مراقبت از کودک بیمار را با استفاده از وسایل سمعی - بصری مانند پوستر یا ویدئو پروژکتور در کلاس به نمایش در آورید. از هنرجویان بخواهید با دقت به این روندنا توجه کنند. با استفاده از روش پرسش و پاسخ، به مرور مبحث گذشته و بیان خلاصه‌ای از آن (پیشگیری از بیماری‌ها) که اولین مرحله روند نما یعنی شناسایی، پردازید. سپس از آنها بخواهید به دقت به شکل ۱ نگاه کنند و در مورد بیماری مریم در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو کنند و روند نمای آن را ارائه دهند.

فعالیت ۱

با جمع‌بندی نکات مهم نظرات هنرجویان در مورد فعالیت ۱ که هدف مرور مبحث شناسایی بود با مشارکت هنرجویان در مورد جداسازی کودک بیمار از سایر کودکان و ارائه تعریفی از جداسازی که مرحله دوم روند نمای مراقبت از کودک بیمار است پردازید. با نتیجه‌گیری از بحث جداسازی کودک بیمار را توضیح دهید و گروه‌های سنی متفاوت کودکان را جهت اجرای جداسازی معرفی کنید. سپس در مورد اهمیت جداسازی کودکان در پیشگیری از بیماری‌ها توضیح دهید و از هنرجویان بخواهید با توجه به شکل ۲ و گفت‌وگو در مورد آنها، علایمی که باعث جداسازی کودک بیمار از سایر کودکان می‌شود را با توجه به آنچه که در قسمت قبل خوانده‌اند را فهرست کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲

در ادامه به بحث در مورد علائم مهم بیماری‌های مزمن که نیاز به جداسازی دارند پردازید. با یادآوری مطالب قسمت قبل، هنرجویان را به بیان تجربیات خود در زمینه علایم و نشانه‌ها هدایت کنید. سپس با مشارکت آنها، وظایف مربی در برابر کودکان مبتلا به این بیماری را توضیح دهید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با مراجعه به منابع علمی معتبر در مورد علائم بیماری‌های واگیردار و مزمن و نحوه مراقبت از کودکان مبتلا جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهند. می‌توانید برخی از منابع را که در پایان این کتاب آمده است را به آنها جهت انجام این فعالیت معرفی کنید. توجه آنها را به نکاتی که در موقع تحویل کودک بیمار به اولیا لازم است رعایت کنند، جلب نمایید.

فعالیت ۳

فعالیت ۴

با هماهنگی به همراه هنرجویان از یک مرکز درمانی کودکان بازدید کنید. با یک کودک بیمار و اولیای آن در مرکز مصاحبه‌ای در حضور هنرجویان ترتیب دهید از آنها بخواهید، تمام پرسش‌ها و پاسخ‌ها را یادداشت کنند. با هدایت شما آنها باید ضمن پرسش و پاسخ بتوانند درک درستی از رنج‌ها و نیازهای یک کودک مبتلا به بیماری مزمن پیدا کنند. از هنرجویان بخواهید اگر سؤالی دارند از کودک و والدین او بپرسند. پس از اتمام مصاحبه جدول خود را در مورد دو بیماری مزمن تکمیل نمایند.

دانستنی‌های
هنرآموز

برای تکمیل توضیحات خود می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمائید.
از یک کودک مبتلا به بیماری مزمن کسب اطلاعات زیر مهم است:

- نام کامل، سن و وزن کودک
- نام دقیق بیماری مزمن او، مشخصات و شماره تماس اضطراری اولیای کودک
- مشخصات و شماره تماس پزشک معالج کودک
- نام، مقدار، زمان، نحوه مصرف و عوارض معمول دارو یا داروهای حیاتی که کودک دریافت می‌کند.
- توصیه‌ها و هشدارهای پزشکی معمول که در خصوص بیماری یا داروی مصرفی کودک در اختیار والدین قرار داده شده است.

به اتفاق هنرجویان یک نمونه فرم استاندارد برای گردآوری اطلاعات مهم مربوط به بیمار مزمن ثبت نام شده در مهد کودک تهیه کنید.

هنرجویان را در مورد چگونگی گردآوری اطلاعات پیرامون بیماری‌های مزمن مهم دوران کودکی در قالب یک فعالیت پژوهشی راهنمایی کنید. کتاب چکیده بیماری‌های اطفال نلسون منبع خوبی برای به‌دست‌آوردن اطلاعات تکمیلی در مورد بیماری‌ها است. پایگاه‌های معتبر اینترنتی، روزنامه‌ها و مجلات پزشکی و کارکنان بهداشتی درمانی نظیر پزشکان هم می‌توانند در انجام این فعالیت مورد استفاده قرار گیرند. از آنها بخواهید نتیجه را به‌صورت بروشور در کلاس ارائه دهند.

سپس با مشارکت آنها نظرات آنها را جمع‌بندی نمائید و در مورد معیار بازگشت کودک بیمار و کارکنان به مهد گفت‌وگو کنید. یادآور شوید شرایط بازگشت کودک بیمار به مهد پس از بهبودی در بیماری‌های مختلف عفونی متفاوت است. ضروری است امکان بازگشت مراقب یا کودکی که بیمار شده به مهد کودک با دستور پزشک باشد. همچنین مراقب براساس وظیفه باید شرایط بازگشت را مورد بررسی قرار دهد. اطلاعات جدول شماره ۱ به مراقب کمک می‌کند تا در خصوص زمان بازگشت کارکنان و کودکان بیمار به مهد، پس از بهبودی آنها تصمیم بگیرند.

سپس با استناد به جدول شماره ۱ معیارهای بازگشت کودک یا کارکنان بیمار به مرکز پیش از دبستان را با هنرجویان به بحث بگذارید. همچنین با استفاده از جدول شماره ۱ فعالیت ۶، هنرجویان را راهنمایی نمائید تا در مورد اقدامات مربی بعد از بازگشت کودک مبتلا به یکی از بیماری‌های صرع، آسم، ... از منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را در کلاس به‌صورت بروشور ارائه دهند.

۶-۳- هدف توانمندسازی:

مراقبت از کودک بیمار را بر روی ماکت نمایش دهد.

فعالیت ۵

روند نمای مراقبت از کودک و توصیه‌های لازم جهت مراقبت از کودک بیمار را با مشارکت هنرجویان مرور کنید و توجه آنها را به شکل های ۳ و ۴ جلب کنید. با آنها در مورد نکات لازم جهت مراقبت از کودک بیمار، قبل از رساندن به مراکز درمانی، گفت‌وگو کنید و نتیجه را جمع‌بندی کنید. به آنها یادآوری کنید به علت اینکه تب یکی از علائم مهم و شایع در بیماری‌ها است، بنابراین آشنایی با نحوه سنجش دمای بدن و چگونگی مراقبت از کودک تب دار لازم است. سپس با استفاده از شکل ۵، نمایش، ماکت کودک و در صورت موجود بودن فیلم، مراحل سنجش دمای بدن کودک را با استفاده از دماسنج زیر بغل آموزش دهید و از آنها بخواهید در گروه‌های دو نفره دمای بدن یکدیگر را اندازه بگیرند و نتیجه را ثبت نمایند. برای تکمیل توضیحات و آمادگی بیشتر هنرجویان می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید.

دانشتنی‌های
هنرآموز

شیوه اندازه‌گیری درجه حرارت:

بهترین روش، به سن کودک بستگی دارد:

نوزادان: برای نوزادان کوچک‌تر از سه ماه، اندازه‌گیری درجه حرارت زیر بغل شروع خوبی است. اگر دما بالاتر از $37/5$ درجه سانتی‌گراد بود، برای بار دوم درجه حرارت بدن از طریق مقعد کودک اندازه گرفته می‌شود. اندازه‌گیری درجه حرارت مقعدی دقیق‌تر از درجه حرارت زیربغلی است. درجه حرارت مقعدی بالاتر از 38 درجه سانتی‌گراد در نوزادان، نیاز به مراجعه فوری به پزشک دارد.

از سه ماهگی تا چهار سالگی: برای این گروه سنی، پزشکان استفاده از یک دماسنج مقعدی یا دماسنج الکترونیک پستانکی را توصیه می‌کنند. برای کودکان بزرگ‌تر از سه ماه می‌توان از دماسنج گوشی استفاده کرد.

از پنج سالگی به بالا: پس از چهار سالگی، بیشتر کودکان قادر به نگاه داشتن دماسنج دیجیتال دهانی در زیر زبان خود برای کوتاه مدت هستند. زمانی که کودک به سن مدرسه رسید، پزشکان استفاده از درجه دهانی را ترجیح می‌دهند.

برای تکمیل توضیحات در مورد انواع دماسنج‌هایی که برای سنجش درجه حرارت بدن استفاده می‌شود می‌توانید از مطالب زیر استفاده نمایید:

انواع جدید دماسنج

دماسنج شیشه‌ای: معمول‌ترین دماسنج است که جیوه‌ای بوده و به شکل دهانی و مقعدی وجود دارد.

دماسنج دیجیتال: دماسنج‌های دیجیتال الکترونیک که دارای باتری‌های دکمه‌ای هستند، از حس‌گرهای حرارتی الکترونیک برای ثبت دمای بدن استفاده می‌کنند. با این دماسنج‌ها می‌توان دمای بدن را از طریق مقعد یا زیر بغل در مدت 30 ثانیه یا کمتر اندازه‌گیری کرد. برخی انواع که دارای جلدی یک بار مصرف هستند پس از مصرف به دور افکنده می‌شود، که از نظر بهداشتی مناسب‌تر هستند. بیشتر دماسنج‌های دیجیتال پس از اندازه‌گیری درجه حرارت، بوق می‌زنند. نتیجه به صورت

عددی بر روی صفحه‌ای که در قسمت بالایی دسته دماسنج قرار دارد، ظاهر می‌شود. دماسنج‌های دیجیتالی بسیار سریع‌تر از انواع شیشه‌ای و معمولاً دقیق‌تر هستند. دماسنج دیجیتال پستانکی: دماسنج‌های دیجیتال پستانکی برای کودکان زیر دو سال و نوپایان به ویژه کودکانی که پستانک می‌خورند، مناسب هستند. این دماسنج‌ها نیز مانند سایر دماسنج‌های دیجیتال، کار می‌کنند. برای کار با این دماسنج، کودک باید آن را بدون حرکت به اطراف به مدت سه دقیقه در دهان نگاه دارد.

نوار درجه حرارت: این نوارها حاوی کریستال مایع هستند که با تغییر رنگ، درجه حرارت را نشان می‌دهد. گرچه کاربرد آنها آسان است، اما دقیق نیستند. این نوارها نشان می‌دهند که آیا کودک شما تب بالای $38/9$ درجه سانتی‌گراد یا بالاتر دارد یا خیر. برای خواندن دقیق دمای بدن کودکان، باید از دماسنج دیجیتالی استفاده کنید.

فعالیت ۶

با جمع‌بندی نظرات هنرجویان و اندازه‌گیری دمای بدن با دماسنج زیر بغل و مشارکت آنها، نحوه مراقبت از کودک تب دار و اقدامات لازم در این مورد و استفاده از شکل ۶ را با آنها گفت‌وگو کنید و معیارهای بازگشت کارکنان و کودکان به مرکز پیش از دبستان پس از بهبودی (داشتن برگه اجازه پزشکی، از بین رفتن علائم واگیرداری، انجام آزمایش در صورت نیاز) را بررسی کنید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، مراقبت از یک بیماری واگیردار مانند سرماخوردگی و شپش سر را با یک موقعیت شبیه‌سازی شده در کارگاه به صورت اجرای نمایش تمرین کنند.

۷-۳- هدف توانمندسازی: مراحل ارجاع کودک بیمار را شرح دهد.

فعالیت ۱

برای سنجش اطلاعات هنرجویان از آنچه تاکنون در مورد بیماری‌های کودکان و مراقبت آنها آموخته‌اند، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، دو کودک فرضی را در نظر بگیرند که یکی از این دو از سردرد شکایت می‌کند و دیگری شیرخواری است که ناگهان دچار تشنج می‌شود. از آنها سؤال کنید واکنش آنها در برابر این دو چگونه است و این واکنش‌ها چه تفاوت‌هایی با هم دارند. در مورد، مهم‌ترین اقدامی که در برابر وضعیت هر کودک انجام می‌دهند با یکدیگر گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. سپس با نتیجه‌گیری از نظرات هنرجویان و با مشارکت آنها تعریفی از ارجاع و هدف ارجاع ارائه دهید.

فعالیت ۲

با جمع‌بندی نتایج فعالیت ۲، با مشارکت هنرجویان در مورد اقدامات لازم جهت ارجاع کودک بیمار گفت‌وگو کنید و هنرجویان را برای نوشتن داستانی در مورد ارجاع یک بیمار به مراکز درمانی با استفاده از آنچه تاکنون در این مورد آموخته‌اند، راهنمایی کنید از آنها بخواهید هر فرد از گروه، پایانی متفاوت از داستان تنظیم کند و در گروه خود ارائه دهد.

فعالیت ۳

با نتیجه‌گیری از نظرات هنرجویان، با آنها در مورد گزارش دهی و اهمیت آن در کنار ارجاع گفت‌وگو کنید. نکات مهم در نوشتن گزارش را با آنها به بحث بگذارید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی از نحوه گزارش دهی وضعیت یک کودک بیمار، بروشوری تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. بروشورهای تهیه شده را در کتابخانه کلاس جهت استفاده سایر هنرجویان قرار دهید.

۸ - ۳ - هدف توانمندسازی: گزارشی از مراحل ارجاع بیمار ارائه دهید.

فعالیت ۴

با مشارکت هنرجویان مطالب درس گذشته در مورد گزارش‌نویسی را مرور کنید و با نتیجه‌گیری از آنها در مورد موارد مربوط به ارائه گزارش گفت‌وگو کنید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی فرم خلاصه وضعیت زیر را برای یک کودک مبتلا به بیماری واگیردار و یک کودک مبتلا به یک بیماری مزمن که قصد ارجاع آنها را به پزشک دارید، تکمیل کنند.

فعالیت ۵

با هماهنگی بازدیدی از یک مرکز درمانی کودکان ترتیب دهید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی گزارشی از وضعیت یک کودک بیمار با استفاده از فرم نمونه فرم پیشنهادی (جدول ۱) تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. می‌توانید برای تکمیل توضیحات در این مورد از فرم صفحه بعد استفاده نمائید.

دانستنی‌های
هنرآموز

عنوان فعالیت: اهمیت آشنایی با یک بیماری		
آنچه می دانیم (اطلاعات قبلی)	آنچه می خواهیم بدانیم	آنچه یاد گرفتیم

ستون اول: این ستون حاوی اطلاعات قبلی و تجارب هنرجو است.
ستون دوم: بعد از تفکر پیرامون عنوان فعالیت در ذهن هنرجو می آید و سؤالاتی را برای او مطرح کنید تا با هم کلاسی‌های خود درباره آن بحث کند.
ستون سوم: بعد از جمع‌بندی نظرات گروه و ارائه درس توسط هنرآموز تکمیل می‌گردد.

واحد یادگیری ۴: نظارت بر تغذیه سالم کودک

این قسمت چهارمین واحد یادگیری درس مراقبت از سلامت کودک است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود.

بسته یادگیری این واحد یادگیری شامل کتاب درسی، کتاب راهنمای هنرآموز، کتاب همراه هنرجو، فیلم آموزشی و پوستر آموزشی می‌باشد. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۶۰٪ عملی و ۴۰٪ نظری است. **کلید واژه‌ها:** تغذیه، گروه‌های غذایی، برنامه غذایی، کنترل بهداشتی مواد غذایی، طبخ بهداشتی مواد غذایی

ابزار: پوستر، آئین‌نامه‌های بهداشتی، جداول غذایی
فضا: کلاس، کارگاه آموزشی، فضای باز، مهدکودک

۱-۴- هدف توانمندسازی: گروه‌های غذایی را شرح دهد.

ابتدا مراحل واحد یادگیری نظارت بر تغذیه سالم کودک را با ذکر ساعات علمی و عملی آن معرفی کنید. سپس با طرح موضوع کنترل برنامه غذایی کودک، درس را آغاز نمایید. هنرجویان را به مشاهده شکل ۱ هدایت کنید تا با شرکت در گروه‌های کلاسی به گفت‌وگو در مورد تأثیر غذا بر سلامتی پردازند. این فعالیت یک فعالیت ذهن‌انگیزی است که با تصویرخوانی و بحث و گفت‌وگو در مورد آنها انجام می‌شود. از آنها بخواهید مطالب را جمع‌بندی نمایند و در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، به توضیح علم تغذیه، غذا و مواد مغذی آن با استفاده از نمودار ۱ و نمودار ۲ پردازید.

فعالیت ۱

از هنرجویان بخواهید با توجه به نمودار ۱ و ۲ و یادآوری توضیحات مواد مغذی، در مورد درشت‌مغذیها و ریزمغذیهای مواد غذایی مصرفی روزانه خود در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با مشارکت آنها، نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و موضوع گروه‌های غذایی را برای تکمیل توضیحات مطرح نمایید.

فعالیت ۲

فعالیت ۳

با نتیجه‌گیری از فعالیت ۲، از هنرجویان بخواهید به نمودار ۳ (گروه‌های غذایی) توجه کنند و نظرات خود در مورد این نمودار را ارائه دهند. با مشارکت آنها به توضیح گروه‌های غذایی و مواد مغذی آنها بپردازید. با در نظر گرفتن نوع تغذیه منطقه محل سکونت خود در مقابل هر گروه غذایی، نام مهم‌ترین منابع غذایی آن گروه در غذای منطقه خود را بنویسند و مهم‌ترین مواد مغذی که توسط آن غذاها تأمین می‌شود را مشخص کنند. همچنین چهار ماده غذایی از گروه متفرقه را که کودکان در منطقه آنها بیشتر مصرف می‌کنند نام ببرند و نکات تغذیه‌ای مثبت و منفی این مواد غذایی را مشخص کنند. برای دانستنی‌های بیشتر در مورد چربی‌ها از مطالب صفحه بعد می‌توانید استفاده کنید.

دانستنی‌های
هنرآموز

چربی یک درشت مغذی است که میزان انرژی آن در هر گرم تقریباً ۲ برابر کربوهیدرات و پروتئین است. بنابراین مصرف آن باید در حد اعتدال باشد چون خطر اضافه وزن و چاقی را افزایش می‌دهد. در عین حال اگر غذایی چربی‌ها و سایر مواد مغذی ضروری را نداشته باشد با ایجاد سیری و تأخیر در تخلیه معده احتمال دریافت مواد مغذی ضروری را کم می‌کند. در عین حال نشان داده شده است که مصرف زیاد چربی‌های اشباع و نیز مصرف چربی‌های ترانس که در اثر فراوری روغن (هیدروژنه کردن) ایجاد می‌شوند، خطر بیماری‌های قلبی - عروقی و بعضی سرطان‌ها را بیشتر می‌کند.

۲-۴- هدف توانمندسازی: اصول تنظیم برنامه غذایی یک روزانه را توضیح دهید.

فعالیت ۴

برای انجام این فعالیت از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی خود در مورد چگونگی تنظیم برنامه غذایی سالم گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها، توجه آنها را به نمودار ۴ که مربوط به اصول تنظیم برنامه‌های غذایی است، هدایت کنید و از آنها بخواهید نظرات خود را در مورد این سه اصل ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات و با مشارکت آنها به توضیح اصول پایه و استفاده از جدول ۱ (گروه‌های غذایی اصلی، مهم‌ترین مواد مغذی و منابع غذایی آنها جهت راهنمای انتخاب مواد غذایی روزانه) در تنظیم برنامه غذایی بپردازید.

فعالیت ۵

از هنرجویان سؤال نمائید چه عواملی در تنظیم برنامه غذایی در یک مرکز پیش‌دبستانی مؤثر می‌باشند. با مشارکت آنها به توضیح سه عامل مهم آن بپردازید و از آنها بخواهید با در نظر گرفتن برنامه غذایی خود جدول مربوط را تکمیل نمایند. سپس دلایلی برای چرایی رعایت اصول برنامه غذایی در برنامه‌ریزی غذایی خود ارائه دهند و پیشنهاداتی برای بهبود برنامه غذایی‌شان در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۶

با نتیجه‌گیری از فعالیت ۵، در مورد رهنمودهای غذایی ده‌گانه با آنها گفت‌وگو کنید و از آنها بخواهید برنامه غذایی خود را که در جدول مربوط در فعالیت ۶ تکمیل کرده بودند با توجه به این رهنمودها ارزیابی کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

۳-۴- هدف توانمندسازی: با توجه به اصول تنظیم برنامه‌های غذایی، یک برنامه غذایی روزانه برای مهد کودک طراحی کند.

هدف این فعالیت تقویت مهارت هنرجویان برای طراحی یک برنامه غذایی مناسب و متعادل برای یک مرکز پیش دبستانی می‌باشد. بنا براین در مورد جدول ۲ که نمونه یک برنامه غذایی هفتگی برای کودکان پیش دبستانی است با هنرجویان گفت‌وگو کنید و از آنها بخواهید با بررسی این جدول سؤالات مربوط به این فعالیت را انجام دهند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با ارائه برنامه پیشنهادی بر اساس تغذیه بومی منطقه، نکات مهم در برنامه‌ریزی غذایی مراکز پیش از دبستان و تجهیز محل غذاخوری و وسایل ضروری برای صرف غذا را با آنها گفت‌وگو کنید. سپس توجه آنها را به جدول ۳ که مربوط به توزیع گروه‌های غذایی برای صبحانه و ناهار کودکان پیش دبستانی است، جلب نمائید و در مورد این جدول با آنها گفت‌وگو کنید.

فعالیت ۷

در گروه‌های کلاسی، با نتیجه‌گیری از فعالیت ۷ و بر اساس آنچه تاکنون در مورد گروه‌های غذایی و طراحی برنامه غذایی کودکان آموخته‌اند، برنامه غذایی سالم هفتگی برای کودکان ۵-۶ ساله یک مرکز پیش از دبستان در منطقه خود تهیه کنند و به سؤالات مربوط در این خصوص پاسخ دهند. با مشارکت آنها نظراتشان را جمع‌بندی کنید.

فعالیت ۸

۴-۴- هدف توانمندسازی: کنترل بهداشتی مواد غذایی را توضیح دهد.

با طرح موضوع کنترل بهداشتی مواد غذایی و ارائه راهنمایی‌های لازم به هنرجویان از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد ویژگی‌های مواد غذایی سالم و روش‌های نگهداری آنها گفت‌وگو کنند. نتیجه را در کلاس ارائه دهند. سپس با جمع‌بندی نظرات آنها و با توجه به شکل ۱ در مورد بهداشت مواد غذایی و استفاده از نمودار ۱ در مورد عوامل تأثیرگذار بر فساد مواد غذایی توضیح دهید.

فعالیت ۱

با توجه به مهم بودن موضوع فساد مواد غذایی از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به نمودار ۱ در مورد عوامل تأثیرگذار بر فساد مواد غذایی گفت‌وگو کنند. سپس نظرات آنها را جمع‌بندی کنید.

فعالیت ۲

۱- فیلم مربوط به این موضوع که شامل بهداشت مواد غذایی، شرایط نگهداری و مواد غذایی سالم و ناسالم را برای هنرجویان نمایش دهید.

فعالیت ۳

در مورد دسته‌بندی مواد غذایی از نظر فساد پذیری با هنرجویان گفت‌وگو کنید و از آنها بخواهید با مطالعه موقعیت مسئول خرید مهد کودک و اطلاعات و تجربیات خود به سؤالات مورد نظر پاسخ دهند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۴

با نتیجه‌گیری از فعالیت ۳ و نمودار ۲، در مورد راهکارهای ارائه شده هنرجویان در این مورد با مشارکت آنها و با استفاده از جدول او ۲، در مورد روش‌های پیش‌گیری از آلودگی و فساد مواد غذایی توضیح دهید. سپس در مورد رعایت اصول بهداشتی برای جلوگیری از آلودگی و فساد مواد غذایی با آنها گفت‌وگو کنید. از آنها بخواهید براساس جدول مربوط به بازدید از آشپزخانه منزل خود، گزارشی از رعایت اصول بهداشتی برای جلوگیری از آلودگی و فساد مواد غذایی ارائه دهند.

۵-۴- هدف توانمندسازی: وضعیت بهداشتی مواد غذایی را به مدیر مرکز گزارش دهد.

فعالیت ۵

در مورد نکات مهم در تغذیه کودکان پیش از دبستان با هنرجویان گفت‌وگو کنید و از آنها بخواهید تجربیات خودشان را در این مورد در کلاس ارائه دهند. سپس با همکاری اعضای گروه خود از بوفه هنرستان بازدید کنند و گزارشی از مصاحبه با مسئول بوفه، با موضوع کنترل وضعیت بهداشت مواد غذایی در کلاس ارائه دهند. همچنین گزارشی از وضعیت کنترل بهداشت مواد غذایی بوفه هنرستان بر اساس فرم مربوط، تهیه کنند.

فعالیت ۶

هنرجویان با توجه به نمونه جدول ۴ گزارشی از وضعیت بهداشت مواد غذایی در منزل خود مطابق الگو تهیه کنند و آن را در کلاس ارائه دهند.

۶-۴- هدف توانمندسازی: طبخ بهداشتی مواد غذایی را توضیح دهد.

فعالیت ۱

با طرح موضوع طبخ بهداشتی مواد غذایی و با مروری بر آنچه تاکنون هنرجویان در مورد مواد غذایی آموخته‌اند، از آنها بخواهید به نمودار ۱ که روند نمای تهیه و طبخ مواد غذایی می‌باشد توجه کنند و بر اساس آن مراحل طبخ غذای مورد علاقه خود را بر اساس این روند نما در جدول مربوط یادداشت کنند.

فعالیت ۲

با جمع‌بندی فعالیت ۱، با مشارکت آنها به توضیح مرحله ۱ (انتخاب و تهیه مواد غذایی) و نمودار (نکات بهداشتی در تهیه مواد غذایی) بپردازید. سپس در مورد نکات مهم برای شناسایی مواد غذایی سالم از ناسالم هنگام انتخاب مواد غذایی بسته‌بندی شده توضیح دهید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، یک محصول غذایی بسته‌بندی شده را در نظر بگیرند و با توجه به آن، موارد خواسته شده را انجام دهند.

فعالیت ۳

مرحله ۲، (آماده سازی مواد غذایی) روند نما را به آنها یادآوری نمائید و در مورد نکات بهداشتی مربوط به آن با توجه به شکل های ۱ تا ۸ با هنرجویان گفت‌وگو کنید. سپس از آنها بخواهید به روند نمای طبخ غذای مورد علاقه خود مراجعه کنند و نکات بهداشتی که هنگام آماده سازی این غذا باید رعایت کنند را یادداشت کنند.

فعالیت ۴

مرحله ۳، (طبخ مواد غذایی) روند نما را به هنرجویان یادآوری نمائید. از آنها بخواهید به جداول ۱، ۲ و ۳ توجه کنند. با مشارکت آنها در مورد موارد مربوط به این جدول‌ها و نکات بهداشتی در طبخ و سرو غذا گفت‌وگو کنید. سپس آنها با مراجعه به روندنمای طبخ غذای مورد علاقه خود، نکات بهداشتی که هنگام طبخ این غذا باید رعایت کنند را یادداشت کنند.

فعالیت ۵

مرحله ۴ (نگهداری مواد غذایی) روند نما را به هنرجویان یادآوری نمائید. از آنها بخواهید به جدول ۴ و ۵ که مربوط به شیوه‌های نگهداری کوتاه مدت و درازمدت مواد غذایی است، توجه کنند. با مشارکت آنها در مورد موارد مربوط به این جدول‌ها و نکات بهداشتی در نگهداری مواد غذایی گفت‌وگو کنید. سپس آنها با مراجعه به روند نمای طبخ غذای مورد علاقه خود، نکات بهداشتی لازم برای نگهداری مواد غذایی را یادداشت کنند.

فعالیت ۶

مرحله ۵ (توزیع و مصرف مواد غذایی) روند نما را به هنرجویان یادآوری نمائید و در مورد نکات بهداشتی در توزیع و مصرف مواد غذایی با آنها گفت‌وگو کنید. سپس از آنها بخواهید موقعیت مطرح شده در این فعالیت را مطالعه کنند و در گروه‌های کلاسی به سؤالات مربوط پاسخ دهند. نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و توجه آنها را به نگهداری بهداشتی مواد غذایی باقی مانده جلب کنید.

فعالیت ۷

موقعیت یک مهد کودک را برای هنرجویان ترسیم کنید که بعد از توزیع و مصرف ناهار، مقداری مواد غذایی قابل استفاده باقی می‌ماند. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد نکات بهداشتی برای نگهداری این مواد غذایی گفت‌وگو کنند. سپس با مشارکت آنها اهمیت این نکات بهداشتی را توضیح دهید و توجه آنها را به مواد غذایی استفاده شده و پس مانده‌های غذایی جلب کنید.

فعالیت ۸

با توجه به موقعیت بالا از هنرجویان بخواهید در مورد نکات بهداشتی دور ریزهای مواد غذایی گفت و گو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۹

از هنرجویان بخواهید با جمع بندی آنچه براساس روند نمای دور ریز مواد غذایی آموخته اند و با جست و جو در منابع علمی بروشوری تهیه و در کلاس ارائه دهند. بروشورها را در کتابخانه تخصصی کلاس جهت استفاده سایر هنرجویان قرار دهید.

۷-۴- هدف توانمندسازی: گزارشی از وضعیت طبخ بهداشتی مواد غذایی یک مهد کودک بر اساس آیین نامه های بهداشتی تهیه کند.

فعالیت ۱۰

ابتدا در مورد موارد مربوط به الگوی تهیه گزارش از وضعیت طبخ بهداشتی مواد غذایی در یک محل عرضه عمومی مواد غذایی مثل یک مهد کودک با هنرجویان گفت و گو نمایید. سپس با هماهنگی و به اتفاق هنرجویان بازدیدی آموزشی از یک مرکز پیش دبستانی ترتیب دهید و از آنها بخواهید گزارشی از وضعیت طبخ بهداشتی مواد غذایی تهیه کنند و گزارش آن را در کلاس ارائه دهند. نمونه فرم ها را به آنها برای تهیه گزارش معرفی کنید.

فعالیت ۱۱

با هماهنگی اولیاء هنرستان، یک روز را به عنوان جشن غذای کودک تعیین کنید. از هنرجویان بخواهید با توجه به اصول بهداشتی مراحل طبخ مواد غذایی و فرهنگ بومی خود یک نوع غذا در منزل آماده و در جشنواره ارائه دهند. می توانید از والدین آنها دعوت کنید در این مراسم حضور داشته باشند.

واحد یادگیری ۵:

انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث

این قسمت پنجمین واحد یادگیری درس مراقبت از سلامت کودک است. این واحد شامل ۶۰ ساعت آموزش است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. آموزش در کلاس درس، کارگاه بهداشت و ایمنی و بازدید از مراکز درمانی انجام می‌شود.

بسته یادگیری این واحد یادگیری شامل کتاب درسی، نرم‌افزار، فیلم آموزشی، پوسترهای آموزشی، کتاب همراه هنرجو و راهنمای هنرآموز می‌باشد. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۶۰٪ عملی و ۴۰٪ نظری است.

کلید واژه‌ها: کمک‌های اولیه، آسیب دیدگی، حادثه، خفگی، ایست قلبی، خونریزی، زخم، مسمومیت، جعبه کمک‌های اولیه، مصدوم، حمل مصدوم
ابزار: وسایل، پوستر، تصاویر، فیلم آموزشی، کتاب هنرجو و راهنمای هنرآموز، کارگاه ایمنی بهداشت، جعبه کمک‌های اولیه، همه وسایل کمک‌های اولیه
فضا: کلاس، کارگاه بهداشت و ایمنی، مراکز بهداشتی - درمانی و سایت

۱-۵- هدف توانمندسازی: انواع آسیب دیدگی را توضیح دهد.

از هنرجویان بخواهید شکل ۱ را مشاهده کنند و آنها را هدایت کنید در گروه‌های کلاسی نام آسیب دیدگی‌ها را زیر هر شکل بنویسند (شکل‌ها به ترتیب از راست به چپ خراشیدگی / کوفتگی / شکستگی / سوختگی) سپس در مورد هر یک از آنها گفت‌وگو کنند و نتیجه را جمع‌بندی نمایند و در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، به توضیح انجام کمک‌های اولیه با مشارکت آنها بپردازید آسیب دیدگی را توضیح دهید عوامل ایجادکننده آسیب و انواع آنها را با هنرجویان به بحث بگذارید. جدول انواع آسیب‌ها و علل آنها را به هنرجویان نشان دهید و در مورد آن توضیح دهید.

فعالیت ۱

فعالیت ۲

با نمایش شکل ۲ هنرجویان را برای انجام این فعالیت و گفت و گو در مورد آن هدایت کنید. نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع بندی نتایج به توضیح حادثه و انواع آن و راه های پیشگیری از آنها بپردازید. از هنرجویان بخواهید در بحث ها مشارکت نمایند بهتر است توضیح این قسمت ها با نشان دادن فیلمی از انواع حوادث همراه باشد.

فعالیت ۳

هنرجویان را برای انجام فعالیت ۳ راهنمایی کنید. آنها را تشویق کنید تا در مورد عوامل خطر آفرین و روش پیشگیری از آنها گفت و گو کنند و نتیجه را ارائه دهند. جمع بندی نتایج گفت و گوها را داخل پوشه ای در کلاس بایگانی کنید.

۲-۵- هدف توانمندسازی: انواع آسیب دیدگی را تعیین کند.

برای آموزش تعیین انواع آسیب دیدگی ها دو روش (موقعیت شبیه سازی شده و نمایش فیلم) را در کلاس تمرین کنید. از یک حادثه مانند بریدگی دست با چاقو و یا زخم در اثر زمین خوردن یک موقعیت شبیه سازی طراحی و به کمک هنرجویان اجرا کنید.

روش دوم: فیلمی در مورد ریختن آوار یا زلزله نمایش دهید از هنرجویان بخواهید در مورد آن گفت و گو کنند و نتایج را ثبت کنند.

فعالیت ۴

از هنرجویان بخواهید این فعالیت را در مورد آسیب های مختلف با مشارکت گروه های کلاسی طراحی و اجرا کنند. از فعالیت های اجرا شده ارزشیابی به عمل بیاورید.

۳-۵- هدف توانمندسازی: وسایل مورد نیاز در کمک های اولیه را توضیح دهد.

فعالیت ۱

از هنرآموزان بخواهید با مشاهده شکل ۱ در مورد وسایل داخل جعبه کمک های اولیه گفت و گو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. پس از جمع بندی نظرات هنرجویان، وسایل درون جعبه کمک های اولیه را نشان دهید و در مورد کاربرد آنها گفت و گو کنید. فرق بین وسایل داخل جعبه در مکان های مختلف را با نشان دادن وسایل آنها یا فیلم نشان دهید. تأکید بر توجه به تاریخ مصرف وسایل داخل جعبه در زمان استفاده ضروری است.

فعالیت ۲

در این فعالیت از هنرجویان بخواهید تا جدول را تکمیل کنند.

۴-۵- هدف توانمندسازی: وسایل مورد نیاز برای انجام کمک‌های اولیه را آماده نماید.

برای آماده کردن وسایل مورد نیاز انجام کمک‌های اولیه دو نکته ضروری را توضیح دهید و سپس تصاویر انواع آسیب را نشان دهید از هنرجویان بخواهید تا برای آسیب‌های مورد نظر وسایل انجام کمک‌ها را تهیه کنند. سپس از آنها بخواهید وسایل را برای آسیب‌های دیگری که هنرجویان پیشنهاد می‌کنند آماده کنند.

فعالیت ۳

هنرجویان را هدایت کنید برای تهیه جعبه کمک‌های اولیه منزلشان (راهنمایی مراکز تهیه وسایل پزشکی) اقدام کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۴

این فعالیت هنرجویان را با شرایط واقعی روبه‌رو می‌کند تا در مورد یک حادثه وسایل مورد نیاز برای آن را شناسایی کنند و جدول را تکمیل نمایند. با مثال‌های دیگر می‌توانید تمرین را ادامه دهید.

فعالیت ۵

۵-۵- هدف توانمندسازی: علائم حیاتی را شرح دهد.

نبض

در شروع بحث نبض با هدایت هنرجویان به انجام این فعالیت و جمع‌بندی نظرات آنها درس نبض را شروع کنید.

فعالیت ۱

پوستر محل‌های اندازه‌گیری نبض را نمایش دهید سپس از هنرجویان بخواهید آنها را روی یکی از دوستان خود نشان دهند. اجازه دهید این کار را با دوستان خود تمرین کنند.

نکات لازم در اندازه‌گیری نبض را توضیح دهید. جدول تعداد نبض متناسب با سن را نشان دهید و درمورد آن توضیح دهید. حتماً تأکید کنید که نبض یک دقیقه کامل با ساعت ثانیه شمار اندازه گرفته شود.

بعد از تمرین و شناخت محل‌های اندازه‌گیری نبض این جدول توسط هنرجویان تکمیل شود.

فعالیت ۲

روش کنترل نبض را با توضیحات به صورت نمایش فیلم و اجرای عملی روی ماکت انسان و نوزاد نمایش دهید. سپس روی یکی از هنرجویان به اجرا در آورید. محل اندازه‌گیری نبض در نوزادان را روی ماکت نشان دهید. از هنرجویان بخواهید تا با همدیگر روش اندازه‌گیری نبض را تمرین کنند.

تنفس

فعالیت ۳

در شروع بحث تنفس با هدایت هنرجویان به انجام این فعالیت و بررسی پاسخ سؤالات و جمع‌بندی آنها درس تنفس را شروع کنید. نکات لازم در اندازه‌گیری تنفس را توضیح دهید. جدول تعداد تنفس متناسب با سن را نشان دهید و درمورد آن توضیح دهید. حتما تأکید کنید که تنفس یک دقیقه کامل با ساعتی که ثانیه شمار داشته باشد اندازه گرفته شود. روش کنترل تنفس را با توضیحات به صورت نمایش فیلم و اجرای عملی روی ماکت انسان و نوزاد نمایش دهید. سپس روی یکی از هنرجویان به اجرا در بیاورید. محل اندازه‌گیری تنفس نوزادان با مشاهده بالا و پایین رفتن عضلات شکم با نمایش فیلم یا پوستر نشان دهید. از هنرجویان بخواهید تا با همدیگر روش اندازه‌گیری تنفس را تمرین کنند.

فعالیت ۴

در شروع بحث درجه حرارت با هدایت هنرجویان به انجام این فعالیت و بررسی پاسخ سؤالات و جمع‌بندی نظرات آنها درس درجه حرارت را شروع کنید. مرکز کنترل حرارت بدن را با نشان دادن پوستر توضیح دهید.

نمودار ۱ راه‌های کنترل دمای بدن را به نمایش بگذارید. مقدار طبیعی دمای بدن را با دماسنج جیوه‌ای به هنرجویان نشان دهید. انواع دماسنج جیوه‌ای و دیجیتالی را با روش کاربردشان با نشان دادن فیلم و پوستر نشان دهید. روش کنترل دمای بدن را با توضیحات به صورت نمایش فیلم و اجرای عملی با دماسنج جیوه‌ای روی ماکت انسان و نوزاد نمایش دهید. سپس به کمک یکی از هنرجویان به صورت عملی نشان دهید. از هنرجویان بخواهید تا با همدیگر روش اندازه‌گیری دمای بدن را تمرین کنند. توصیه کنید برای جلوگیری از آلودگی‌ها از حرارت‌سنج‌های شخصی استفاده شود.

فعالیت ۵

در شروع بحث فشارخون با هدایت هنرجویان به انجام این فعالیت و بررسی پاسخ سؤالات و جمع‌بندی آنها درس فشارخون را شروع کنید. چگونگی به‌وجود آمدن فشار خون و دامنه‌های آن را توضیح دهید.

پوستره‌های انواع دستگاه کنترل فشارخون بدن را نشان دهید. مقدار طبیعی فشارخون را با فشارسنج جیوه‌ای به هنرجویان نشان دهید. انواع فشارسنج جیوه‌ای و دیجیتالی را با روش کاربردشان با نشان دادن فیلم و پوستر نشان دهید. روش کنترل فشارخون را با توضیحات به صورت نمایش فیلم و اجرای عملی با فشارسنج جیوه‌ای روی ماکت انسان نمایش دهید. سپس به کمک یکی از هنرجویان به صورت عملی نشان دهید.

از هنرجویان بخواهید تا با همدیگر روش اندازه‌گیری فشارخون را تمرین کنند.

هنرجویان را هدایت کنید در گروه‌های کلاسی یکی از علائم حیاتی گفته شده را انتخاب نمایند و در مورد اهمیت آن در ارزیابی وضعیت سلامت فرد از منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت بروشور ارائه دهند.

فعالیت ۶

۶-۵- هدف توانمندسازی: علائم حیاتی را اندازه‌گیری کند.

برای انجام فعالیت‌های ۷، ۸، ۹، ۱۰، فیلم روش‌های اندازه‌گیری علائم حیاتی بدن را نمایش دهید. هنرجویان را هدایت کنید بعد از نمایش فیلم، در گروه‌های کلاسی تمرین موردنظر را روی ماکت انجام دهند سپس فعالیت مربوطه را با توجه به تمرینات خود با هم کلاسی‌هایشان انجام دهند. نتایج را ثبت کنند و با همدیگر مقایسه کنند.

فعالیت ۷، ۸، ۹، ۱۰

هنرجویان را هدایت کنید هر کدام با وسایلی که در منزل دارند علائم حیاتی اعضای خانواده خود را کنترل کنند و در جدول ثبت نمایند و در کلاس ارائه دهند. در مورد نتایج گفت‌وگو کنید.

فعالیت ۱۱

۷-۵- هدف توانمندسازی: روش‌های ارزیابی وضعیت مصدوم را توضیح دهد.

این فعالیت برای معرفی و آشنایی با هدف درس است. با مشاهده تصاویر موردنظر، گروه‌های کلاسی را به بحث و گفت‌وگو هدایت کنید. با جمع‌بندی نظرات گروه‌های کلاسی در این مورد، سطح اطلاعات هنرجویان مشخص می‌شود. سپس با این جمع‌بندی موضوع ارزیابی وضعیت مصدوم را در کلاس به بحث بگذارید و با نمایش نمودار... موارد مورد بحث در ارزیابی وضعیت مصدوم را با مشارکت هنرجویان توضیح دهید و از نظرات آنها در جمع‌بندی استفاده نمایید.

فعالیت ۱

تأکید کنید در حین ارزیابی های مصدوم جهت تماس با مرکز اورژانس و درخواست کمک های پیشرفته تر، توسط خود یا اطرافیان باید سریعاً اقدام گردد.

فعالیت ۲

این فعالیت برای تمرین و تأکید بیشتر است. هنرجویان را هدایت کنید تا آسیب هایی که در مردمک چشم ها تغییرات ایجاد می کنند و خطر آفرین هستند را در جدول فهرست کنند. در این قسمت با چراغ قوه تغییرات چشم را در برابر نور تمرین کنید.

فعالیت ۳

این فعالیت برای تمرین بیشتر است. هنرجویان را هدایت کنید نحوه ارزیابی وضعیت مصدوم و تغییرات کلی بدن در مصدوم را دوباره بررسی کنند و جدول را تکمیل نمایند.

فعالیت ۴

اولویت بندی کمک رسانی به بیماران را با هنرجویان تمرین کنید. و به طور مثال در یک تصادف اولین امدادگری که به محل حادثه می رسد باید دسته بندی را انجام دهد. اگر امدادگر زمانی به محل حادثه رسید که دسته بندی انجام شده بود باید فوراً به سراغ آنهایی که برچسب قرمز دارند برود. در صورتی که مصدومی با برچسب قرمز وجود نداشت باید به آنهایی که برچسب زرد و سپس به افرادی که برچسب سبز دارند کمک کند. انجام تریاژ سبب می شود که در یک سانحه بزرگ، که مصدومین زیادند، از نظر انسانی عدالت و مساوات رعایت شود و از نظر علمی و پزشکی اصول صحیح مراقبت به درستی اعمال گردد. در این صورت مصدومین دچار ضایعات و عوارض کمتری خواهند شد.

سپس ضرورت و اهمیت قرار دادن مصدوم در وضعیت بهبود را به هنرجویان توضیح دهید و با نمایش فیلم یا با یک ماکت کودک مراحل انجام آن را به هنرجویان آموزش دهید.

فعالیت ۵

برای تمرین بیشتر هنرجویان را هدایت کنید تا یک بار دیگر مراحل ارزیابی وضعیت مصدوم را در کارگاه روی ماکت تمرین کنند.

۸-۵- هدف توانمندسازی:

وضعیت مصدوم را ارزیابی کند.

برای ارزیابی وضعیت مصدوم، انجام تریاژ و قراردادن در حالت بهبود به دو روش (موقعیت شبیه سازی شده و نمایش فیلم) در کلاس اجرا کنید و اجازه دهید هنرجویان روش ها را تمرین کنند.

فعالیت ۶ و ۷

از هنرجویان بخواهید فعالیت ۶ و ۷ را که یک فعالیت عملی است با مشارکت گروه‌های کلاسی طراحی و اجرا کنند. از فعالیت‌های اجرا شده ارزشیابی به عمل بیاورید.

۹-۵- هدف توانمندسازی: کمک‌های اولیه را شرح دهد.

گروه‌های کلاسی را به گفت‌وگو در مورد انجام اقدامات لازم در وقوع حادثه هدایت کنید. با جمع‌بندی گفت‌وگوی آنها موضوع کمک‌های اولیه را توضیح دهید. با نمایش نمودار ۱ تعریف و ضرورت و اهمیت انجام کمک‌های اولیه را با مشارکت هنرجویان توضیح دهید و از نظرات آنها در جمع‌بندی استفاده نمایید.

فعالیت ۱

هنرجویان را هدایت کنید تا با توجه به ضرورت و اهمیت کمک‌های اولیه و همچنین اهداف این کمک‌ها در مورد خصوصیات امدادگر گفت‌وگو کنند و نتیجه گفت‌وگو را در کلاس ارائه دهند. سپس با جمع‌بندی نظرات آنها اقدامات لازم به هنگام وقوع حادثه را با نمایش نمودار ۴ توضیح دهید.

فعالیت ۲

هنرجویان را هدایت کنید تا در مورد اقدامات لازم یک امدادگر به هنگام وقوع حادثه با ذکر مثال مانند غرق شدن کودک در آب و... گفت‌وگو کنند و نتیجه گفت‌وگو را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۳

۱۰-۵- هدف توانمندسازی: کمک‌های اولیه را به هنگام بروز حادثه اجرا کند.

برای آموزش عملی کمک‌های اولیه در انواع آسیب‌ها که در فعالیت‌های ۶ تا ۲۳ به روش زیر عمل کنید:

برای انجام فعالیت‌های ۴، ۶، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۶، ۱۸، ۲۰ از هنرجویان بخواهید به موقعیت‌های ارائه شده توجه کنند و در گروه‌های کلاسی در مورد آنها گفت‌وگو کنند و نتیجه را ارائه دهند. نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و آنها را برای انجام کارهای عملی آماده کنید.

فعالیت‌ها

برای انجام فعالیت‌های ۵، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۹، ۲۱ ابتدا فیلم مربوط به نوع آسیب و انجام کمک‌های اولیه مربوط به آن را برای هنرجویان نمایش دهید. سپس با ارائه توضیحات و نکات مهم در انجام کمک‌های اولیه، با کمک هنرجویان بر روی

فعالیت‌ها

ماکت هر کدام از کمک‌ها را به صورت عملی آموزش دهید. سپس از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی به تمرین کمک‌های اولیه هر کدام از آسیب‌ها با استفاده از ماکت و هم گروهی خودشان بپردازند.

فعالیت ۲۲

بعد از تمرین کافی و رفع اشکالات هنرجویان از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی موقعیت شبیه‌سازی شده را طراحی و اجرا کنند و نتیجه را ارائه دهند.

یکی از روشهای کنترل خونریزی استفاده از باند نواری یا تورنیکت است: برای تکمیل توضیحات در این مورد می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

دانستنی‌های هنرآموز

این روش فقط زمانی انجام می‌شود که کوشش‌های قبلی جهت کنترل خونریزی مؤثر واقع نشود و یا در مواقعی که اندامی قطع گردیده و نگرانی درمورد از بین رفتن بافت‌های پائین‌تر از محل بستن تورنیکت نباشد.

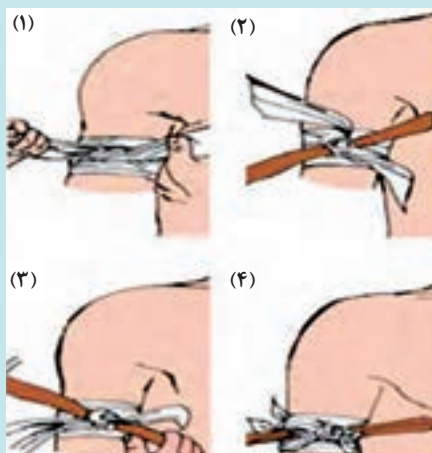
روش بستن تورنیکت:

۱ ابتدا گاز یا دستمالی بر روی بازو قرار دهید که علاوه بر نقش حفاظتی باعث افزایش فشار در آن نقطه گردد.

۲ به وسیله باند نواری دستمال فوق را ثابت کنید و سپس اهرمی مثل یک تکه چوب یا لوله یا حتی خودکار را روی آن قرار دهید و باند را بعد از قراردادن روی اهرم، گره دیگری بزنید.

۳ اهرم را به حول مرکز گره تا اندازه‌ای بچرخانید که خونریزی قطع شود در این حال اهرم را به وسیله گره ثابت کنید.

۴ زمان بستن، تورنیکت را در محلی که قابل رؤیت باشد بنویسید. به هیچ‌وجه تورنیکت را به منظور خون‌رسانی به اعضا باز نکنید. چرا که این کار کمکی نمی‌کند و تنها احتمال خطر را برای فرد بیشتر می‌کند.

روش بستن تورنیکت (شریان‌بند)

نکته

۱ اندامی که با تورنیکت بسته شده حتماً باید در معرض دید باشد .
۲ حتی در زخمهای ران و بازو تورنیکت حداقل باید ۵ سانتی متر بالاتر از آن بسته شود.

در بستن تورنیکت باید بسیار دقت کرد. چه بسا افرادی که به دلیل سهل انگاری امدادگران عضو خود را از دست داده اند . به همین دلیل استفاده از تورنیکت در بسیاری از نقاط جهان معلق مانده است و تنها در موارد خاص مورد استفاده قرار می گیرد. در بستن تورنیکت در قسمتی از اندام مثلاً دست باید توجه کرد برای جلوگیری از آسیب و قطع عضو سالم به اندازه‌ای تورنیکت را محکم کنیم که نبض احساس شود تا از تخریب عضو جلوگیری شود و حتی المقدور سعی شود از تورنیکت استفاده نشود .

دانشتنی‌های هنرآموز

سوختگی شیمیایی: سوختگی با مواد شیمیایی از جدی ترین نوع سوختگی ها بوده که در سطح کم و عمق زیادتری بدن را دچار سوختگی می نماید.
برای حذف عامل سوختگی بلافاصله لباس های آلوده را درآورده و محل را با آب فراوان شست و شو دهید. اگر مصدوم هوشیار نیست راه های هوایی، تنفس و ضربان قلب را بررسی کنید و در صورت لزوم عملیات احیا را انجام دهید.
موضع سوختگی را با آب فراوان حداقل به مدت ۲۰ تا ۳۰ دقیقه شست و شو دهید و سپس اقدامات درمانی باید همانند سوختگی با حرارت به عمل آید و مصدوم را به اولین مرکز درمانی منتقل کنید.
نکته: در صورت آلوده شدن چشم با مواد شیمیایی بهترین کار شست و شو با آب فراوان است. دقت کنید تا در موقع شست و شو آب مصرف شده از جانب بیرونی چشم خارج شود تا چشم مقابل را آلوده نکند. در صورت وجود جسم خارجی در چشم با نوک دستمال تمیز آن را به آرامی خارج کنید بعد از شست و شو، چشم را با گاز استریل پانسمان و مصدوم را منتقل کنید.

۱-۵- هدف توانمندسازی:

روش های حمل مصدوم را توضیح دهد.

در این فعالیت هنرجویان را هدایت کنید در گروه های کلاسی با توجه به موقعیت گفت و گو کنند. با جمع بندی نظرات هنرجویان اصول حمل مصدوم را با مشارکت آنها توضیح دهید.

فعالیت ۱

از هنرجویان بخواهید به نمودار، توجه کنند و در گروه های کلاسی از مشاهدات و تجربیات خود در مورد روش های حمل مصدوم گفت و گو کنند و نتیجه را ارائه دهند.

فعالیت ۲

۱۲-۵- هدف توانمندی:

حمل صحیح مصدوم را انجام دهد.

فعالیت ۳

در این فعالیت هنرجویان در، گروه‌های کلاسی در مورد نحوه صحیح حمل مصدوم با یکدیگر گفت و گو کنند. با جمع بندی نظرات آنها روش‌های حمل را توضیح دهید و با نمایش فیلم و انجام عملی انواع روش‌ها را با استفاده از ماکت نشان دهید.

فعالیت ۴

هنرجویان را هدایت کنید برای انجام این فعالیت در گروه‌های کلاسی، انواع روش‌های حمل مصدوم را اول با ماکت و سپس با کمک دوستان خود تمرین کنند.

اگر نیاز به حمل با برانکارد بود برای انجام آن از مطالب زیر استفاده کنید.

دانستنی‌های هنرآموز

حمل مصدوم به وسیله برانکارد: اگر مجبور شوید مصدوم را در مسافت طولانی با برانکارد حمل کنید، موارد زیر را رعایت کنید:

- هنگامی که مصدوم را روی برانکارد قرار دادید هر کدام از امدادگران باید در مجاورت هریک از دستگیره‌های برانکارد بایستند. (شکل ۱)
- رهبر گروه همیشه در کنار سر مصدوم در قسمت عقب برانکارد قرار گیرد.
- به جز در مواردی که مصدوم دچار شوک شده است در سایر موارد باید سر را بالاتر از تنه نگاه دارید.
- به تبعیت از یک قاعده عمومی، همیشه باید مصدوم را از طرف پا (پا در جلو و سر در عقب) حمل کنید.
- در هنگام حمل، پشت خود را صاف نگاه دارید و در کنار برانکارد زانو بزنید و کف دست‌ها رو به داخل برانکارد باشد. با دستی که به طرف برانکارد است دسته را محکم بگیرید و با فرمان سرگروه، همگی به طور یکنواخت برخیزید و در موقع ایستادن نیز تعادل برانکارد را حفظ نمایید و آن را تا سطح مناسبی بلند کنید. دست‌ها باید کاملاً کشیده و هم سطح باشند.
- با فرمان «به پیش» همه با هم حرکت کنید. یکنواخت قدم بردارید. برای این کار ابتدا باید با پایی حرکت کنید که در مجاورت برانکارد قرار گرفته است. در حالی که

شکل ۱- حمل مصدوم با برانکارد

گام‌های کوتاه برمی‌دارید برانکارد را تا حد ممکن نزدیک به بدن خود نگه دارید. □ حداقل دو حمل‌کننده آموزش دیده برای انتقال برانکارد لازم است. یکی در سمت جلو و دیگری در سمت عقب، برانکارد را حمل می‌کند. اگر برای حمل مصدوم سه نفر وجود داشته باشند، دو نفر در طرف سر و نفر سوم در طرف پا قرار می‌گیرند (شکل ۱).

فعالیت ۵

هنرجویان را هدایت کنید برای انجام این فعالیت در گروه‌های کلاسی، هر کدام یک روش حمل مصدوم را در موقعیت شبیه سازی طراحی و اجرا کنند سپس مراحل آن را طبق جدول ۱ گزارش دهند.

فعالیت ۶

با هماهنگی یک مرکز اورژانس برای هنرجویان بازدیدی انجام دهید. از آنها بخواهید با دقت به اقدامات انجام شده در مرکز توجه کنند و فرم را تکمیل کنند و در کلاس ارائه دهند. گزارش‌های هنرجویان را در یک پوشه بایگانی کنید.

فصل ۵

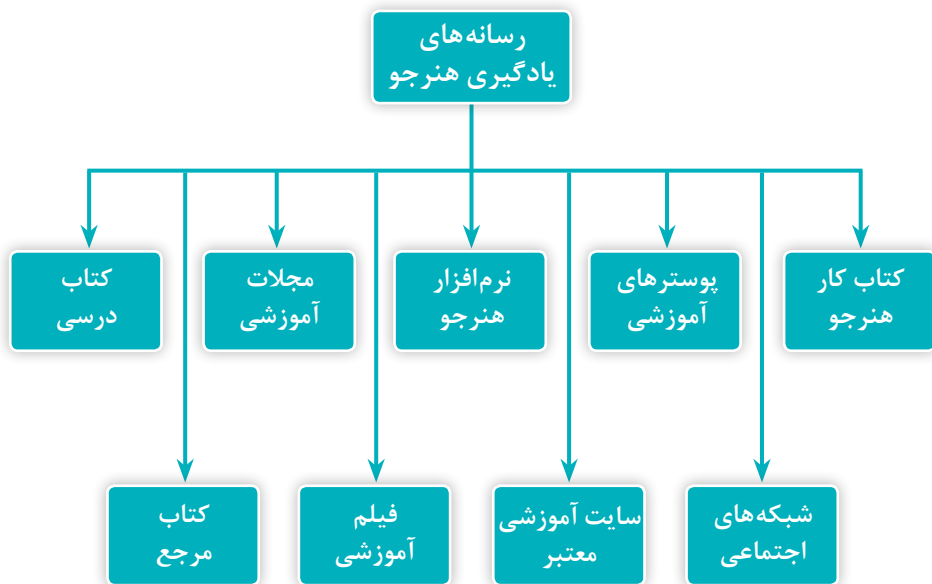
مراکز، رسانه‌ها، مواد و منابع یادگیری،
ارزشیابی و صلاحیت حرفه‌ای هنرآموز

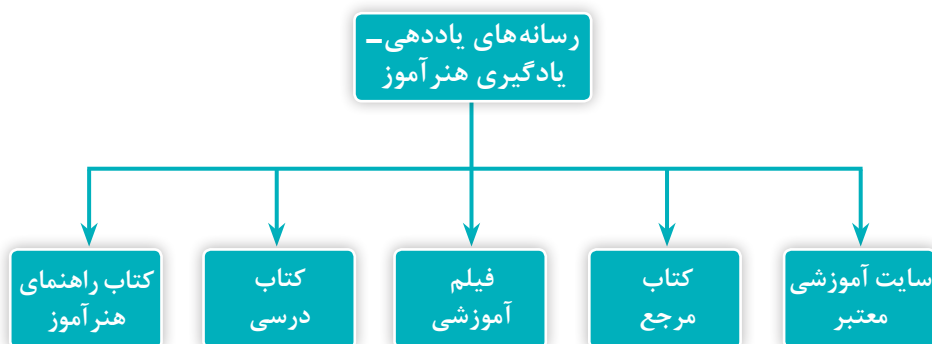
مراکز، رسانه‌ها، مواد و منابع یادگیری

مراکز یادگیری

کلاس درس، فضای کارگاه اختصاصی، مراکز بهداشتی و درمانی، مراکز آموزش پیش از دبستان، سالن ورزشی و فضای باز حیاط، محیط‌های کار واقعی، نمایشگاه‌های تخصصی مرتبط، بازدید علمی از مراکز تخصصی مرتبط

رسانه‌های یادگیری

منابع یادگیری

- کتاب آموزشی منبع
- کتاب مرجع
- مجموعه دستورالعمل‌ها، آئین‌نامه‌ها و مقررات آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی در ارتباط با آموزش و پرورش پیش از دبستان
- جداول رشد کودک
- استانداردهای تحلیل و ارزشیابی حرفه

مواد یادگیری

- بازی‌های آموزشی
- وسایل آموزشی
- ماکت آموزشی
- ابزار و تجهیزات سرمایه‌ای و نیمه سرمایه‌ای
- مواد مصرفی

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی باید واجد حداقل روایی (یعنی اندازه‌گیری باید استاندارد عملکرد حرفه‌ای انتخاب شده را اندازه‌گیری کند) و پایایی باشد (یعنی بتواند این استانداردها را به صورت یکنواخت و ناوابسته به یک مکان و یا دستگاه خاص ارزشیابی کند). اگر ابزار ارزشیابی در سطح منطقه درست می‌شود - براساس استانداردهای محلی و یا ملی و یا بانک سؤالات امتحان - و نتایج نیز دارای اعتبار وسیع باشند. ضروری است

کارشناسان مراکز ملی سنجش و هنرآموزان منطقه، آموزش‌های کافی در زمینه مدیریت و طراحی ارزشیابی را دیده باشند. اگر ابزارهای ارزشیابی استاندارد شده به صورت متمرکز تدوین شوند، لازم است این کار توسط متخصصان ارزشیابی و با کمک افرادی که استانداردهای حرفه را تدوین کرده‌اند صورت پذیرد. خطا در مقدار روایی و اعتبار آزمون‌های ملی دارای اثرات منفی بسیاری خواهد بود.

اصول ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

۱. تنوع ابزارها و روش‌ها در بهره‌گیری از شایستگی‌ها در موقعیت

- ابزارها و روش جهت سنجش پیشرفت تحصیلی و شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی متنوع خواهد بود.

- ملاک کسب شایستگی‌های حرفه‌ای استاندارد ارزشیابی حرفه مبتنی بر استاندارد عملکرد حرفه تکلیف‌کاری

۲. شواهد کافی و متنوع برای قضاوت

- ارزشیابی به صورت مستمر و عملکردی مبتنی بر عمل خواهد بود. ملاک گذر از دوره کسب استاندارد شایستگی حرفه‌ای و عمومی کسب مدرک براساس صلاحیت خواهد بود.

۳. ارزشیابی متنوع و مستمر با توجه به یادگیری هر یک از هنرجویان

- استفاده از واقعیت‌های دنیای کار و تجربه ارزشیابی حرفه به ارزشیابی گروه کاری و ارزشیابی.

۴. خود آگاهی و خود ارزیابی در دستیابی به سطوح شایستگی بالاتر

- در ارزشیابی شایستگی عمومی و حرفه ۱۰ الی ۲۰ درصد قضاوت توسط هنرجوان انجام خواهد پذیرفت. تکالیف کاری همراه با سطح‌بندی شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی.

۵. عدم استفاده از شرایط اضطراب آور

- شرایط ارزشیابی مبتنی بر شرایط ذکر شده در استاندارد ارزشیابی باشد - منصفانه باشد

۶. مشارکت سایر دانش آموزان و والدین در سنجش (ارزیابی هم‌تا)^۱

- استفاده از گروه دانش آموزان برای سنجش قضاوتی در فرآیندهای ساخت، طراحی، تعمیر، نصب، تحلیل، اپراتوری.

۷. حفظ نقش مدرسه و معلم در ارزشیابی

۱- ارزیابی‌های هم‌تا که بیشتر در حوزه آموزش هنر تحت عنوان ژورنال انجام می‌شود از این نوع است. به طور کلی در آن دسته از ارزیابی‌هایی که احساس معیار ارزیابی است، برای حفظ روایی به صورت ارزیابی هم‌تا انجام می‌شود.

- ارزشیابی نهایی گروه کاری توسط تیمی از هنرآموز انجام می شود.

۸ نتیجه محور و فرآیند محوری

- استاندارد عملکرد تکالیف کاری به عنوان نتیجه فرآیند یاددهی - یادگیری تلقی می شود. برخی از نتایج باید در دنیای کار (کارآموزی) ارزشیابی شوند.

- به کارگیری ارزشیابی فرآیند محور در کسب شایستگی ها

۹ کارگروهی و حل مسئله

- اجرای فرآیند ارزشیابی در بستر کارگروهی و موقعیت های جدید جهت حل مسئله در زندگی.

۱۰ ارزشیابی به عنوان بخش جدایی ناپذیر از فرآیند یاددهی - یادگیری

- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی قبل از ارزشیابی مبتنی بر استاندارد عملکرد اتفاق خواهد افتاد.

۱۱ تکالیف عملکردی در سنجش

- ارزشیابی و سنجش مبتنی بر واقعیات و شرایط موجود در استاندارد ارزشیابی حرفه خواهد بود.

۱۲ کسب کلیه شایستگی ها جهت اخذ صلاحیت

- زمانی که یک هنرجو شایسته دریافت مدرک صلاحیت حرفه ای می گردد که در تمامی پودمان ها گواهینامه شایستگی دریافت کرده باشد. و در پودمان زمانی گواهینامه شایستگی دریافت می کند که در تمامی کارها، شایستگی انجام کار را با توجه به استاندارد عملکرد داشته باشد.

روش های سنجش و ارزشیابی با توجه به زمان

در آموزش های فنی و حرفه ای

■ **سنجش آغازین:** برای ارزیابی ورودی تعیین صلاحیت حرفه ای انجام می شود.

■ **سنجش تکوینی:** برای اصلاح یادگیری صورت می گیرد.

■ **سنجش تشخیصی:** برای شروع آموزش که معمولاً در محیط آموزش انجام می گیرد.

■ **سنجش تراکمی:** در انتهای تکالیف کاری و پودمان ها و سطوح صلاحیت حرفه ای انجام می گیرد.

■ **سنجش تکمیلی:** برای کارآموزی و کارورزی و عملیات میدانی انجام می شود. در نظام صلاحیت های حرفه ای با توجه به نوع حرفه و سطح صلاحیت حرفه ای و نوع نظام یادگیری (مادام العمر و ...) از روش های مختلف زمانی استفاده می شود. البته سنجش تراکمی برای اندازه گیری سطح شایستگی و تسلط در هر کار و حرفه مورد توجه ویژه ای قرار می گیرد.

ابزارهای سنجش شایستگی

- **آزمون (شفاهی، کتبی):** شامل صحیح - غلط، جورکردنی، چندگزینه‌ای، تشریحی، کوتاه‌پاسخ و ... این آزمون‌ها برای حوزه شناختی متناسب با سطح شایستگی مورد انتظار انتخاب می‌شوند.
- **سنجش عملکردی:** شامل کتبی عملکردی، سنجش شناسایی، شبیه‌سازی شده، نمونه کار، پروژه‌های طولانی مدت، سنجش ۳۶۰ درجه‌ای و ...
- **سنجش مشاهده‌ای:** شامل سنجش بر اساس فهرست واری، مقیاس‌های درجه بندی، واقع‌نگاری و ...
- **سنجش عاطفی:** شامل پرسش‌نامه، تفکیک معنایی، سنجش نگرش با مقیاس لیکرت، مصاحبه
- **سنجش تکمیلی:** مصاحبه با کارفرما، مشاهده در حین کار، سنجش پیرو و ... این نوع سنجش برای اطمینان از شایستگی مورد نظر در محیط کار واقعی استفاده می‌شود. (در کارآموزی و کارورزی مورد استفاده قرار می‌گیرد)
- **سنجش همه‌جانبه (ترکیبی):** شامل کارپوشه، ۳۶۰ درجه‌ای و ... این نوع سنجش‌ها برای سنجش کلی حوزه‌های یادگیری استفاده می‌شود.

مقیاس بندی و نمره‌دهی شایستگی

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در نظام جدید آموزشی دوره دوم متوسطه مبتنی بر شایستگی است. هدف نهایی ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، یادگیری و کسب توانایی انجام کار در شغل و حرفه است. هر درس از یک یا چند واحدهای یادگیری (تکالیف کاری) تشکیل شده است که هنرجویان در فرآیند یادگیری بایستی در انجام آن‌ها شایستگی لازم را کسب نمایند. حداکثر نمره هر واحد یادگیری ۴ نمره دارد و نمره‌دهی آن شامل دو بخش ارزشیابی فرآیندی یا مستمر (۱ نمره) و نتیجه‌ای یا پایانی (۳ نمره) است. هنرجویان برای کسب شایستگی در واحد یادگیری بایستی حداقل نمره ۲ را از ارزشیابی پایانی کسب نمایند تا در آن واحد یادگیری شایستگی لازم را کسب نمایند. حداقل یک بار امکان جبران برای کسب شایستگی واحدهای یادگیری برای هنرجویان وجود دارد. نمره هر درس از میانگین نمرات واحدهای یادگیری تشکیل می‌گردد.

در ارزشیابی مستمر هنرآموزان گرامی می‌توانند بر اساس ارزشیابی مراحل انجام کار در کتاب درسی و با توجه به فرآیند یاددهی - یادگیری نمره‌دهی نمایند. ارزشیابی پایانی بر اساس نمون برگ بیان شده در کتاب درسی انجام می‌شود. در سنجش واحد یادگیری شایستگی فنی، غیر فنی، ایمنی و بهداشت و توجهات

زیست‌محیطی توأمان مورد سنجش قرار می‌گیرند. نمره هر واحد یادگیری نیز از میانگین نمرات مراحل کار، شایستگی‌های غیر فنی و ایمنی و بهداشت حاصل می‌گردد. هنرآموزان محترم می‌توانند تا ۱۰ درصد نمره از ارزشیابی مستمر را به خود ارزیابی توسط هنرجویان اختصاص دهند.

نمون برگ‌های ارزشیابی شایستگی واحدهای یادگیری

درس مراقبت از سلامت کودک شامل ۵ واحد یادگیری است که در صفحات بعدی نمون برگ‌های ارزشیابی شایستگی هر یک از واحدهای یادگیری به ترتیب فصول کتاب آورده شده است.

ارزشیابی شایستگی توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی

شرح کار:

- ۱- تهیه فهرستی از جدول رشد برای تعیین شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی (عضلات بزرگ، عضلات کوچک، ...)
  - ۲- طراحی و اجرای یک فعالیت برای پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ از طریق حرکات ورزشی و جسمانی
  - ۳- طراحی و اجرای یک فعالیت برای پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک از طریق نقاشی، دوخت و دوز، خمیربازی و ...
  - ۴- طراحی و اجرای یک فعالیت برای پرورش مهارت‌های هماهنگی عضلات از طریق نخ کردن مهره‌ها و باز و بسته کردن بندها، پرتاب کردن توپ و ...
  - ۵- طراحی و اجرای یک فعالیت برای پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل از طریق لی‌لی کردن، ایستادن روی یک پا و ...
- طراحی هر فعالیت با توجه به موارد زیر انجام شود:
- ۱- نام فعالیت، ۲- نوع فعالیت، ۳- هدف فعالیت، ۴- مکان فعالیت، ۵- زمان فعالیت، ۶- وسیله و ابزار مورد نیاز، ۷- سن کودکان، ۸- تعداد کودکان، ۹- تعداد مربی و کمک مربی، ۱۰- روش کار

استاندارد عملکرد:

توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی با استفاده از حرکات جسمانی، تمرینات ورزشی، فعالیت‌های هنری، انجام بازی‌ها و استفاده از اسباب بازی‌ها مطابق با دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

شاخص‌ها:

- تعیین شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی (عضلات بزرگ، عضلات کوچک، ...)
- پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ (حرکات ورزشی و بازی)
- پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک (فعالیت‌های هنری، ورزشی و بازی)
- پرورش مهارت‌های هماهنگی عضلات (بازی‌های جسمانی)
- پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل (انجام حرکات تعادلی)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات: طراحی و انجام فعالیت‌های آموزشی جهت توسعه شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی با توجه به شرایط زیر انجام می‌شود.

مکان: مرکز آزمون (کارگاه فعالیت‌های هنری و خلاق) **زمان:** ۵۰ دقیقه (۱۰ دقیقه برای طراحی و اجرای فعالیت‌های هر یک از مراحل کار)

تجهیزات: سالن، تجهیزات ورزشی و کارگاهی متناسب با استانداردها

ابزار: وسایل ورزشی و اسباب‌بازی‌ها متناسب با استانداردهای بهزیستی و آموزش و پرورش پیش از دبستان

مواد مصرفی: مواد لازم در فعالیت‌های هنری (مقوا، نوارهای رنگی، چسب، قیچی مخصوص، رنگ‌های نقاشی مواد و ماژیک‌های رنگی و ...) و لوازم‌التحریر

استاندارد و سایر شرایط: استفاده از آیین‌نامه‌ها و منابع علمی آموزش و پرورش و جداول رشد

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	تعیین شاخص‌های رشد جسمی - حرکتی	۱	
۲	پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ	۱	
۳	پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک	۱	
۴	پرورش مهارت‌های هماهنگی عضلات	۲	
۵	پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل	۲	
	<p>شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش:</p> <p>شایستگی‌های غیرفنی: مدیریت مواد و تجهیزات، مسئولیت‌پذیری، انتخاب و به‌کارگیری فناوری ایمنی؛ استفاده از روپوش کار و رعایت نکات ایمنی در انجام فعالیت‌های جسمی - حرکتی</p> <p>بهداشت: رعایت نکات بهداشتی در اجرای فعالیت‌ها</p> <p>توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت محیط در هنگام اجرای فعالیت‌های ورزشی و هنری و حرکات بدنی و به حداقل رساندن دورریزها در محیط‌زیست و جمع‌آوری صحیح آنها</p> <p>نگرش: مسئولیت‌پذیری در انجام فعالیت‌های آموزشی مراحل کاری</p>		۲
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

ارزشیابی شایستگی نظارت بر بهداشت فردی کودک

شرح کار:

- ۱- طراحی فعالیتی برای کنترل بهداشت فردی (مو، پوست، و ...)
- ۲- پایش رشد کودک و رسم آن در نمودار و تفسیر آن
- ۳- بررسی محتوای پرونده سلامت کودک (اطلاعات عمومی کودک، ارزیابی رشد کودک، ثبت نتایج غربالگری سالانه، ثبت نتایج بررسی دوره‌ای کودک، ثبت و پیگیری نتایج ارجعات کودک و ...)
- طراحی هر فعالیت با توجه به موارد زیر انجام شود:
- ۱- نام فعالیت، ۲- نوع فعالیت، ۳- هدف فعالیت، ۴- مکان فعالیت، ۵- زمان فعالیت، ۶- وسیله و ابزار مورد نیاز، ۷- سن کودکان، ۸- تعداد کودکان، ۹- تعداد مربی و کمک مربی، ۱۰- روش کار

استاندارد عملکرد:

نظارت بر بهداشت فردی و بررسی پرونده سلامت کودک مطابق با آئین‌نامه‌های بهداشتی وزارت بهداشت و دستورالعمل‌های سازمان بهزیستی

شاخص‌ها:

- کنترل بر بهداشت فردی (بهداشت فردی، بهداشت وسایل)
 پایش رشد کودک (اندازه‌گیری قد و وزن و محیط بدن)
 بررسی پرونده سلامت کودک (اطلاعات عمومی کودک، ارزیابی رشد کودک، ثبت نتایج غربالگری سالانه و ...)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات: کنترل بهداشت فردی کودک با توجه به شرایط زیر انجام می‌شود.

مکان: مرکز آزمون (کارگاه فعالیت‌های بهداشتی)
زمان: ۶۰ دقیقه (۲۰ دقیقه برای انجام فعالیت‌های هر یک از مراحل کاری)
مواد و تجهیزات و ابزار: نمونه پرونده سلامت کودک، کارت پایش رشد، ماکت کودک و بزرگسال، نمونه جداول رشد، لوازم التحریر، پوستر، مولاژهای بدن انسان
استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی آئین‌نامه‌های بهداشتی وزارت بهداشت و دستورالعمل‌های سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	کنترل بهداشت فردی	۲	
۲	پایش رشد کودک	۲	
۴	بررسی پرونده سلامت کودک در مراکز پیش از دبستان	۱	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: مسئولیت‌پذیری، یادگیری و داشتن درک درست از سیستم سازمانی ایمنی: استفاده از روپوش کار و رعایت نکات ایمنی در استفاده از وسایل در انجام فعالیت‌های عملی بهداشت: رعایت بهداشت فردی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: آلوده نکردن محیط به حداقل رساندن دورریزها و جمع‌آوری صحیح آنها نگرش: تعهد و اهمیت دادن به بهداشت فردی	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

ارزشیابی شایستگی کنترل بیماری های شایع کودکان

شرح کار:

- ۱- تهیه فهرستی از انواع عوامل بیماری‌زا (ویروسی، باکتریایی، انگلی و...)، بیماری‌های شایع کودکان با توجه به علائم، راه‌های انتقال و پیشگیری از آنها مطابق با منابع علمی معتبر وزارت بهداشت و درمان
  - ۲- انجام عملی مراقبت از یک کودک بیمار (نحوه جداسازی، مراقبت و بهداشت، تغذیه کودک بیمار، کنترل علائم حیاتی، تعیین نشانه‌های بیماری، اقدامات لازم براساس نشانه‌های مشاهده شده در کودک بیمار)
  - ۳- ارائه نمونه گزارش از وضعیت بیماری کودک (ارائه نمونه گزارش از وضعیت کودک بیمار و نحوه ارجاع آن به مسئولین مرکز و والدین کودک)
- الگوی تهیه گزارش از وضعیت کودک بیمار:**
- ۱- مشخصات کودک، ۲- علائم مشاهده شده، ۳- اقدامات انجام شده (مراقبت‌های بهداشتی، تغذیه، اطلاع‌رسانی مسئولین)، ۴- زمان اقدامات، ۵- وضعیت کودک هنگام ارجاع

استاندارد عملکرد:

کنترل بیماری‌های شایع در کودکان از طریق برنامه‌های کنترلی و پیشگیری در مراکز پیش از دبستان، بر اساس استانداردهای بهداشتی مطابق با آیین‌نامه‌های بهداشتی مهدهای کودک و وزارت بهداشت و سازمان بهزیستی

شاخص‌ها:

- پیشگیری از بیماری‌های شایع در کودکان (عوامل بیماری‌زا، راه‌های انتقال و راه‌های پیشگیری از آنها)
- مراقبت از کودک بیمار (جداسازی، روش‌های مراقبت از کودک بیمار)
- تهیه گزارش وضعیت بیماری کودک (تهیه گزارش از انواع بیماری‌ها و نحوه ارجاع)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات: کنترل بیماری‌های شایع کودکان با توجه به شرایط زیر انجام می‌شود.

مکان: مرکز آزمون (کارگاه فعالیت‌های بهداشتی)

زمان: ۶۰ دقیقه (۲۰ دقیقه برای انجام فعالیت‌های هر یک از مراحل کاری)

مواد و تجهیزات و ابزار: لوازم التحریر، پوستر، ماکت کودک، وسایل اندازه‌گیری علائم حیاتی

استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی، آئین‌نامه‌های بهداشتی وزارت بهداشت و دستورالعمل‌های سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	پیشگیری از بیماری‌های شایع در کودکان	۲	
۲	مراقبت از کودک بیمار	۱	
۳	تهیه گزارش از وضعیت بیماری کودک	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی: مسئولیت‌پذیری و یادگیری ایمنی: استفاده از روپوش کار بهداشت: رعایت بهداشت فردی در پیشگیری از بیماری‌ها توجهات زیست‌محیطی: آلوده نکردن محیط و به حداقل رساندن دورریزها نگرش: تعهد و صداقت		۲
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

ارزشیابی شایستگی نظارت بر تغذیه سالم کودک

شرح کار:

- ۱- طراحی یک برنامه غذایی (روزانه، هفتگی) برای کودکان با توجه به گروه‌های سنی (استفاده از گروه‌های غذایی، تنوع، تعادل، شرایط اقلیمی و بومی، قابل دسترس بودن مواد غذایی)
  - ۲- تهیه گزارش وضعیت بهداشتی مواد غذایی از مرکز پیش از دبستان از طریق انجام بازدید یا مشاهده فیلم یا تصاویر مرتبط مطابق با آئین‌نامه‌ها و مقررات بهداشتی مهدکودک‌ها
  - ۳- تهیه گزارش وضعیت بهداشتی طبخ مواد غذایی از مرکز پیش از دبستان از طریق انجام بازدید یا مشاهده فیلم یا تصاویر مرتبط مطابق با آئین‌نامه‌ها و مقررات بهداشتی مهدکودک‌ها
- الگوی تهیه گزارش از وضعیت بهداشتی مواد غذایی:**

- ۱- مشخصات موضوع قابل مشاهده، ۲- موارد مشاهده شده، ۳- اقدامات انجام شده (مراقبت‌های بهداشتی مواد غذایی، اطلاع‌رسانی مسئولین)، ۴- گزارش مطابق آیین‌نامه‌های مربوط به موضوع قابل مشاهده

استاندارد عملکرد:

نظارت بر تغذیه سالم کودک براساس استانداردهای بهداشتی تهیه، آماده‌سازی، طبخ و توزیع و مصرف مواد غذایی مطابق آئین‌نامه‌های بهداشتی وزارت بهداشت و سازمان بهداشتی

شاخص‌ها:

- تهیه و کنترل برنامه غذایی کودکان (روزانه، هفتگی، ماهانه، گروه‌های غذایی)
کنترل بهداشت مواد غذایی (مواد غذایی سالم و ناسالم، روش‌های نگهداری)
نظارت بر طبخ بهداشتی مواد غذایی کودکان (تهیه، آماده‌سازی، طبخ، توزیع و مصرف)، گزارش نارسائی‌ها

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات: نظارت بر تغذیه سالم کودک با توجه به شرایط زیر انجام می‌شود.

مکان: مرکز آزمون (کارگاه فعالیت‌های بهداشتی یا در صورت امکان مراکز پیش از دبستان)

زمان: ۶۰ دقیقه (۲۰ دقیقه برای انجام فعالیت‌های هر یک از مراحل کاری)

مواد و تجهیزات و ابزار: لوازم التحریر، پوستر، آیین‌نامه‌های بهداشتی مهدکودک‌ها

استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی آموزش و پرورش، آئین‌نامه‌های بهداشتی وزارت بهداشت و دستورالعمل‌های سازمان بهداشتی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	تهیه و کنترل برنامه غذایی کودکان	۱	
۲	کنترل بهداشتی مواد غذایی	۲	
۳	نظارت بر طبخ بهداشتی مواد غذایی کودکان با همکاری مدیر	۲	
	<p>شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: مسئولیت‌پذیری و یادگیری ایمنی: رعایت نکات ایمنی در هنگام تهیه و طبخ مواد غذایی و آموزش نکات ایمنی در هنگام غذا خوردن به کودک بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در آماده‌سازی تغذیه کودک توجهات زیست‌محیطی: آلوده نکردن محیط، به حداقل رساندن دورریزهای مواد غذایی و جمع‌آوری زباله‌ها به طریق بهداشتی در محیط مهد کودک نگرش: اهمیت دادن به تغذیه سالم و تغییر الگوی غذایی نامناسب کودکان</p>		۲
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

ارزشیابی شایستگی انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث و سوانح

شرح کار:

ایجاد یک موقعیت شبیه‌سازی شده، مراحل زیر را انجام دهد:

- ۱- تعیین نوع آسیب‌دیدگی (شکستگی، دررفتگی، مسمومیت، خفگی، خونریزی، سوختگی)
- ۲- تهیه وسایل مورد نیاز با توجه به نوع حادثه و نیاز مصدوم (دماسنج، فشارسنج، مواد ضد عفونی‌کننده، باند، گاز استریل، آتل و ...)
- ۳- ارزیابی وخامت حال مصدوم (تریاز) (اندازه‌گیری علائم حیاتی، تعیین فشارخون، نبض، تنفس، درجه حرارت، سطح هوشیاری)
- ۴- انجام کمک‌های اولیه متناسب با نوع حادثه و موقعیت مصدوم (پانسمن، آتل، احیای قلبی و تنفسی، جلوگیری از خونریزی و مسمومیت، ...)
- ۵- حمل و انتقال مصدوم (انتخاب روش درست حمل، ارائه گزارش از موقعیت مصدوم، تماس با اورژانس و انتقال به مراکز درمانی)

استاندارد عملکرد:

انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث از طریق تعیین نوع آسیب‌دیدگی، تهیه وسایل مورد نیاز، ارزیابی وخامت حال مددجو، انجام اقدامات مورد نیاز و انتقال صحیح او به مراکز درمانی براساس دستورالعمل‌های وزارت بهداشت

شاخص‌ها:

تعیین نوع آسیب‌دیدگی (شکستگی، دررفتگی، مسمومیت، خفگی، سوختگی، خونریزی)
تهیه وسایل مورد نیاز در کمک‌های اولیه (وسایل و مواد مورد نیاز)
ارزیابی و خامت حال مصدوم (تریاز) و گزارش دهی (علائم حیاتی، ارزیابی وخامت)
انجام کمک‌های اولیه (پانسمن، آتل، احیای قلبی و ...)
حمل و انتقال مصدوم (تعداد نفرات، استفاده صحیح از وسایل حمل و انتقال مصدوم)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات: کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث با توجه به شرایط زیر انجام می‌شود.

مکان: مرکز آزمون (کارگاه فعالیت‌های بهداشتی)

زمان: ۷۵ دقیقه (۱۵ دقیقه برای انجام فعالیت‌های هریک از مراحل کاری)

مواد و تجهیزات و ابزار: وسایل اندازه‌گیری علائم حیاتی (فشارسنج، گوشی، تب سنج) / وسایل کمک‌های اولیه (گاز استریل، پنبه، باند، چسب زخم، مواد ضد عفونی‌کننده، چسب بانداژ، دستکش، قیچی، پنس، ظرف قلوهای، انواع آتل و ...) / وسایل حمل بیمار، برانکاردر، ماکت تنفس انجام کمک‌های اولیه، ماکت انسان (بزرگ و کودک)

استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی آئین‌نامه‌های بهداشتی وزارت بهداشت

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	تعیین نوع آسیب‌دیدگی	۱	
۲	تهیه وسایل مورد نیاز در کمک‌های اولیه	۱	
۳	ارزیابی وخامت حال مصدوم	۲	
۴	انجام کمک‌های اولیه	۲	
۵	حمل و انتقال مصدوم	۱	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: مدیریت زمان و یادگیری و انتخاب فناوری‌های مناسب ایمنی: استفاده از روپوش کار و استفاده از ابزار سالم و ایمن در انجام کمک‌های اولیه بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در استفاده از وسایل و ابزار کمک‌های اولیه توجهات زیست محیطی: به حداقل رساندن صدمات زیست محیطی نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح کمک‌های اولیه در کوتاه‌ترین زمان		۲
	میانگین نمرات		
			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می‌باشد.

صلاحیت‌های حرفه‌ای هنر آموزان رشته تربیت کودک

۱ مدرک تحصیلی: لیسانس و بالاتر

۲ رشته تحصیلی:

الف) بهداشت عمومی و پرستاری

ب) علوم تربیتی (با گرایش‌های آموزش و پرورش پیش از دبستان و دبستان، روانشناسی تربیتی، مشاوره و راهنمایی تحصیلی)

۳ مدرک حرفه‌ای:

گذراندن دوره‌های زیر:

الف) آموزش‌های بدو استخدام و ضمن خدمت

ب) آموزش‌های فناوری مرتبط با محتوای برنامه درسی رشته

ج) گذراندن یکی از دو دوره زیر:

۱- کارگاه‌های آموزشی مرتبط با مراکز دولتی و خصوصی

۲- دوره‌های عملی در مراکز آموزشی مرتبط

۴ تجربه کاری: حداقل ۳ سال فعالیت آموزشی

فصل ۶

استاندارد فضا

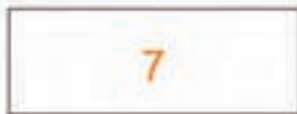
این درس در فضای کلاس، کارگاه تخصصی رشته (کارگاه فعالیت‌های هنری و کارگاه فعالیت‌های بهداشتی)، مراکز بهداشتی و درمانی، مراکز آموزش پیش از دبستان، سالن ورزشی و فضای باز در حیاط مرکز آموزشی ارائه می‌شود. در مورد استاندارد فضا و چیدمان تجهیزات آموزشی درس به استانداردهای تعیین شده رشته و سازمان نوسازی مدارس، می‌بایست توجه شود.

تجهیزات و وسایل کارگاه فعالیت‌های بهداشتی

- ۱ میز هنرآموز
- ۲ ویدئو پروژکتور
- ۳ میز کار هنرجو
- ۴ تخته و پرده نمایش متحرک
- ۵ ویتترین انواع مولاژ (بدن انسان)
- ۶ جعبه کمک‌های اولیه
- ۷ تخت ماکت
- ۸ ویتترین مخصوص آتل
- ۹ کتابخانه
- ۱۰ روشویی
- ۱۱ کمد هنر
- ۱۲ کپسول آتش نشانی
- ۱۳ ویتترین وسایل کمک‌های اولیه
- ۱۴ میز رایانه
- ۱۵ کمد وسایل صوتی و تصویری
- ۱۶ قد سنج و ترازو
- ۱۷ میز اندازه‌گیری قد و وزن کودک
- ۱۸ تخت ماکت کودک
- ۱۹ میز مخصوص متحرک (تراپلی)
- ۲۰ پنل متحرک
- ۲۱ کمد وسایل متفرقه
- ۲۲ برانکارد
- ۲۳ میز متحرک

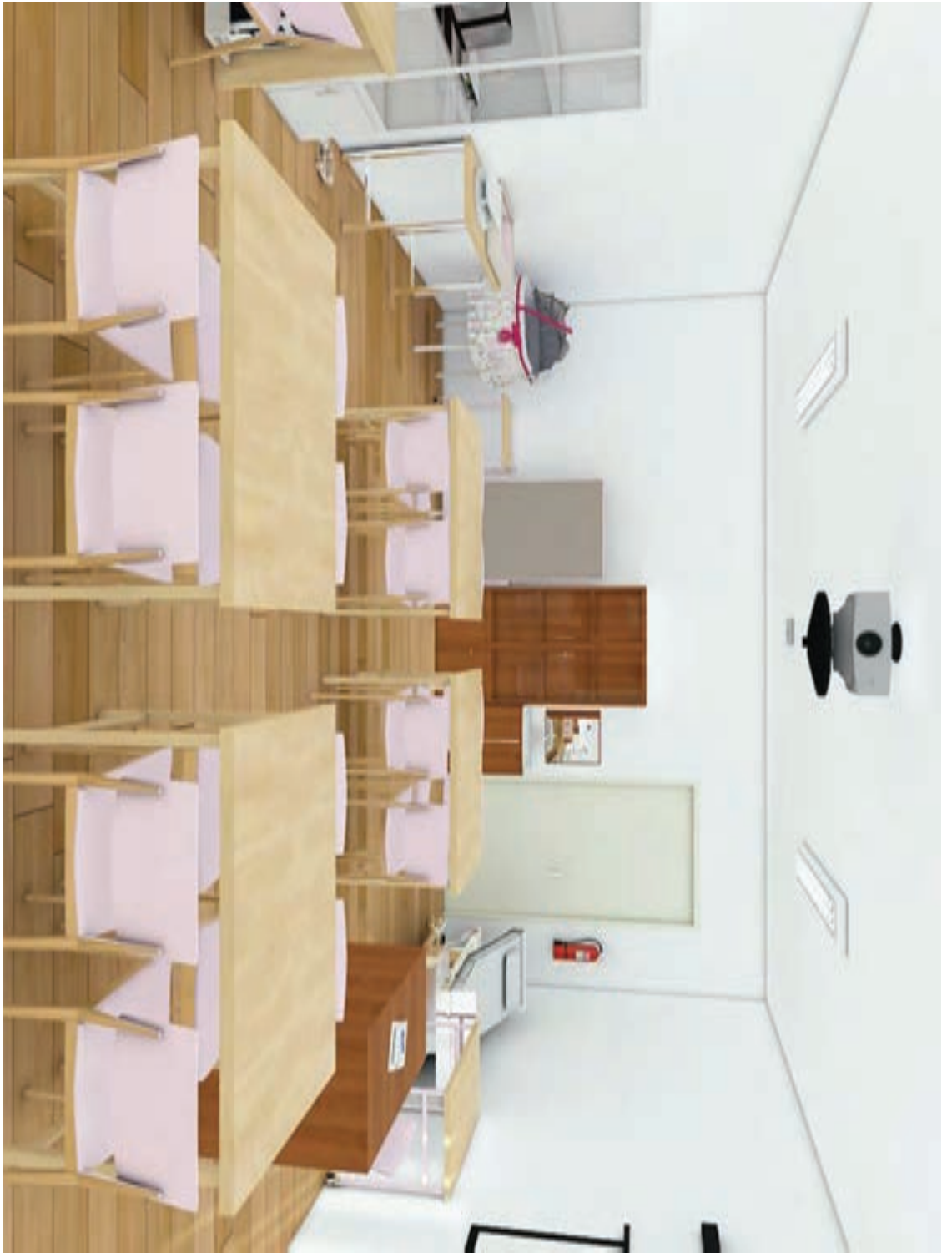
60

90

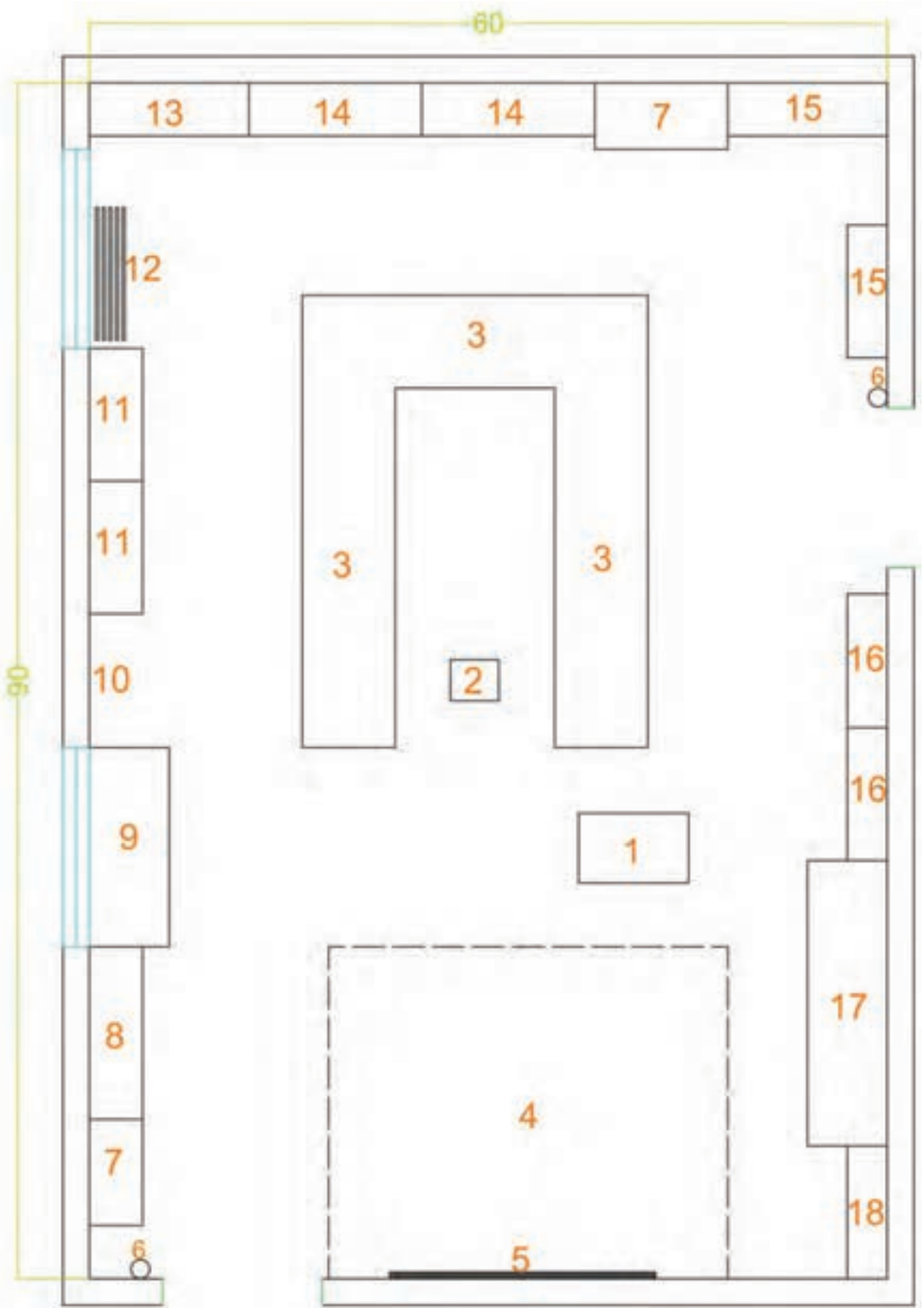

تجهیزات و وسایل کارگاه فعالیت‌های هنری و خلاق

- ۱ میز هنرآموز
- ۲ ویدئو پروژکتور
- ۳ میز کار هنرجو
- ۴ سکوی اجرای نمایش
- ۵ تخته و پرده نمایش متحرک
- ۶ کپسول آتش نشانی
- ۷ روشویی
- ۸ کمد کاردستی با وسایل دور ریختنی و بی مصرف
- ۹ میز کار متحرک
- ۱۰ آینه قدی
- ۱۱ تجهیزات نمایش
- ۱۲ پنل متحرک
- ۱۳ کتابخانه
- ۱۴ نمایشگاه کارهای دستی و خلاقانه
- ۱۵ کمد هنرجو
- ۱۶ کمد تجهیزات هنری
- ۱۷ میز رایانه
- ۱۸ کمد وسایل صوتی و تصویری

فصل ۷

ایمنی و بهداشت در کارگاه‌های تخصصی

هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش به واسطه فعالیت‌های کارگاهی، با سایر مدارس عادی تفاوت‌هایی دارند که نیاز به توجه بیشتر عوامل اجرایی واحدهای آموزشی و مدیریت آموزش و پرورش دارد. امید است همکاران گرامی با احساس مسئولیت و تدبیر لازم همراه با هوشیاری کامل و کسب اطلاع از محیط کاری خود از بروز حوادث غیر مترقبه که منجر به خسارات جانی و مالی می‌گردد، با توجه به نکات زیر جلوگیری نمایند.

۱ آشنا نمودن عوامل اجرایی آموزشگاه با آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها و سایر مقررات و قوانین مربوط به وظایف آنان

۲ تذکر وظایف و تکالیف شرعی و اسلامی کارکنان در حفاظت از بیت‌المال و اتخاذ تدابیر لازم در حفظ و حراست اموال واحد آموزشی و جلوگیری از هرگونه اسراف، در خریده‌ها و مصرف مواد

۳ حفظ و نگهداشت ساختمان واحد آموزشی از نظر استحکام، مسایل ایمنی، تأسیسات، محوطه، ابزار، وسائل و غیره

۴ بازدید و کنترل پنجره‌ها، درب‌ها، فلکه‌ها، شبکه‌های روشنایی، حرارتی، آبرسانی، گازرسانی و سایر اموال و تأسیسات واحد تحت نظر در پایان ساعات اداری و حصول اطمینان از بسته بودن یا باز بودن و یا روشن و خاموش شدن آنها

۵ جلوگیری از ورود افراد ناشناس و جلوگیری از خروج غیرمجاز، اموال، اشیاء و مواد اولیه از قبیل لوازم و تجهیزات در ساعات اداری و غیر اداری از کارگاه

۶ خارج کردن وسایل اسقاط و فرسوده (استفاده بیشتر از آنها خطرناک می‌باشد)

۷ تأکید بر رعایت اصول ایمنی در کلیه بخش‌های هنرستان به‌ویژه کارگاه‌ها

۸ نظارت بر استفاده صحیح و حفاظت از وسایل تکثیر و واگذاری مسئولیت نگهداری آنها به یکی از کارکنان هنرستان. این‌گونه وسایل باید در اتاقی محفوظ و دور از دسترس عموم نگهداری شود.

۹ حفظ و حراست اموال و جهات ایمنی به‌خصوص در مواقع و ایام تعطیل و بررسی وضع درب‌های ورودی و خروجی و پنجره‌های ساختمان‌ها و صدور دستور لازم در جهت رفع نواقص آنها

۱۰ پیش‌بینی و جلوگیری از بروز آتش‌سوزی (سرکشی به وسایل نفت سوز و حرارتی پس از تعطیل کار روزانه)، سرقت و آسیب و خرابی و سایر حوادث در واحد ساختمانی یا شبکه‌های تأسیساتی و اموال و اثاثیه و کالاها، تجهیزات تحت نظر

۱۱ اطلاع فوری اتفاقات و حوادث غیرمترقبه نظیر آتش‌سوزی، دزدی، خرابی به مسئولان و انجام اقدامات احتیاطی اولیه

۱۲ ایجاد عوامل حفاظتی و ایمنی در کارگاه و آزمایشگاه و برنامه‌ریزی در جهت

آموزش اصول ایمنی و بهداشت

- ۱۳ تشکیل کمیته فنی و حفاظتی در کارگاه به منظور جلوگیری از بروز هرگونه خطر احتمالی
- ۱۴ پوشیدن لباس کار هنرآموزان و استادکاران و هنرجویان از نظر ایمنی و بهداشت در محیط کارگاه
- ۱۵ برقراری و حفظ نظم در کلاس درس و محیط‌های آموزش عملی (کارگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها، مزارع، باغات، تأسیسات، اردوها، گردش‌های علمی و مؤسسات مورد بازدید)
- ۱۶ تهیه تابلو برای کلیه کلیدهای انبارها، ساختمان‌ها، تأسیسات در محل مناسب در انبار مرکزی
- ۱۷ بازدید از اشیاء، وسایل و اموال اعم از فنی، اداری، آموزشی و تأسیساتی و غیره و توصیه در حفظ و نگهداری آن به استفاده‌کنندگان
- ۱۸ نظارت بر انبار لوازم و میزان موجودی‌های کارگاه‌ها و نحوه خرید و مصرف مواد و نیز ترتیب تنظیم دفاتر اموال هنرستان طبق دستورالعمل‌های ابلاغی و به‌نحوی که دقیقاً متضمن اموال غیر استهلاکی هنرستان در هر زمان باشد.
- ۱۹ انجام سایر اموری که با رعایت قوانین، آئین نامه و دستورالعمل‌های مربوط در ارتباط کامل با نظم اداری و مالی آموزشگاه باشد.
- ۲۰ تهیه فرم شناسنامه برای تجهیزات مختلف کارگاهی و دستگاه‌های آزمایشگاهی و دیگر وسایل و ابزار کار و غیره

آیین‌نامه انضباطی

آگاهی هنرآموزان و هنرجویان از آیین‌نامه انضباطی کارگاه‌ها و رعایت آن، می‌تواند از بروز خسارات و آسیب‌های جبران‌ناپذیر جلوگیری نماید. مهمترین موارد عبارتند از:

- ۱ رعایت اخلاق، ادب و احترام و حسن رفتار، مشارکت در انجام فعالیت‌های کارگاهی
- ۲ رعایت مقررات آموزشی و تربیتی
- ۳ حضور به‌موقع در کارگاه و هماهنگی برای انجام فعالیت‌های آموزشی مربوطه
- ۴ نظارت و هماهنگی در رعایت بهداشت و نظافت فردی و پاکیزه نگه‌داشتن محیط کارگاه
- ۵ استفاده از کفش و لباس مناسب و متناسب با شئون اسلامی
- ۶ خودداری از به‌کاربردن وسایل تجملی و آرایشی (انگشتر، زنجیر، دستبند و غیره جهت ایمنی در کارگاه‌ها)

۷ الزام به پوشیدن لباس کار در کارگاه (رنگ لباس کار با نظر معاونت فنی می‌باشد)

۸ جبران خسارت وارده توسط هنرجو به وسایل یا دستگاه‌های کارگاه در صورت خسارت توسط هنرجو به هر وسیله یا هر دستگاهی، هنرجوی مربوطه مقصر شناخته شده و مخارج تعمیرات و یا خرید آن دستگاه به عهده وی خواهد بود و تا تهیه آن به تشخیص سرپرست کارگاه از انجام کار در کارگاه محروم خواهد شد.

۹ اتصال هرگونه وسیله برقی به شبکه برق توسط هنرجویان با رعایت اصول ایمنی و تحت نظر هنرآموز

۱۰ ممنوعیت استفاده از تلفن همراه (موبایل) طبق دستورالعمل آموزش و پرورش در محیط کارگاه

۱۱ حفظ خونسردی در صورت بروز هرگونه حادثه در کارگاه و رعایت موارد ایمنی لازم (در صورت ایجاد برق‌گرفتگی بلافاصله برق اصلی تابلو را قطع کنید و به مسئول مربوطه اطلاع دهید).

فصل ٨

جداول و ضمائم

هنرآموزان گرامی، با توجه به شایستگی‌های فنی و غیر فنی هر واحد یادگیری و چگونگی ارزیابی آن، لازم است در پایان هر فصل نسبت به ثبت نتایج ارزیابی یادگیری هنرجویان در ستون ملاحظات جداول زیر اقدام نموده و هنرجو را از چگونگی وضعیت پیشرفت تحصیلی خود آگاه نمایید.

نام واحد یادگیری: توسعه شاخص‌های رشد جسمی- حرکتی

ملاحظات	گویه	موارد
	تعیین شاخص‌های رشد جسمی- حرکتی	شایستگی‌های فنی
	پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات بزرگ	
	پرورش مهارت‌های حرکتی عضلات کوچک	
	پرورش مهارت‌های هماهنگی عضلات	
	پرورش مهارت‌های حرکتی حفظ تعادل	
	مسئولیت‌پذیری	شایستگی‌های غیر فنی
	انتخاب و به‌کارگیری فناوری مناسب	
	مدیریت مواد و تجهیزات	
	توجهات زیست محیطی	ایمنی
	رعایت نکات ایمنی در هنگام انجام فعالیت‌ها	

نام واحد یادگیری: نظارت بر بهداشت فردی کودک

ملاحظات	گویه	موارد
	کنترل بهداشت فردی	شایستگی‌های فنی
	پایش رشد کودک	
	بررسی پرونده سلامت کودک	
	مسئولیت‌پذیری	شایستگی‌های غیر فنی
	داشتن درک درست از سیستم‌سازمانی	
	یادگیری	
	توجهات زیست محیطی	ایمنی
	رعایت نکات ایمنی در هنگام انجام فعالیت‌ها	

نام واحد یادگیری: کنترل بیماری‌های شایع کودکان

ملاحظات	گویه	موارد
	پیشگیری از بیماری‌های شایع کودکان	شایستگی‌های فنی
	مراقبت از کودک بیمار	
	تهیه گزارش وضعیت بیماری کودک	
	مسئولیت پذیری	شایستگی‌های غیر فنی
	یادگیری	
	توجهات زیست محیطی	
	رعایت نکات ایمنی در هنگام انجام فعالیت‌ها	ایمنی

نام واحد یادگیری: نظارت بر تغذیه سالم کودک

ملاحظات	گویه	موارد
	تهیه و نظارت بر برنامه غذایی کودکان	شایستگی‌های فنی
	کنترل بهداشتی مواد غذایی	
	همکاری با مدیر در نظارت بر طبخ مواد غذایی کودکان	
	مسئولیت پذیری	شایستگی‌های غیر فنی
	یادگیری	
	توجهات زیست محیطی	
	رعایت نکات ایمنی در هنگام انجام فعالیت‌ها	ایمنی

نام واحد یادگیری: انجام کمک‌های اولیه به هنگام بروز حوادث

ملاحظات	گوبه	موارد
	تعیین نوع آسیب دیدگی	شایستگی‌های فنی
	تهیه وسایل مورد نیاز در کمک‌های اولیه	
	ارزیابی وخامت حال مصدوم	
	انجام کمک‌های اولیه	
	حمل و انتقال مصدوم	
	مسئولیت پذیری	شایستگی‌های غیر فنی
	یادگیری	
	انتخاب و به کارگیری فناوری مناسب	
	مدیریت زمان	
	توجهات زیست محیطی	ایمنی
	رعایت نکات ایمنی در هنگام انجام فعالیت‌ها	

منابعی برای یادگیری بیشتر

- ۱ اسلوبیک، جودی و والت آن، هانا - آموزش مهارت‌های زندگی به کمک بازی - ترجمه الهی خوش‌نویس و محمدرضا امیریان - انتشارات رسپینا - کرج ۱۳۸۳
- ۲ اکرز، آدرین و همکاران - ارزیابی برنامه‌ریزی آموزشی و بازپروری کودکان از تولد تا ۵ سالگی - ترجمه فریده ترابی‌میلانی - انتشارات سمت - تهران - ۱۳۸۱
- ۳ انگجی، لیلی و عسگری - غریزه بازی و تأثیر آن در رشد کودک - انتشارات طراحان ایماژه - تهران - ۱۳۸۵
- ۴ آقاعباسی، یدالله - نمایش خلاق، قصه‌گویی و تئاترهای کودکان و نوجوانان - نشر قطره - ۱۳۷۸
- ۵ آلن، ایلین و ماروتز، لاین - روانشناسی رشد (نیمرخ رشد از بارداری تا نوجوانی) - ترجمه اسماعیل سعدی پور و همکاران - انتشارات دیدار - تهران - ۱۳۸۸
- ۶ برک، لورا - روانشناسی رشد - ترجمه یحیی سید محمدی - انتشارات ارسباران - تهران - ۱۳۸۷
- ۷ دیویی، چمبرز - قصه‌گویی و نمایش خلاق - ترجمه ثریا قزل‌ایاغ - انتشارات نشر دانشگاهی - تهران - ۱۳۹۰
- ۸ علی شاهرودی، فروغ - بازی و زندگی - انتشارات رسانش - تهران - ۱۳۸۳
- ۹ قزل‌ایاغ، ثریا - راهنمای بازی‌های ایران - انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی - ملی یونسکو در ایران - تهران - ۱۳۷۹
- ۱۰ کرمی‌نوری، رضا و کدیور، پروین - روانشناسی رشد (۱) - انتشارات سمت - تهران - ۱۳۹۳
- ۱۱ وینتاکول - برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان - ترجمه فرخنده مفیدی - انتشارات سمت - تهران - ۱۳۹۰

منابع

- ۱ صادق، معصومه و همکاران - سند استاندارد شایستگی حرفه مربی کودک - ناشر سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی - دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش - تهران - ۱۳۹۲
- ۲ صادق، معصومه و همکاران - سند استاندارد ارزشیابی مربی کودک - ناشر سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی - دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش - تهران - ۱۳۹۳
- ۳ صادق، معصومه و همکاران - سند راهنمای برنامه درسی رشته تربیت کودک - ناشر سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی - دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش - تهران - ۱۳۹۴

- ۴ صادق، معصومه وهمکاران - سند راهنمای برنامه درسی درس مراقبت از سلامت کودک - ناشر سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی - دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش - تهران - ۱۳۹۴
- ۵ اکبری ساری، علی و ریاضی، سیده ربابه - ایمنی و کمک‌های نخستین - شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۶ امیدوار، نسرین و همکاران - تغذیه و بهداشت مواد غذایی - شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۷ باطبی، عزیزالله و زمانی، احمدرضا - بیماری‌های شایع کودکان - شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۸ تقی‌پور ظهیر، علی - برنامه‌ریزی آموزشی و درسی - انتشارات آگاه - تهران - ۱۳۹۰
- ۹ تقی‌پور ظهیر، علی - مبانی و اصول آموزش و پرورش - انتشارات آگاه - تهران - ۱۳۹۲
- ۱۰ جویس بوس، مارشاول و بورلی شاورز - الگوهای تدریس - ترجمه محمدرضا بهرنگی - انتشارات کمال تربیت با همکاری نشر تابان - تهران - ۱۳۸۹
- ۱۱ زمانی، احمدرضا و باطبی، عزیزالله - بهداشت مادر و کودک - شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۱۲ زمانی، احمدرضا و همکاران - پرورش خلاقیت در کودکان - شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۱۳ سیف، علی اکبر - روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی چاپ ۴۲ - انتشارات دوران - تهران - ۱۳۹۴
- ۱۴ شریفی، فریده - زیست‌شناسی کودکان - شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۱۵ صادقی، رویا - بهداشت فردی و عمومی - شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۱۶ علی‌آبادی، خدیجه - مقدمات تکنولوژی آموزشی - انتشارات دانشگاه پیام‌نور - تهران - ۱۳۹۰
- ۱۷ فردانش، هاشم - مبانی نظری و تکنولوژی آموزشی چاپ ۱۲ - انتشارات سمت - تهران - ۱۳۹۱
- ۱۸ لوی، الف - برنامه‌ریزی درسی کلاس - ترجمه فریده مشایخ - انتشارات مدرسه - تهران - ۱۳۹۴
- ۱۹ مجیب، فرشته و همکاران - فعالیت‌های آموزشی پیش‌دبستانی - شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران - تهران - ۱۳۹۴
- ۲۰ ملکی، حسن - برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عمل) - انتشارات مدرسه - تهران - ۱۳۹۴

